

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA SHKODËR
KËSHILLI BASHKIAK**

Adresa: Rr. 13 Dhjetori, Nr.1 Shkodër,

web: www.bashkiashkoder.gov.al

e-mail: keshillibashkiak@bashkiashkoder.gov.al

V E N D I M

Nr. 16, datë 1.3.2017

Për miratimin e planit të mbrojtjes së biodiversitetit në bashkinë Shkodër

Këshilli Bashkiak Shkodër, në mbledhjen e datës 1.3.2017, me propozim të kryetarit të bashkisë, mbështetur në nenin 8 pika 1, nenin 27 pika 5, nenin 54 shkronja "k", nenin 55 pika 2 të ligjit nr. 139/2015, datë 17.12.2015 "Për vetëqeverisjen vendore", nenin 16 të ligjit nr. 9587, datë 20.7.2006 "Për mbrojtjen e biodiversitetit", të ndryshuar, VKM nr 31, datë 20.1.2016 "Për miratimin e dokumentit të politikave strategjike për mbrojtjen e biodiversitetit", pas diskutimeve,

V E N D O S I :

1. Miratimin e planit të mbrojtjes së biodiversitetit në bashkinë Shkodër sipas materialit bashkëngjitur.
2. Për zbatimin e këtij vendimi ngarkohet Kryetari i Bashkisë
3. Ky vendim hyn në fuqi 10 ditë pas shpalljes.

Miratuar në datën 1.3.2017

Shpallur në datën 1.3.2017

Sekretar i Këshillit

Suel Hadri

KRYETAR

Xhemal BUSHATI

PLANI I MBROJTJES SË BIODIVERSITETIT
BASHKIA SHKODËR

Shkodër, 2017

Përgatitur në kuadër të programit
“EcoNord”

Financuar nga
Komisioni i Delegacionit Europian,

në bashkëpunim me
Fondacioni Shqiptar i Zhvillimit të
kapaciteteve Lokale.

Zbatuar nga
FORUMI Shqiptar Liqeni i Shkodrës
dhe Bashkia Shkodër

Viti i botimit 2017

Ky dokument është përgatitur me ndihmesën e:

FORUMI Shqiptar Liqeni i Shkodrës

<http://shkodralake.org>

Në bashkëpunim të ngushtë me:

Bashkinë Shkodër, Drejtorinë e Mjedisit, Pyjeve dhe
Administrimit të Ujërave, ekspertë lokal e rajonalë dhe
me kontributin e ekspertëve:

Dr. Djana Bejko, Dr. Aurora Dibra, Prof. Dr. Mahir
Hoti, Prof. As. Mirjam Dibra, MSc. Mirjan Topi, Msc.
Amela Zaganjori, Aida Shllaku, Gjon Laska, Gentjan
Mema, Erkam Boriçi, Agron Isufaj.

Adresim nga Kryetarja e Bashkisë Shkodër

Të nderuar qytetarë!

Përdorimi i burimeve natyrore, e në mënyrë të veçantë i ujërave, është subjekt i shumë nismave të frytshme të përbashkëta mes Bashkisë Shkodër, organizatave të shoqërisë civile dhe donatorë me objekt përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore. Këto nisma mundësojnë menaxhim më efikas të mbrojtjes së larmisë biologjike, përmirësimin e cilësisë së shërbimeve në ekosisteme, zhvillimin e qëndrueshëm të eko-turizmit dhe turizmit si dhe edukimin e komunitetit mbi vlerat natyrore të rajonit.

Është avantazh që bashkia Shkodër, shtrihet përgjatë brigjeve të liqenit të Shkodrës, lumit Drin, Lagunës së Vilunit, lumit Buna me deltën e saj dhe me dalje në det. Historikisht, këto avantazhe janë shfrytëzuar me zgjuarsiri për ta kthyer Shkodrën në një qendër të përparuar ekonomiko-shoqërore dhe të spikatur në të gjithë rajonin. Burimet e shumta ujore, ekosistemet pyjore dhe tokat e pasura bujqësore i kanë dhënë përparësi edhe investimeve të cilat pas viteve 90` rrodhën në një proces të shpejtë transformimi që mbarti në vetvete pasoja pozitive dhe negative për mjedisin e kësaj bashkie.

Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore, mbrojtja e biodiversitetit dhe shërbimet ndaj ekosistemit janë sfida e radhës me të cilën bashkia Shkodër ka zgjedhë të angazhohet. Ky angazhim presupozon nxitjen e iniciativave, përkrahjen dhe mbështetjen e projekteve dhe investimeve ambicioze me vizionin strategjik të zhvillimit të qëndrueshëm të këtij rajoni përcaktuar nga parimet e qëndrueshmërisë mjedisore dhe konventat ndërkombëtare në të cilat aderon vendi ynë.

Përfshirja e Institucionit tonë në hartimin e disa dokumenteve të rëndësishme për zhvillim, bashkëpunimi konkret me projektet dhe iniciativat e rëndësishme për rajonin janë tregues i qartë për rolin administrues dhe menaxhues të kësaj njësie vendore gjithnjë në përputhje me ritmet e zhvillimit dhe në përputhje me procesin e decentralizimit.

Angazhimi i bashkisë Shkodër për hartimin e Planit Lokal për Mbrojtjen e Biodiversitetit është produkt i filozofisë së punës që ka institucioni ynë në kuadër të bashkëpunimit me iniciativat për zhvillimin e qëndrueshëm të mjedisit.

Vlerësojmë se hartimi dhe adoptimi i këtij plani është mekanizëm i rëndësishëm për përmirësimin e cilësisë së jetës biologjike dhe qëndrueshmërisë së ekosistemeve nga të cilat komuniteti i kësaj bashkie merr benefite. Sakaq, ky plan ka përcaktuar një seri masash për t'i ofruar shërbime ekosistemeve natyrore me qëllim shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, sigurimin e benefiteve për brezat në vijim dhe ruajtjen e ekuilibrave ekologjik të këtij rajoni.

Të nderuar bashkëqytetarë! Zhvillimi i vrullshëm aktual, pa një plan "mbrojtës për natyrën" do të sillte degradimin e plotë të burimeve natyrore, turistike dhe jetësore!

Ndaj, nga ana jonë, nuk do të mungojë angazhimi dhe bashkëpunimi për gjetjen e mundësive njerëzore dhe financiare për të bërë të mundur zbatimin e masave të përcaktuara të këtij plani si pjesë integrale e Planit të Përgjithshëm Vendor të bashkisë Shkodër i cili është në proces aprovimi.

Përmes këtij adresimi, shpreh konsideratat më të larta për Komisionin e Bashkimit Evropian në Shqipëri që bëri të mundur mbështetjen financiare për hartimin e këtij plani, organizatat e shoqërisë civile “FORUMI Shqiptar Liqeni i Shkodrës” dhe “Fondacioni Shqiptar i Zhvillimit të Kapaciteteve Lokale” që ofruan ekspertizën dhe partneritetin me bashkinë Shkodër.

Në të vërtetë, partneriteti nevojitet jo vetëm për miratimin e legjislacionit, por edhe për t'u siguruar se fjalët për të cilat bihet dakord në “parlamentin” e qytetit zbatohen në terren dhe ndihen në jetën e njerëzve të zakonshëm.

Singerisht

K R Y E T A R

Voltana Ademi

Përmbajtja

Akronime.....	9
A. HYRJE.....	10
B. ABSTRAKT.....	Error! Bookmark not defined.
C. PROCESI DHE METODOLOGJIA.....	13
D. PLANIFIKIMI ME PJESËMARRJE.....	14
E. PJESËMARRJEA PUBLIKE NË VENDIMARRJE.....	15
I. ANALIZA E PËRGJITHSHME E GJENDJES SË BIODIVERSITETIT NË TERRITORIN E BASHKISË SHKODËR.....	18
1.1 Veçoritë fiziko- klimatike të territorit. Bashkia Shkodër	18
1.2 Vlerat e biodiversitetit në territorin e Bashkisë Shkodër	21
1.2.1 Liqeni i Shkodrës	21
1.2.2 Lumi Buna.....	27
1.2.3 Parku Kombëtar i Thethit.....	28
1.2.4 Laguna e Vilunit	30
1.2.5 Pyjet dhe Kullotat nën administrimin e Bashkisë Shkodër	31
1.2.6 Biodiversiteti Urban	33
II. ZONAT E MBROJTURA, LLOJET, PRONËSIA DHE FORMAT E QEVERISJES	38
2.1 Zonat e Mbrojtura, sistemi kombëtar i kategorizimit dhe qeverisjes	38
2.2 Statusi i ZM në Bashkinë Shkodër. Aktivitete të lejuara dhe të ndaluara sipas ligjit.....	41
2.2.1 Parku Kombëtar i Thethit (Kategoria e II):	41
2.2.2 Liqeni i Shkodrës	42
2.2.3 Lumi Buna dhe territoret ligatinore përreth tij	45
III. INDENTIFIKIMI I FAKTORËVE TË DEGRADIMIT DHE KËRCËNIMIT TË HABITATEVE DHE HUMBJES SË BIODIVERSITETIT	48
3.1 Identifikimi i Faktorëve Degradues	48

3.2	Identifikimi i sfidave të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave në Bashkinë Shkodër.....	50
3.3	Identifikimi i problemeve me biodiversitetin urban.....	51
3.4	Identifikimi i Faktorëve Kërcënues të Biodiversitetit në Territorin e Bashkisë Shkodër.....	51
IV.	SHFRYTËZIMI I QËNDRUESHËM I BIODIVERSITETIT OBJEKTIVAT, PLANI I VEPRIMEVE	58
4.1	Shfrytëzimi i qëndrueshëm i biodiversitetit.....	58
4.2	Objektivat strategjike të PLMB.....	62
4.3	Objektivat specifike afatshkurtër, afatmesëm dhe afatgjatë	63
4.4	Plani i Veprimeve	63
V.	PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME.....	72
5.1	Përfundime.....	72
5.2	Rekomandime.....	75
5.3	Fishë projektet e planit të veprimeve.....	77
5.4	Korniza Ligjore dhe Prioritetet ne Fushën e Mbrojtjes së Mjedisit	85
5.5	Lista e oganizmave me kompetenca në mbrojtjen e biodiversitetit	88
	ANEKS 1: LISTA E PESHQVE, SHPENDEVE DHE BIMEVE NE RAJON	89
	ANEKS 2: BIBLIOGRAFIA	96

Akronime

SKMB	Strategjia Kombëtare e Mbrojtjes së Biodiversitetit
PLMB	Plani Lokal i Mbrojtjes së Biodiveritetit
PPV	Plani i Përgjithshëm Vendor
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisor
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
PMZM	Plani i Menaxhimit të Zonave të Mbrojtura
BSH	Bashkia Shkodër
NjA	Njësi Administrative
DPPK	Drejtoria e Përgjithshme e Pyjeve e Kullotave
INEUM	Instituti për Energjinë, Ujin dhe Mjedisin
AKM	Agjensia Kombëtare e Mjedisit
ZM	Zonë e Mbrojtur
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
MP	Toka të murrme pyjore
LM	Toka livadhore malore
SACs	Zonat me Interes të Veçantë Ruajtje për Bashkimin Evropian
SCI	Zonat me Interes të Veçantë Ruajtje nën Koventën e Bernës
SPAs	Zonat e veçanta të ruajtjes së shpendëve
UNESCO	Organizata e Kombeve të Bashkuara për Edukimin, Shkencën dhe Kulturën
UNEP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Mjedisin
IUCN	Unioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës
RAMSAR	Konventa për Ligatinat me Rëndësi Ndërkombëtare - Konventa e Ramsarit
MgjKShE	Moratoriumi i Gjetisë së Kafshëve e Shpendëve të Egra
UNFCCC	Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike
SWOT	Analizë e pikave të forta, të dobëta, mundësive dhe rreziqeve

A. HYRJE

Plani Lokal i Mbrojtjes së Biodiversitetit është një dokument strategjik për ruajtjen e shumëllojshmërisë së gjallesave dhe ekosistemeve që ndodhen në territorin e Bashkisë Shkodër. Ky plan është i pari i hartuar në nivel vendor, i cili vjen në funksion të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes së Biodiversitetit, në përmbushje të politikave kombëtare të mbrojtjes së biodiversitetit dhe në zbatim të strategjisë së Planit të Përgjithshëm Vendor për ruajtjen e mjedisit në territorin e Bashkisë Shkodër.

Ky plan ka si qëllim rregullimin e përdorimit të qëndrueshëm të biodiversitetit nëpërmjet integritit të elementëve kryesore të biodiversitetit në strategjitë, planet, programet dhe vendimmarrjet e të gjitha niveleve.

Ruajtja dhe menaxhimi i biodiversitetit paraqet një nivel domethënës vështirësie për shkak të vetë kompleksitetit dhe veçorive të habitateve dhe ekosistemeve që përfshihen në këtë zonë. Fakti që një pjesë e këtyre sipërfaqeve mbart statusin e zonës së mbrojtur, ka dhënë një ndikim të përgjithshëm pozitiv në ruajtjen dhe menaxhimin e biodiversitetit.

Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe Vlerësimit Strategjik Mjedisor të tij, ka identifikuar problematikat mjedisore që kanë impakt negativ në biodiversitetin e Bashkisë Shkodër.

Bashkia Shkodër në strategjinë e saj në mbrojtje të mjedisit nxit nëpërmjet politikave, planeve, projekteve përmirësimit e infrastrukturës urbane, përdorimin e teknologjive miqësore me mjedisin, zhvillimin e ekonomisë së gjelbër në të gjithë sektorët e saj.

Zhvillimi i qëndrueshëm dhe shumë funksional i burimeve pyjore dhe kullosore që sigurojnë shtimin e sipërfaqeve pyjore rrisin prodhimtarinë dhe aftësinë ripërtëritëse të pyjeve, parandalojnë degradimin e mëtejshëm të tokës, mbrojnë biodiversitetin e sigurojnë potencial maksimal për të përmbushur funksionet ekologjike, ekonomike dhe sociale në nivel lokal, kombëtar dhe global pa cënuar ekosisteme të tjera.

Kujdes i veçantë do të tregohet edhe për zonat e mbrojtura natyrore si **Parku i Alpeve**, Liqeni i Shkodrës, Lumi Buna, Laguna e Vilunit - Velipoja (Peizazh i Mbrojtur), si zona të cilat mbartin numrin më të madh të llojeve me rëndësi të veçantë ruajtje.

Për hartimin e këtij plani janë marrë parasysh planet dhe strategjitë e tjera vendore që prekin problemet e biodiversitetit si një ndër elementet e rëndësishëm të zhvillimit të qëndrueshëm. Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe Plani i menaxhimit Liqeni i Shkodrës janë dy nga dokumentet kryesore që janë marrë në konsideratë, duke integruar dhe përmirësuar politikat dhe strategjitë e tyre në një qasje më të detajuar dhe më të përshtatshme për ruajtjen e biodiversitetit.

Ky plan vjen edhe si një përmbushje e detyrimit ligjor që bashkia Shkodër, si pushtet vendor ka në ruajtjen e biodiversitetit të përcaktuar në ligjin nr.9587, datë 20.7.2006 "Për mbrojtjen e biodiversitetit".

Ndër të tjera ky plan vjen edhe si një detyrim që Shqipëria ka ndaj marrëveshjeve të nënshkruara me konventat ndërkombëtare në ruajtjen e mjedisit apo të biodiversitetit,

ku mund të përmendim Konventën e Biodiversitetit - 1994, Konventën e Rios 05.01.1994 - Larmia biologjike, Konventa e Bernës - Konventa për ruajtjen e jetës së egër dhe habitateve natyrore të Evropës, Konventën Ramsar , Konventën e Aarhusit, etj.

Ky plan u mundësua nga bashkëpunimi i Organizatës “Forumi Shqiptar Liqeni i Shkodrës” me Bashkinë Shkodër dhe Agjencinë e Zhvillimit Rajonal 1, me mbështetjen financiare të Delegacionit të Bashkimit Evropian në Shqipëri përmes programit EcoNord.

Për hatimin e planit u morën në konsideratë sugjerimet e ofruara nga të pranishmit në dëgjesat publike të realizuara, ku morën pjesë specialistë të mjedisit, përfaqësues të njësive administrative, anëtarë të këshillit bashkiak dhe të institucioneve vendore të përfshira në ruajtjen e biodiversitetit.

Në vijim, ky plan është hartuar mbi bazën e një procesi me pjesëmarrje të gjërë të komunitetit dhe grupeve të specialistëve. Plani është në linjë edhe me planet e tjera strategjike të zhvillimit dhe mbrojtjes së mjedisit në rajon. Qëllimi është të mundësohet ruajtja e biodiversitetit, nëpërmjet promovimit të praktikave të qëndrueshme të përdorimit të burimeve natyrore në drejtim të zhvillimit të agro-turizmit dhe agro-biznesit.

Plani parashikon një shtrirje kohore 7 vjeçare për zbatimin e objektivave të vendosur por qasja e ndjekur ofron mundësinë e vijueshmërisë së tij edhe përtej ketij afati.

B. PËRMBLEDHJE

Bashkia Shkodër në territorin e saj zotëron një biodiversitet mjaft të pasur, për të cilin nevojitet një plan masash për të mundësuar ruajtjen duke zbatuar disa parime kryesore si zhvillimi i qëndrueshëm dhe parimi i mbrojtjes së mjedisit.

Ekzistenca e zonave të mbrojtura, parkut kombëtar kanë ndikimin pozitiv në ruajtjen e biodiversitetit të larmishëm në këto zona. Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe Vleresimit Strategjik Mjedisor të tij, ka identifikuar problematikat mjedisore që kanë ndikim në biodiversitetin e Bashkisë Shkodër.

Zhvillimi i qëndrueshëm dhe shumë funksional i burimeve pyjore dhe kullosore sigurojnë shtimin e sipërfaqeve pyjore rrisin prodhimtarinë dhe aftësinë ripërtëritëse të pyjeve. Në kuadër të mbrojtjes së biodiversitetit, kujdes i veçantë do të tregohet edhe për zonat e mbrojtura natyrore si **Parku i Alpeve, Liqeni i Shkodrës, Lumi Buna, Lumi Buna- Velipoja (Peizazh i Mbrojtur)**.

Shfrytëzimi i biodiversitetit për qëllime ekonomike dhe fitimprurëse është një nga premiset e zhvillimit të ekonomive lokale dhe kombëtare. Por shfrytëzimi duhet të jetë njëkohësisht fitimprurës dhe i ekuilibruar, sepse shoqëria e konsumit dhe dëshira për të nxjerrë fitime shumë të mëdha e në një kohë mjaft të shkurtër kanë sjellë degradimin e ekosistemeve. Ruajtja e biodiversitetit në nivel global dhe rajonal mbështetet nga pikëpamja legislative nga një sërë konventash ndërkombëtare. Vendi ynë është palë në konventën e Barcelonës për mbrojtjen e Mesdheut (1976), atë të Ramsarit për ruajtjen e zonave të lagëta (1971), atë të Bernës për ruajtjen dhe mbrojtjen e florës dhe të faunës së egër, etj.

Pas Samitit të Rios (1992) i cili i kushtohet strategjisë botërore për ruajtjen e Biodiversitetit, u përpunua Strategjia Paneuropiane. Filozofia e kësaj strategjie ishte: *Diversiteti biologjik dhe varieteti i florës dhe i faunës, ekosistemeve dhe pejsazheve është një nga pasuritë tona më të mëdha. Ne duhet t'ua kalojmë këtë trashëgimi natyrore brezave të ardhshëm si një sistem i qëndrueshëm.*

Në nivelin kombëtar, Shqipëria ka hartuar Strategjinë Kombëtare dhe Planin e Veprimit për ruajtjen e biodiversitetit.

Kjo strategji synon zhvillimin e qëndrueshëm në ekosistemin urban të Shkodrës si dhe zvogëlimin e gjurmës ekologjike në këtë ekosistem. Ajo synon parandalimin e degradimit të mëtejshëm të tokës, mbrojtjen e biodiversitetit si dhe e sigurimin e potencialit maksimal për të përmbushur funksionet ekologjike, ekonomike dhe sociale të këtij ekosistemi në nivel lokal, kombëtar dhe global pa cënuar ekosisteme të tjera.

C. PROCESI DHE METODOLOGJIA

Përgatitja dhe hartimi i studimit **“Plani Lokal për Mbrojtjen e Biodiversitetit”** Bashkia Shkodër është një model i ndërtuar mbi bazën e një procesi dhe planifikimi gjithëpërfshirës me pjesëmarrje. “Plani Lokal për Mbrojtjen e Biodiversitetit” është hartuar nga specialistë vendorë të kësaj bashkie, ekspertë kombëtarë, si dhe me ndihmën e ekspertëve të FORUMIT Shqiptar Liqeni i Shkodrës. I zhvilluar në pesë pjesë kryesore, “Plani Lokal për Mbrojtjen e Biodiversitetit” është konceptuar në kapitujt kryesorë: (i) Analiza e gjendjes së biodiversitetit në Bashkinë Shkodër; (ii) Zonat e mbrojtura, llojet, pronësia dhe format e qeverisjes; (iii) Identifikimi i faktorëve të degradimit të habitateve dhe humbjes së biodiversitetit; (iv) Plani i veprimit dhe (v) Rekomandimet. Duke u kujdesur në mënyrë të veçantë në ndërveprimet ndërmjet çështjeve të ndryshme, për secilën çështje paraqitet problematika dhe rekomandimet për ndërhyrjet konkrete. Kështu, dokumenti trajtohet në një rrjedhë logjike, ku së pari përcaktohet dhe analizohet problemi, dhe më pas jepen rrugët e mundshme të zgjidhjes.

Një nga veçoritë e procesit të hartimit të këtij plani ka qenë diskutimi i gjetjeve dhe përfundimeve të këtij dokumenti me një numër të konsiderueshëm specialistësh vendorë dhe përfaqësues të komunitetit në bashkinë Shkodër.

Me qëllimin e përgatitjes së një dokumenti gjithëpërfshirës, janë ndërmarrë një sërë veprimtarish paraprake si: organizimi i tre forumeve të hapura me qytetarët për identifikimin e problemeve, konsultimin publik përmes takimeve publike, si dhe ngritja dhe angazhimi i grupit të ekspertëve të bashkisë Shkodër me qëllim sigurimin e përvetësimit dhe pronësisë së këtij dokumenti. Me vendim nr. 12842/1, bashkia Shkodër ka përcaktuar grupin e ekspertëve pranë kësaj bashkie, kryesisht ekspert nga drejtoritë që kanë në fokus mjedisin, pyjet, turizmin etj.

Grupi i ekspertëve të kësaj bashkie të ndihmuar nga ekspertë të jashtëm kanë punuar për grumbullimin e materialeve dhe të dhënave, si dhe në analizën e gjetjeve të dala nga forumet e hapura me qytetarët mbi bazën e të cilave është bërë vlerësimi i situatës ekzistuese të biodiversitetit në territorin e Bashkisë së Shkodrës. Analiza e situatës së biodiversitetit dhe konsultimi me Planin e Përgjithshëm Vendor Bashkia Shkodër, adresoi përcaktimin e objektivave strategjike, të ndara këto në afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjata. Janë realizuar dy workshope me dy çështje fokus:

i) Shfrytëzimi i qëndrueshëm i biodiversitetit ii) Plane të mundshme aksionesh me ndikim në përmirësimin e situatës së biodiversitetit në bashkinë Shkodër.

Materiali përmban fotografi, grafikë dhe matrica shpjeguese që e lehtësojnë përdorimin e këtij plani.

Ekipi i projektit *“Mbrojtja e Biodiversitetit për Zhvillimin e Qëndrueshëm Lokal”*, mbështetur nga Delegacioni i Bashkimit Evropian në Shqipëri përmes programit EcoNord dëshirojnë të falenderojnë aktorët lokalë dhe rajonalë të përfshirë në këtë proces

për mbështetjen dhe angazhimin e tyre në hartimin e PLMB, si modeli dhe mekanizmi që do të ndikojë në ofrimin e shërbimeve për mbrojtjen e biodiversitetit në bashkinë Shkodër.

D. PLANIFIKIMI ME PJESËMARRJE

Figura 1. Takime me qytetarë të Bashkisë Shkodër

E. PJESËMARRJA E PUBLIKUT NË VENDIMARRJE

Figura 2. Dëgjesa publike në Këshillin Bashkiak

KREU 1

**BIODIVERSITETI NË TERRITORIN E
BASHKISË SHKODËR**

I. ANALIZA E PËRGJITHSHME E GJENDJES SË BIODIVERSITETIT NË TERRITORIN E BASHKISË SHKODËR

1.1 Veçoritë fiziko- klimatike të territorit. Bashkia Shkodër

RELIEVI : Bashkia Shkodër është e vendosur në një reliev fushor e kodrinor në një lartësi 25.3 m mbi nivelin e detit. Pjesën më të madhe të qytetit e dominon relievi fushor, kryesisht në pjesën veriore. **Zona fushore e qytetit kufizohet: nga lindja me lumin Kir e Drin; nga perëndimi me liqenin e Shkodrës; nga veriu me fushën e Shtojit dhe më tej përroi i Vrakës, ndërsa nga jugu me vargun e kodrës së Tepes e malin e Taraboshit. Relievi i ngritur përfaqësohet nga e ashtuquajtura kurorë e qytetit të Shkodrës, që shtrihet në pjesën periferike të qytetit të Shkodrës dhe përbëhet nga: kodrat e Rrencit, Tepes dhe mali i Taraboshit.**

KLIMA: Shkodra karakterizohet nga klima tipike mesdhetare, me verë të nxehtë e të thatë dhe dimër relativisht të butë dhe të lagësht me shira. **Kushtet klimatike të qytetit të Shkodrës janë formuar nën veprimin e një sërë faktorësh. Në këtë aspekt mund të rendisim:**

- Relievi i ulët fushor, i cili ndikon temperaturat, reshjet, erërat etj;
- Relievi i lartë malor i Alpeve në veri e lindje, prej nga zbresin erëra të ftohta;
- Depërtimi i erërave të ftohta që zbresin nga malet e Malit të Zi;
- Ndikimi detar nga perëndimi e jugperëndimi, por edhe ndikimi i relievit kodrinor të vargut Tepe-Kala-Tarabosh;
- Pozicioni verior i qytetit ndikon intensitetin e rrezatimit diellor;
- Rol të rëndësishëm luajnë erërat lokale si murlani dhe shiroku, që alternohen zakonisht gjatë dimrit, por edhe gjatë gjysmës së dytë të vjeshtës dhe gjysmës së parë të pranverës.

RREZATIMI DIELLOR: Rrezatimi diellor ofron dritën e cila ka shumë rëndësi për procesin e lulëzimit të bimëve. Mbështetur në të dhënat zyrtare të INEUM, në territorin e Bashkisë Shkodër ka rreth 2505,8 orë me diell brenda një viti, ndërsa vlera më e lartë e zgjatjes mujore të diellzimit është regjistruar në muajin korrik me 354.4 orë. Në tabelën 1 jepet diellzimi mujor në qytetin e Shkodrës.

Muaji	Orë me diell	Ditë me diell
Janar	113,6	22
Shkurt	107,3	21
Mars	169	26
Prill	201,1	27
Maj	245,5	29
Qershor	300,9	29
Korrik	354,4	30
Gusht	328,3	30
Shtator	260,3	28
Tetor	205	28
Nentor	112,2	24
Dhjetor	99,2	21
Shuma Totale	2505,8 orë	316 ditë

Mbështetur në vrojtimin e (INEUM 2015) është konstatuar se muajt qershor, korrik dhe gusht (periudha e verës) i kanë thujtë të gjitha ditët me diell. Ky fakt është tregues i qartë i potencialit të lartë që ka territori i bashkisë Shkodër për rritjen dhe kultivimin e prodhimeve bujqësore, bimësisë natyrale dhe asaj dekorative. Kjo është edhe një nga arsyet e traditës shkodrane për kultivimin dhe rritjen e bimësisë së oborreve, egzistencën dhe qëndrueshmërinë e bimëve autoktone si dhe rritjen e kultivimin e produkteve bujqësore në fushat e Nënshkodrës.

AJRI: Në përgjithësi cilësia e ajrit në qytetin e Shkodrës konsiderohet brenda standardeve të BE. Mbështetur në Raportin Kombëtar për gjendjen e Mjedisit 2015 treguesit e cilësisë së ajrit për qytetin e Shkodrës janë si në tabelën më poshtë:

Stacione	PM 10		PM 2.5		SO ₂		O ₃		CO		NO ₂		Benzen	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Shkodër	21.84	20.51	11.64	13.34	5.52	9.22	71.54	78.54	0.51	0.65	12.05	8.82	1.59	2.31
Standarti BE	40	40	25	25							40		5	5

Nga të dhënat monitoruese vihet re që cilësia e ajrit në qytetin e Shkodrës është brenda standardeve të lejuara të BE e si rrjedhojë potencialet e rritjes së bimësisë në këtë rajon janë të konsiderueshme.

ERËRAT: Regjimi i erërave është i lidhur ngushtë periudhën stinore, pozicionin qytetit të Shkodrës si dhe ndikimin e detit Adriatik. Në Shkodër fryjnë erëra që ndryshojnë shpesh gjatë vitit si nga drejtimi ashtu dhe nga shpejtësia. Në drejtimin e erërave ndikon afërsia me detin, drejtimi i vargmaleve dhe i luginave të lumit Kir dhe Drin. Drejtimin mbizotërues të erërave në qytetin e Shkodrës e vërejmë në tabelën e mëposhtme:

Tabela 1.3. Shpërndarja e drejtimit të erës në përqindje dhe sasia e reshjeve në qytetin e Shkodrës (Burimi: INEUM 2015)

Veri	0,6%
Verilindje	2,3%
Lindje	10,5%
Juglindje	7,1%
Jug	5,8%
Jugperëndim	4,3%
Perëndim	5,2%
Veriperëndim	3,4%

Nga treguesit e tabelës 3 rezulton se vlerat më të mëdha të përqindjes i kanë drejtimet lindore me 10.5% e juglindore 7.1%. Erërat karakteristike që përshkojnë qytetin e Shkodrës janë: murlani, shiroku, veri dhe juga. Murlani është erë e fortë dhe përgjithësisht e thatë, që vjen nga veriu dhe verilindja nëpërmjet luginës së Drinit, Kirit dhe Rrjodhit. Gjatë dimrit, zakonisht fryn 2- 3 ditë pa ndërprerje. Shiroku është erë e nxehtë, gjatë periudhës së dimrit rrymat e shirokut ndihmojnë në shkrirjen e dëborës, që fryjnë liqenin dhe lumenjtë e Shkodrës. Në qytetin e Shkodrës karakteristikë është qarkullimi lokal i erës “briza”, sidomos në verë. Qyteti i Shkodrës në verë ka 36 ditë me brizë, ndërsa gjatë vitit numërohen rreth 93 ditë me brizë.

TEMPERATURA E AJRIT DHE RRESHJET: Me temperaturën janë të lidhura rritja dhe zhvillimi i bimëve, proceset e tjera fiziologjike (frymëmarrja, avullimi, fotosinteza etj). Në përgjithësi, temperatura optimale e rajonit të Shkodrës është më e përshtatshme për zhvillimin e jetës së bimës. Sikurse u citua më lart, përveç temperaturës optimale bimët mund të rezistojnë edhe në temperature të ulëta (minimale) ose të larta (maksimale). Jashtë këtyre kufijve, bimët dëmtohen menjëherë. Temperatura mesatare në qytetin e Shkodrës është 14.8°C. Deti Adriatik dhe liqeni i Shkodrës ushtron një ndikim zbutës, si ndaj klimës së ftohtë të dimrit dhe të nxehtë të verës. Në tabelën e mëposhtme paraqiten variacionet e temperaturës dhe reshjeve gjatë vitit 2015.

Tabela 1.4. Temperaturat maksimale absolute të ajrit dhe Mesataret mujore vjetore të reshjeve në mm (Burimi: INEUM. Shkodër 2015)

Muaji	Temperatura max absolute	Sasia e reshjeve mm
Janar	18,2°C	243mm
Shkurt	21,7 °C	200 mm
Mars	26,1 °C	180 mm
Prill	27,5 °C	174 mm
Maj	34,5 °C	126 mm
Qershor	35,8 °C	67 mm
Korrik	39,8 °C	42 mm
Gusht	39,4 °C	70 mm
Shtator	36,4 °C	179 mm
Tetor	29,9 °C	230 mm
Nentor	24,5 °C	274 mm
Dhjetor	21,7 °C	280 mm
Temperature max vjetore	39,8 °C	2065 mm në vit

Vlerat më të larta të maksimumeve absolute vërehen në muajin korrik dhe gusht, pra në periudhën më të nxehtë të vitit.

Sa i përket sasisë së reshjeve qyteti i Shkodrës karakterizohet nga reshje të shumta të cilat shkojnë rreth 2065 mm në vit. Nga të dhënat e marra, rezulton se sasi të mëdha të reshjeve vërehen gjatë muajit **nëntor (274 mm)** dhe muajit **dhjetor (280 mm)**, ndërsa muaji me i thatë është korriku me 42 mm. Rreth 82.6% e reshjeve vjetore bien gjatë periudhës tetor-maj. Në stinën e dimrit bien 35% e shumës vjetore dhe në stinën e verës 0,8%. Muaji më i lagësht është dhjetori dhe muaji më i thatë është korriku.

LAGËSHTIRA E AJRIT: Lagështira e ajrit është një element tjetër i rëndësishëm, që ndikon në krijimin e mikroklimës së qytetit të Shkodrës. Përmbajtja e lagështirës në ajër krijon kushte potenciale, për rënien e reshjeve, duke ndikuar botën bimore. Qyteti i Shkodrës njihet për potencialet e mikroklimës së lagësht si rrjedhojë e avullimit të sipërfaqeve të ekosistemeve liqenore, lumore e detare të këtij rajoni. Vlerat më të larta të lagështirës relative të ajrit në qytetin e Shkodrës janë shënuar në muajt nëntor dhe dhjetor, ndërsa vlerat më të ulëta të lagështirës relative vërehen në muajt korrik-gusht.

1.2 Vlerat e biodiversitetit në territorin e Bashkisë Shkodër

E gjithë zona e administrative e bashkisë Shkodër është e pasur në burime natyrore dhe diversitet të pasur të florës, faunës e habitateve. Kjo është e evidente veçanërisht në zonat e mbrojtura (*Liqeni Shkodrës, Parku kombëtar i Thethit, peizazhi mbrojtur Bunë-Velipojë*) edhe pse gjatë dy dekadave të fundit, aktiviteti njerëzor i pa kontrolluar ka sjellë humbje të biodiversitetit, ku një pjesë e llojeve po shkojnë drejt zhdukjes. Larmia biologjike e rajonit të Shkodrës përfshin gjithë speciet biologjike bimore dhe shtazore, me gjithë përmbajtjen gjenike dhe ekosistemet e që ajo mbart (D. Bejko 2012). Llojet, gjenet, dhe ekosistemet janë prodhim i evolucionit mbi tre miliard vjet. Ato përmbushin funksionin normal të sistemeve natyrore dhe të vetë jetës. Zhdukja e ndonjërit prej përbërësve të ekosistemit mund të jetë me pasoja të rënda për gjithë ekosistemin dhe vetë njeriun. Ekzistojnë lloje bimësh, të cilat kanë një mbulesë të konsiderueshme, në përqindje të lartë në raport me sipërfaqen e ekosistemit. Flora e zonës është e pasur me pyje bredhi, ahu, pisha, si dhe pemë frutore, bimë dekorative. Zona e Pultit, Shalës dhe Shoshit mbartin një biodiversitet të pasur, me lloje drurësh si pisha, ahu dhe bredhi që krijojnë pyje të lartë, si dhe shkurre të shumëllojshme, të cilat krijojnë peizazhe komplekse dhe tërheqëse. Biodiversiteti, si tërësi e llojeve dhe ekosistemeve tokësore e ujore në territorin e bashkisë të Shkodrës, shfaq ndryshime midis zonave dhe habitateve. Liqeni i Shkodrës, Parku Kombëtar Theth, Peizazhi i Mbrojtur Bunë-Velipojë, janë nga zonat me biodiversitet më të pasur brenda territorit të bashkisë.

1.2.1 Liqeni i Shkodrës

Liqeni i Shkodrës është i njohur në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar për diversitetin e pasur të llojeve (florës dhe faunës) dhe habitateve ujorë. Në këtë liqen janë regjistruar dhjetra habitate, ku janë gjetur shumë shoqërime bimore dhe lloje dominante. Në të hasen një shumëllojshmëri peshqish dhe shpendësh. Diversiteti i lartë biologjik i dedikohet veprimit të faktorëve favorizues kryesisht të karakterit ekologjikogjeografik. Ky diversitet habitatesh u jep strehë një numri të madh bimësh dhe kafshësh ku përfshihen

disa tipe, nëntipe dhe shumë njësi klasifikimi më të vogla, si: lakustrine, palustrine, riverine, limnetike, litorale, emergjente, submergjente, notuese, pyll, shkurre, kaçube, bar etj.

Në Liqenin e Shkodrës njihen 850 specie bimore dhe 600 specie shtazore. Në vetvete Liqeni përfaqëson një habitat të përmasave të mëdha, mjaft interesant, unikal dhe shumë kompleks për shtegtimin e këtyre llojeve (Dhora 2016). Karakteristikat unikalitet të këtij liqeni kanë lidhje me regjimin e tij ujor, që ndryshon sipas stinëve, me luhatjen e vëllimit të ujit, deri në afër dyfish. Në stinën e verës në pjesën veriore, por edhe atë lindore e juglindore të liqenit, formohen cektina duke zhvilluar kështu sipërfaqe të përkohshme kënetore.

Liqeni i Shkodrës përfaqëson zonë të ndërmjetme midis sistemeve tokësore dhe ujore, ku tokat janë nën ujë gjatë një pjese të vitit, ku mund të zhvillohen kënetat dhe pyjet kënetore. Prej pikës më jugore të liqenit, pra në dalje të Bunës, ku fillon Liqeni i Shkodrës e deri në Kepin e Radushës është shkëmbor gëlqeror. Liqeni karakterizohet nga shumë gjire, kepe dhe ishuj të vegjël që kanë interes dhe rëndësi të veçantë në hidrologjinë dhe biologjinë e liqenit, pasi janë mjedise relativisht të izoluara, me bimësi interesante, strehë dhe vende riprodhimi për shpendët dhe kafshët e tjera. Liqenin e Shkodrës mund ta konsiderojmë si një kompleks shumë të pasur habitatesh. Sistemi i habitateve të Liqenit të Shkodrës është dinamik në raport me kohën.

Në stinën e vjeshtës dhe sidomos atë dimrit, kur volumi i ujit në liqen rritet, temperatura e ujit zbret dukshëm, turbullimi rritet prej erërave dhe shirave, bimësia pakësohet e si rrjedhojë larmia e habitateve zvogëlohet. Kjo është arsyeja që në dimër numri i habitateve në Liqenin e Shkodrës bie dukshëm. Fauna e liqenit është e pasur me lloje të kafshëve ujore, peshq e molusqe (Dhora 2016). Në Liqenin e Shkodrës dhe ujërat e pellgut të tij ujëmbledhës janë gjetur 54 lloje molusqesh. Brenda në liqen janë gjetur 30 lloje krustacë nga 87 të tilla. Ato grupohen si 62 lloje të gaforreve të ulta dhe 25 lloje të larta. Prej studimeve të kryera numri i llojeve të insekteve në këtë pellg është vlerësuar të jetë rreth 6000, nga të cilat mbi 100 lloje janë endemike të këtij liqeni. Përsa u takon gjitarëve pellgu Ujëmbledhës i Liqenit të Shkodrës përmban 57 lloje gjitarësh, prej të cilëve 20 lloje të lakuriqëve të natës dhe 12 lloje brejtësish.

RESURSET PESHKORE: Liqeni i Shkodrës është i njohur për larminë e llojeve të peshqëve objekt peshkimi. Sipas Dhora 2016, lista e peshqve (*Actinopterygii*) të Liqenit të Shkodrës dhe ujërave afluate përmban 52 specie. Familja Cyprinidae ka 25 specie, ose 48 % të totalit, çka konsiderohet përbindje e lartë dhe ky fakt e karakterizon liqenin dhe iktiofaunën e tij si ciprinidë. Ujërat përreth liqenit dhe iktiofauna e tyre janë salmonide. Në liqen janë gjetur 9 specie të familjes Salmonidae (17.3 %). Speciet autoktone të Liqenit të Shkodrës janë gjuca (*Alburnus scoranza*) dhe krapin (*Cyprinus carpio*) me vlerë të madhe për ekonominë lokale dhe më gjerë. Speciet migruese (përmes Lumit Buna në Det) si kubla (*Alosa agone*), ngjala (*Anguilla anguilla*), qefulli i verës dhe qefulli i vjeshtës (*Mugil cephalus* dhe *Liza ramado*) janë resurse peshkore me rëndësi të veçantë. Krahas specieve rezidente dhe migratore në liqen janë introdiktuar edhe specie të tjera si karasi (*Carassius gibelio*) dhe sharmaku (*Perca fluviatilis*).

Vlen për t'u theksuar se në pellgun ujëmbledhës Liqeni i Shkodrës, zënia e peshkut konsiderohet e madhe. Në komunitetin e peshqve ka dominancë të specieve vendase dhe prezencë të specieve ekzotike, por me impakt jo të madh. Më e përhapur është familja e krapit me 26 lloje dhe familja e troftave me 8 lloje. Te tjera janë familja e kavallëve ajo e blinëve, familja e kublave, familja e levrekëve, familja e burdullakëve, familja e ngjalave dhe familja e qefujve. (Dhora 2003). Lista e plotë e llojeve të peshqëve objekt peshkimi gjendet në *Anex 1 të këtij botimi*.

SHPENDËT: Liqeni i Shkodrës përfaqëson një ndër zonat me avifaunë më të pasur në Shqipëri. Në Liqenin e Shkodrës dhe pellgun e tij ujëmbledhës janë regjistruar 283 lloje shpendësh, prej të cilëve 168 janë të habitateve ujore. Në këtë liqen (në pjesën Malazeze) gjendet një koloni e Pelikanit kaçurrel (*Pelecanus crispus*), lloj i cili mban statusin "i përkeqsuar" në nivel global. Liqeni i Shkodrës plotëson kriterin e Ramsarit për numrin e çifteve folezuese të *Chlidonias hybridus* dhe *Phalacrocorax pygmeus*. Ai është listuar në listën e ligatinave me rëndësi globale për numrin e lartë të shpendëve që dimërojnë në këtë zonë. Sot numërohen më shumë se 300 mijë individ numri i të cilëve është rritur ndjeshëm si rrjedhojë e miratimit të ligjit Nr. 7/2014 dhe Nr. 61/2016 "Për shpalljen e moratoriumit të gjuetisë në Republikën e Shqipërisë". Lista e plotë e shpendëve gjendet në *Anex 1 të këtij botimi*.

BIMËT: Pellgu i liqenit përmban rreth 1900 lloje të bimëve, një pjesë e të cilave janë të përfshira në listën e kuqe të florës shqiptare. Bimësia makrofite e liqenit përfshin jo vetëm bimët të cilat rriten e zhvillohen në mjedisin e mirëfilltë ujor, por edhe të bimëve të cilat takohen në brigjet e liqenit. Një përfshirje e tillë në rastin konkret bëhet e nevojshme për faktin se fluktacionet e nivelit të ujit shkaktojnë inondime të sipërfaqeve të tëra tokësore duke bërë që për periudha të caktuara të vitit në mjedisin ujor të rriten edhe bimë të brigjeve të liqenit. Për më tepër, në disa raste gjatë periudhës së ngrohtë në tokat dhe livadhet e lagështa e me ujë, edhe në ato jo fare pranë liqenit, por që mbushen me ujë gjatë dimrit, takohen bimë tipike ujore si lkoni i bardhë (*Nymphaea alba*) dhe lkoni i verdhë (*Nymphar luteum*). Ndërmjet bimëve drunore disa janë të introduktuara. Bimë e rrezikuar ujore mund të konsiderohet arra e ujit (*Trapa natans*).

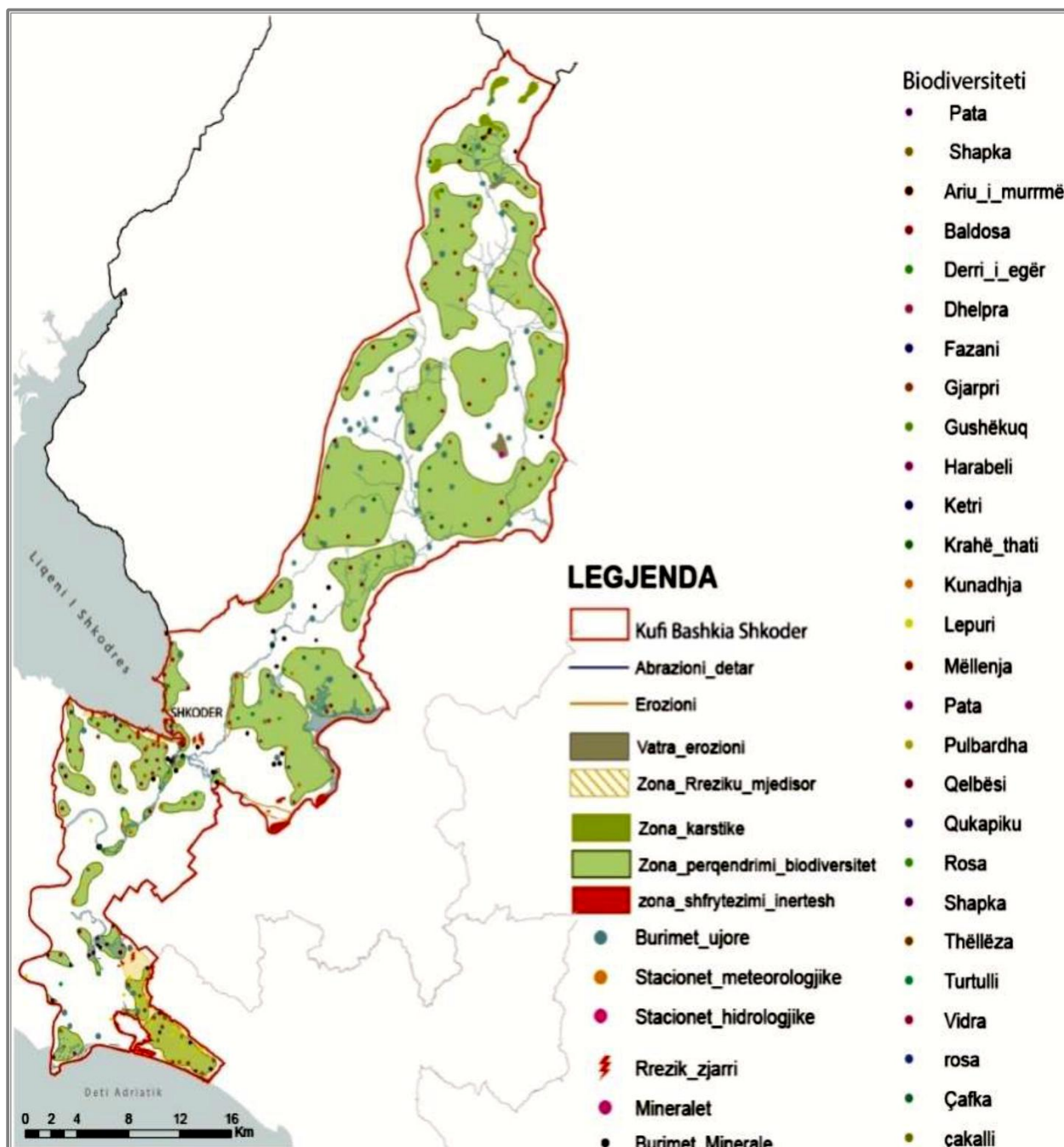

Figura 3: Harta e diversitetit të faunës. Bashkia Shkoder (Burimi: VSM i Planit te Përgjithshëm Vendor)

Lista e bimëve sipas zonave vertikale bimore bazuar në studime të ndryshme është shumë e gjatë por vlen të citohet që bimësia në pellgun e liqenit të shkodrës shtrihet në katër breza si më poshtë:

- i) **Zona e makjes** shtrihet në lartësinë 400-500 m lartësi mbi nivelin e detit. Prej drurëve dhe shkurreve gjethembajtëse, më të përhapura të kësaj zone, janë: ilqja, dëllinja e kuqe, shqopa, ulliri, mareja, dafina etj. Prej drurëve dhe shkurreve gjetherënëse mund të veçojmë: shega, shkoza e zezë, murrizi një bërthamësh, manaferra, driza, krekëza, thanukla, vidhi i bardhë, amorfa shkurre, gjineshtra, frashër uji, frashëri i bardhë, plepi i bardhë, plepi i zi, shelgu i zi, shelgu i kuq, vërrri i zi, fiku etj.
- ii) **Zona e dushkut** shtrihet në lartësitë 300-700 metra mbi nivelin e detit. Llojet më të përhapura të gjinisë *Quercus* të kësaj zone: bulgëri, qarri, shparthi, etj. Drurë dhe shkurre të tjerë të kësaj zone janë: panja rrapit, panja mali, panjë, gështenjë, vodhëviçëza, vodha, mëlleza, blini, lajthia, murrizi pesëbërthamësh, dëllinja e zezë etj.
- iii) **Zona e ahut** ndodhet në lartësitë 600-1700 m mbi nivelin e detit dhe së bashku me nënzonën e pishës shkon deri 1900 m. Në këtë zonë gjenden lloje të drurëve si ahu, panja e malit, si dhe shkurret: borbulli i padhëmbëzuar, mjedra, boronica etj. Nga halorët më shumë gjinden: rrobulli, pisha e zezë e më pak të tjerat.
- iv) **Zona e kullotave alpine** shtrihet 1800-1900 m mbi nivelin e detit. Disa gjini dhe lloje bimore më të përhapura të kësaj zone janë: trëndafili i egër, samina, shelgu zvarritës, flokësa, bishtpelëza, luluza italiane, këlerie, gentiana pranverore, lulekëmbana, klokëza etj.

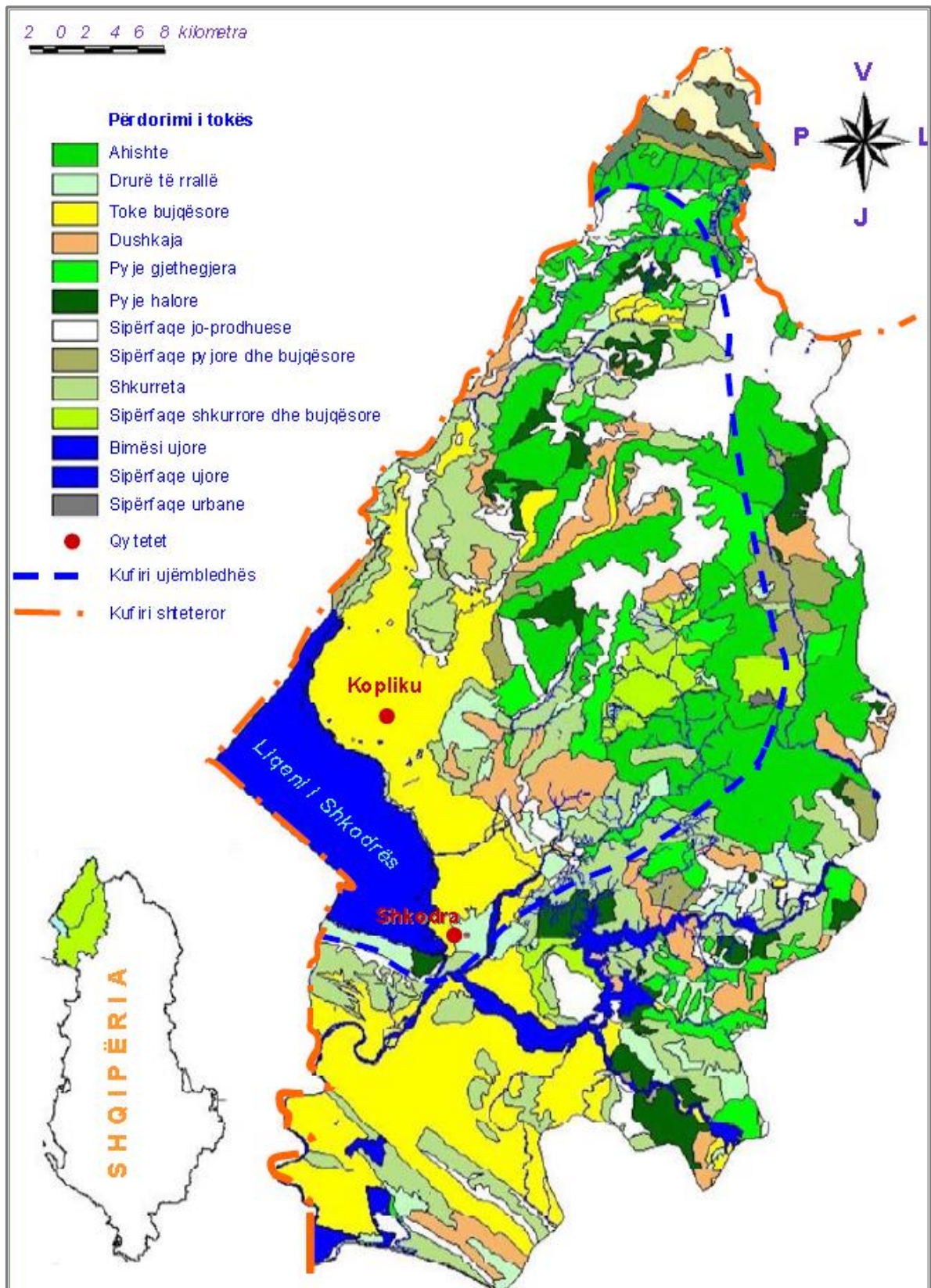

Figura 4. Hartë e bimësisë së zonës së mbrojtur Liqeni i Shkodrës. Përpunuar sipas (D. Bejko 2012)

Habitate të kërcënuara në Liqenin e Shkodrës: Liqeni i Shkodrës numëron sot dhjetra habitate sistemi i të cilëve varion në kohë në vartësi të zhvillimit të faktorëve biotikë dhe a biotikë si dhe në vartësi të ndryshimeve stinore. E parë në këtë këndvështrim duhet të theksojmë se numri i habitateve të Liqenit të Shkodrës është vertetë i madh dhe variues por një pjesë e tyre janë listuar në listën e habitateve të kërcënuara si më poshtë:

1. Syri i Sheganit;
2. Hurdhanat e Kosanit;
3. Livadhet nënujore në Shegan;
4. Livadhet floatuese të përqëndruara në zonën e Shkodër – Bishti Qenisë, Buzë Uji, Hot;
5. Kallamishtet - xukthat Shkodër Vrakë dhe Buzë Ujit;
6. Pyjet e brigjeve, të lokalizuar në zonat: Shegan Kamicë, Shkodër Vrakë, Zogaj Tarabosh Shirokë;
7. Zallishtet: Zalli i bardhë, Burgu (Zaruf - Burg), Buzë Gegaj – Zogaj

1.2.2 Lumi Buna

Lumi Buna me gjatësi prej 44 km ka një prurje mesatare vjetore prej 320 m³/sek dhe së bashku me Lumin Drin bëjnë 680 m³/sek. Prurja maksimale e Bunës është 7500 m³/sek, duke bërë që Lumi Buna të njihet si i dyti në Pellgun e Adriatikut, pas lumit Po, dhe si i pesti në krejt Pellgun e Mesdheut, pas lumenjve Danubi, Nili, Rhine dhe Po (Qiriazzi, 1986).

Përgjatë brigjeve të lumit Buna ka një biodiversitet me vlera të larta natyrore. Bimësia pyjore dikur ka qenë shumë më e pasur sesa sot. Një prej faktorëve kryesore degradues ka qenë prerja e paligjshme e drurëve deri në kufijtë e një shpyllëzimi të plotë. Bimësi pyjore gjendet në njësitë administrative malore, brigjet e lumit në Rezervatin e Velipojës, Ishullin Ada, në fshatrat Reç, Sutjel, Shënkoll dhe në ishullin e Bahçallekut. Bimësia e sipërfaqeve pyjore të zonës së ulët përbëhet kryesisht nga disa lloje plepash (*Populus sp*), shelgësh (*Salix sp*), frashëri (*Fraxinus sp*), dushqesh (*Quercus sp*) rrushkulli (*Ruscus aculeatus*), akacia (*Robinia pseudoacacia*), thana (*Cornus mas*), shkoza (*Carpinus bettulus*), marina (*Tamarix parviflora*), etj.

Në lumin Buna gjenden mbi 30 lloje peshqish, që gjenden edhe në Liqenin e Shkodrës: në ujëra hasim shumë krapin (*Cyprinus carpio*), karasin (*Carassius auratus gibelio*), gjucën (*Alburnus alburnus alborella*), njilën (*Chondrostoma nasus ohridanus*), skortën e zezë (*Pachychilon pictum*), lloskën (*Scardinius erythrophthalmus scardafa*), mëlyshin (*Leuciscus cephalus albus*), sharmakun (*Perca fluviatilis*), barburin (*Blenius fluviatilis*), etj.

Lumi Buna është rrugë kalimi për 13 lloje e nënlloje peshqish të konstatuar që migrojnë nga liqeni për në detin Adriatik dhe anasjelltas. Ndër to përmendim blinin (*Acipenser sturio*) që është lloj globalisht i rrezikuar, kublën (*Alosa fallax nilotica*), ngjalën (*Anguilla anguilla*), levrekun (*Dicentrarchus labrax*), qefullin e verës (*Mugil cephalus*), qefullin e vjeshtës (*Liza ramada*), shožën (*Platichthys flesus luscus*), etj.

Në hapësirën e grykëderdhjes së Bunës (**Delta e Bunës**) ka mbi 50 lloje të tjerë peshqish, ku ndër më të njohurit janë açuga (*Engraulis encrasicolus*), çeliku (*Aphanius fasciatus*), gjilpërëza turigjatë (*Syngnathus tenuirostris*), korbi i zi (*Sciaena umbra*), korbi i bardhë

(*Umbrina cirrosa*), sargu (*Diplodus sargus*), murra (*Lithognathus mormyrus*), aterina (*Atherina hepsetus*), gjuhëza e Adriatikut (*Solea vulgaris*), etj.

Lumi Buna, së bashku me ujërat pranë saj, **përfaqëson një nga korridoret më të rëndësishëm në Europë për migrimin e peshkut dhe shtegtimin e zogjve**. Ai është baseni më i pasur në rajon sa i takon faunës. Grykëderdhja e Bunës, Rezervati i Velipojës, Këneta e Domnit, Laguna e Vilunit, Liqeni i Shasit, kriporja e Ulqinit, sipërfaqja kënetore e Shtojt të Poshtëm në Ulqin janë të populluara me shpendë, veçanërisht në dimër. Këto sipërfaqe përfshihen në njërën prej tre rrugëve më të rëndësishme të migrimit të shpendëve të Evropës.

Në Bunë janë numëruar rreth 50 lloje shpendësh ujore. Ndër to kredharaku i vogël (*Tachybaptus ruficollis*), karabullaku i vogël (*Phalacrocorax pygmeus*), kryekeqja e madhe (*Anas penelope*), rosa e vendit (*Anas platyrhynchos*), rosa sqeplugë (*Anas clypeata*), rosa kërre (*Anas crecca*), kryekuqja e mjeme (*Aythya ferina*), rosa me katër sy (*Bucephala clangula*), bajza (*Fulica atra*), cinja (*Vanellus vanellus*), pulëbardha e zakonshme (*Larus ridibundus*), etj. Rëndësi të veçantë ka pulëbardha e vogël (*hydrocoleus minutus*) dhe dallëndyshja e detit (*Sterna sandvicensis*), numri i të cilave konsiderohet i rëndësishëm ndaj numrit të përgjithshëm për Shqipërinë dhe Mesdheun. Veçohet gjithashtu kriporja e Ulqinit e cila aktualisht është një nga mjediset më të përshtatshëm për folezimin e shumë llojeve të cilat pastaj vijnë në Bunë edhe në pjesën shqiptare si laraska e detit (*Haematopus ostralegus*), gjelaci symadh (*Burhinus oedicnemus*), kalorësi (*Himantopus himantopus*), sqepbiza (*Recurvirostra avosetta*), bisht-dallëndyshja (*Glareola pratincola*), vrapuesi gushëbardhë (*Charadrius alexandrinus*), dallëndyshja e vogël e detit (*Sterna hirundo*), etj.

1.2.3 Parku Kombëtar i Thethit

Parku Kombëtar i Thethit njihet për diversitetin e pasur të llojeve, faunes dhe florës. Në këtë zonë janë gjetur dhe jetojnë rreth 1500 lloje bimësh, të cilat përfaqësojnë gati gjysmën e florës së vendit tonë. Në listën e bimëve që jetojnë në këtë zonë rreth 100 lloje janë bimë mjekësore dhe tanifere shumë të dobishme për shëndetin e njeriut, ndërsa rreth 70 lloje janë të rrezikuara për zhdukje. Në Parkun Kombëtar të Thethit dallohen 3 kate bimore:

- i) **Kati i dushkut**, i cili ka bimësi shumë të larmishme dhe në të dallohen drurë si: qarri (*Quercus ceris*), mëlleza (*Ostria carpenifolia*), shkoza (*Crapinus orientalis*), frashëri i bardhë (*Fraxinus ornus*), thana (*Cornus mas*), etj.
- ii) **Kati i ahut** ku bimët më të rëndësishme janë: ahu (*Fagus silvatica*), bredhi i bardhë (*Abies alba*), panja e malit (*Acer pseudoplatanus*), etj.
- iii) **Kati i kullovave alpine** që përbëhet nga bimë barishtore dhe pak shkurrëza si: dëllinjat (*Juniperus sp*), shelgjet (*Salix sp*), etj. Ndër bimët më të rëndësishme të këtij kati janë: flokëzi (*Poa alpina*), pirësja e gjakut (*Sesleria nitida*), asteri (*Aster alpinus*), tërfili i alpeve (*Trifolium alpestre*), thuepula (*Lotus corniculatus*) etj.

Fauna e parkut është e pasur dhe e larmishme. Aty gjejnë strehë dhe jetojnë rreth 20 lloje gjitarësh, 50 lloje shpendësh folenizues, afro 10 lloje zvarranikësh dhe rreth 8 lloje amfibësh. Lidhur me ekosistemet e pyjeve të lartë dhe me ato malore e alpine rëndësi

paraqesin gjitarët dhe shpendët. Ndër gjitarët më të mëdhej të parkut janë: ariu i murrmë (*Ursus arctos*), ujku (*Canis lupus*), rrëqebulli (*Lynx lynx*), dhia e egër (*Rubicapra rubicapra*), dhe kaprolli (*Capreolus capreolus*), etj.

Parku i Thethit quhet ndryshe edhe park zoologjik natyror pasi ka një hapësirë të admirueshme, e cila i ofron kushte të mira jetese disa llojeve të ndryshme të kafshëve të egra si: ariu, dhia e egër, derri i egër, kaprolli, dhelpra, ujku, lepuri, pa harruar rrëqebullin, zardafin e iriqin. Përveç shumëllojshmërisë së kafshëve të egra, pylli i thethit është mjaft i pasur edhe me shpendë të ndryshëm si shqiponja, skifteri, thëllëza, pëllumbi i egër, gjeli i egër dhe pula e egër e shumë shpendë të tjerë që shtegtojnë në Theth gjatë sezonit të riprodhimit. Nuk duhen lënë pa u përmendur edhe pasuritë e lumit të Shalës, që buron në Okol dhe të lumit të Kapresë, që shquhen për peshkun karakteristik: troftën pikaloshe e kryemadhe, pa harruar edhe liqenin e akullt të Tërthores, ku gjendet peshku tritoni alpin dhe shumë lloje të tjera.

Thethi rrethohet nga male të larta dhe qafa mahnitëse, duke filluar nga Qafa e Thanës, Shtegu i Dhenve, Radohima, Sheniku, Papluku, Maja e Alisë, Qafa e Pejës, Gropa e Bukur, Qafa e Jezercës, Maja e Zezë, Maja e Zorgjit. Fshatrat e kësaj zone shtrihen në të dy anët e lumit nga Okoli deri në Grunas, ku spikasin shtëpitë karakteristike që të gërshetuara me sfondin alpin, të shfaqen si peizazhe të papërsëritshme dhe të papara ndonjëherë.

Bukuritë e papërsëritshme të këtij fshati malor në zemër të Alpeve shqiptare, e bëjnë Thethin që të zërë një vend të rëndësishëm në natyrën dhe turizmin shqiptar. Duke u nisur nga veçoritë e tij dhe nga vendndodhja pranë kufirit, Parku Kombëtar i Thethit është propozuar që të jetë pjesë e një parku ndër ballkanik të quajtur Parku i Paqes, ku të përfshihen territore edhe nga Kosova dhe Mali i Zi. Në parkun Kombëtar të Thethit rriten rreth 1500 lloje bimësh, të cilat përfaqësojnë gati gjysmën e florës së vendit tonë. Nga bimët, rreth 100 lloje janë bimë mjekësore dhe tanifere shumë të dobishme ndërsa rreth 70 lloje bimësh janë të rrezikuara për zhdukje. Gjuetia ka ulur numrin e individëve në popullatën e lepurit të egër dhe rriqebullit. Po kështu janë degraduar shumë popullata të shpendëve të egër. Lista e llojeve të rrezikuara bimore në PK të Thethit: kërleka (*Pinus mughus*), plepi egër (*Populus tremula*), zhabina e Hajekut (*Ranunculus hayeki*), bredhi i bardhë (*Abies alba*), rrobulli (*Pinus heldreichi*), sanza (*Gentiana lutea*), Zambaku (*Lilium albanicum*), vulfenia (*Ēulfenia baldaci*), viola e Dukagjinit (*Viola ducaginica*), klokëz lulegjatë (*Silene macrantha*).

Lista e llojeve të rrezikuara të faunës së egër në PK të Thethit është e konsiderueshme dhe ndër më të rrezikuarit janë: reptilët dhe amfibët si bretkoca e malit (*Rana temporaria*), tritoni Alpin (*Tritonus alpestris*), Salamandra e zezë (*Salamandra arta*), etj. Ndër llojet e rrezikuara tek peshqit janë troftë gjuca (*Salmo trutta*), nga shpendët: shqiponja e maleve (*Aquila chrysaetos*), fajkoi thonjëbardhë (*Falco naummani*), gjeli egër (*Tetrao urogallus*), thëllëza e malit (*Alectoris graeca*).

Lista e llojeve të rrezikuara të gjitarëve në PK të Thethit numëron disa nga gjitarët më të rëndësishëm si rriqebulli (*Lynx lynx*), ariu i murrmë (*Ursus arctos*), kaprolli (*Capreolus capreolus*) dhe dhia e egër (*Rupicapra rupicapra*).

Thethi vizitohet nga 5000-10.000 turistë të huaj, brenda nje periudhe disa mujore ndërkohë që monitorimi i gjendjes mjedisore mbetet në nivele shumë të ulëta, e si rrjedhojë, risku i impakteve në mjedis është evident dhe me trend në rritje.

1.2.4 Laguna e Vilunit

Laguna e Vilunit Shtrihet në segmentin më verior të bregdetit Adriatik, në atë Shëngjin - Grykëderdhja e Bunës. Me një gjatësi maksimale prej 3 km dhe gjerësia 0,9 km, kjo lagunë gjendet vetëm 7 km larg Deltës së Bunës, rreth 2 km larg vijës detare të plazhit të Velipojës dhe rreth 12 km larg plazhit të Shëngjinit. Sipërfaqja e saj është 1,96 km² por ajo ndryshon gjatë vitit, sidomos midis dimrit e verës. Thellësia luhatet nga 80-100 cm, por në disa segmente arrin 2 – 3 m. Formimi i Lagunës së Vilunit është i lidhur me evolucionin e gjithë Fushës së Velipojës. Hapësira nga grykëderdhja e Bunës e deri në perëndim të kurrizit kodrinor të Rencit, është formuar shekuj më parë. Në njërin nga këto pellgje me një formë pak a shumë të rregullt rrethore shënohet edhe Liqeni i Lundërzës. Formimi i kësaj lagune është rrjedhojë e një sërë faktorësh që po i rendisim si më poshtë:

- a) Veprimtaria akumuluese të dallgëve të detit;
- b) Materiali i bollshëm ranor që vinte nga prurjet e lumenjve të kësaj hapësirë, kryesisht Drini dhe Buna;
- c) Deluvionet e shpërndara nga shpatat e kurrizit të Rencit si dhe
- d) Mbushjet prej dekompozimeve bimore e shtazore.

Laguna e Vilunit karakterizohet nga bimësia barishtore e tokave të kripura. Në ujërat e kripura të Lagunës takohen potamogetoni (*Potamogeton nodosus*), potamogetoni si krëhër (*Potamogeton pectinatus*), gjethebriri i zhytur (*Ceratophyllum submersum*) etj. Kallamishtja (*Phragmites australis*), truska (*Pycreus flavescens*), etj janë gjithashtu një mjedis i preferuar për shpendët e ujit. Ndër bimët e tjera që hasen në lagunë janë këllkoja e ujit (*Alisma-plantago aquatica*), veronica barcapoi ujce (*Veronica anagalis -aquatica*), bliqini (*Butomus umbellatus*), zhavari gjethegjërë (*Typha latifolia*), kulmaku bregdetar (*Juncus maritimus*), kulmaku i mprehtë (*Juncus acutus*), presja e larguar (*Carex distans*), heleoharëza majëhalëzuar (*Heleocharis acicularis*), laboti si shigjetë (*Atriplex hastata*), bargjaku i shelgjeve (*Lythrum salicaria*), fshesa (*Limonium vulgare*), krisja (*Cynodon dactylon*), halimionia si burdullak (*Halimnion portulacoides*), zuba (*Holoschensus vulgaris*), polipoga bregdetare (*Polypogon maritimum*). Ndërsa më në thellësi të lagunës zhvillohet një bimvsi tipike e shkurre e zonave të lagëta si dhe drurë. Llojet më të hasura janë mrina (*Tamarix parviflora*), plepi i bardhë (*Populus alba*), manaferra (*Rubus ulmifolius*), thanukla (*Cornus sanguinea*), vidhi (*Ulmus sp*), trëndafili (*Rosa sp*), murrizi (*Crataegus sp*). Gjithashtu gjenden edhe bimë të katit të nënpyllit si salepi (*Orchis sp*), fiershqiponja (*Pteridium aquilinum*), gjethedelli heshtor (*Plantago lanceolata*), gjethedelli i madh (*Plantago major*), briza e vogël (*Briza minor*), halmuca vezake (*Aegilops ovata*), bishtlepuri vezak (*Lagurus ovatus*), elbi (*Hordeum murinum*) etj. Në lindje të Lagunës shtrihet vargu kodrinor i Rencit, përgjithësisht i zhveshur për shkak të terrenit shkëmbor dhe ndërhyrjeve të njerëzve. Por përsëri ai arrin të krijojë mikroklima me shumë vlerë. Në lagunën e Vilunit takohen shumë peshq carnivorë, erbovorë e omnivorë. Ndër peshqit më tipikë të cilët kanë rëndësi edhe për tregtinë mund të përmendim qefullin e verës (*Mugil cephalus*) dhe të vjeshtës (*Liza ramada*), por krahas tyre rriten edhe ngjala (*Anguilla anguilla*), levreku (*Dicentrarcus labrax*), gjuhëza (*Solea vulgaris*), barbuni (*Mullus barbatus*), lojba (*Lichia amia*) etj. Ndër shpendët takollen rreth 183 lloje në Lagunë, 193 në rezervatin e Velipojës si dhe rreth 144 lloje në Kënetën e Domnit. Laguna i ka kushtet shumë të përshtatshme për shpendët ujorë. Grupi

më i përhapur është ai i harabelorëve ku mbizotërojnë stërqoka (*Corvus monrdula*), cërloi i zi pikalosh (*Sturnus vulgaris*) dhe sorra (*Corvus corone cornix*). Në kënetën e Domnit gjendet më shpesh pula e ujit (*Gallinula chloropus*), gakti i vogël (*Ixobrychus minutus*), bajukla (*Fulica atra*) etj. Ndër shpendët të cilët janë rrëmbenjës veçohen shqipja e kënetës (*Circus aeruginosus*), ndërsa ndër shpendët ujqorë jofolezues përmendim çikën e gardhit (*Acrocephalus arundinaceus*), çikën e kallamishteve (*Acrocephalus scirpaceus*). Disa lloje janë globalisht të rrezikuara: pelikani (*Pelecanus crispus*), kryekuqja e vogël (*Aythya nyroca*), shqiponja e madhe e rosave (*Aquila clanga*), skifteri kthetraverdhë (*Falco naumanni*) etj. Në pyllin pranë lagunës rriten edhe shumë lloje gjitarësh si dhelpra (*Vulpes vulpes*), lepuri (*Lepus caopensis*), çakalli (*Canis aureus*), numri i të cilëve ka ardhur gjithnjë e në rënie. Disa lloje janë lloje që konsiderohen me rëndësi europiane si lundërza (*Lutra lutra*), kunadhja (*Martes foina*), ujku (*Canis lupus*) etj.

1.2.5 Pyjet dhe Kullotat nën administrimin e Bashkisë Shkodër

Ekosistemi i pyjeve dhe kullotat zënë një sipërfaqe të konsiderueshme në Bashkinë Shkodër. Këto ekosisteme mbartin në vetvete vlera ekonomike, mjedisore, ekologjike, ushqimore, rekreative e turistike. Sipërfaqet pyjore janë pjesë përbërëse e të gjithë territorit të Bashkisë Shkodër, por më të evidentuar në zonën malore, ku gjenden pyjet e lartë dhe me vlera të larta peisazhike.

Ekosistemet pyjore shërbejnë për prodhimin e lëndës së drurit dhe druve të zjarrit, punësimin banorëve në zonën rurale, ofrojnë shërbime mjedisore si: zbutjen e ndryshimeve klimatike, mbrojtjen e tokës nga erozioni dhe rrëshqitjet, reduktimin e dyoksidit të karbonit i cili pasi thithet nga pemët nëpërmjet fotosintezës depozitohet në dru, lëvore, gjethë e rrënjë. Sipërfaqet pyjore shërbejnë si rezervuar karboni, ndaj shtimi apo përmirësimi i këtyre sipërfaqeve do të ndihmonte në reduktimin e dioksidit të karbonit në atmosferë.

Në kuadër të protokollit të Kiotos ku bën pjesë edhe Shqipëria, shtetet janë dakortësuar të luftojnë efektin sere nëpërmjet uljes së sasisë së karbonit, përmes pyllëzimit dhe ripyllëzimit. Nëse ky objektivi arrihet, krijohen kapacitete të lira karboni (kredite karboni), të cilat mund të shiten tek vendet me teprica karboni.

Me zbatimin e reformës së re administrative territoriale, pyjet dhe kullotat iu transferuan bashkive me VKM nr. 433, "Për Transferimin në Pronësi të Bashkive të Pyjeve dhe të Kullotave Publike". Sipas listave të inventarit, sipërfaqet pyjore dhe kullotore (që ishin në administrim të Ministrisë së Mjedist), u transferuan në pronësi të Bashkive ndër të tjera dhe bashkisë Shkodër. Bazuar në listën e inventarit të miratuar me VKM nr. 433, datë 08.06.2016, sipërfaqja e përgjithshme pyjore e kullotore e Bashkisë Shkodër (përfshirë edhe zonat e mbrojtura) është 52520 ha nga të cilat 43805.5 ha përfshihen si në tabelën më poshtë:

Tabela 1.5. Sipërfaqet pyjore dhe kullotore, sipas listës së inventarit, të transferuara në pronësi të Bashkisë Shkodër	
Asete	Sipërfaqe ha
Pyje	30992 ha
Kullota	5377 ha
Sipërfaqe inproduktive	5556 ha
Tokë djerr	1029 ha
Bimësi pyjore	851.5 ha
Sipërfaqe gjithsej:	43805.5 ha

Në tabelën më poshtë kemi listuar të gjitha kategoritë e pyllit në administrim të Bashkisë Shkodër si: pyll i rallë, pyll i dendur, shkurre të rralle, shkurre të dendur dhe livadhe e kullota dhe banim natyrore. Fondi pyjor në administrim i shpërndare sipas zonave është prezantuar në tabelën 6.

Tabela 1.6. Fondi pyjor në administrim të Bashkisë Shkodër (Burimi: VKM për transferimin e pyjeve Bashkisë Shkodër)	
Zonat	Sipërfaqe në ha
Bruçaj	3,159.80
Djerre	49.00
Inproduktive	174.50
Kullotë	151.50
Pyll	2,784.80
Berdice	68.80
Bimësi pyjore	68.80
Drin Gjader-Kir	6.08
Djerre	6.08
Lugina e Kirit	10,262.20
Djerre	537.70
Inproduktive	1,615.75
Kullotë	757.45
Pyll	7,351.30
Lugina e Shales 1	5,205.26
Djerre	91.50
Inproduktive	742.45
Kullotë	208.80
Pyll	4,162.51
Lugina e Shales 2	3,692.50
Djerre	54.00
Inproduktive	876.30
Kullotë	165.55
Pyll	2,596.65
Maja e Pejes	840.40
Kullotë	840.40
Sheldi	3,847.29
Bimësi pyjore	33.40
Djerre	1.80
Inproduktive	154.70
Kullotë	1,767.92
Pyll	1,889.47
Drisht	6,868.05
Bimësi pyjore	749.25
Djerre	147.25
Inproduktive	503.55
Kullotë	16.85
Pyll	5,451.15
Rrjoll	613.10
Kullotë	613.10
Shale	311.40
Kullotë	311.40
Shllak 1	1,019.85
Djerre	56.75
Inproduktive	8.00

Pyll	955.10
Shosh 1	4,546.80
Djerre	8.50
Inproduktive	535.95
Kullotë	421.40
Pyll	3,580.95
Shosh 2	3,365.27
Djerre	76.50
Inproduktive	945.27
Kullotë	123.25
Pyll	2,220.25
Total	43,806.80

Në sipërfaqen pyjore dominojnë pyjet e larta bredhi dhe pisha, shkurre të ndryshme. Në kushtet e terrenit të pjerrët në zonën malore, pyjet janë faktori kryesor i mbrojtjes së tokës nga rrëshqitjet dhe erozioni, mbrojtjen e brigjeve të lumenjve dhe vijës bregdetare për mbrojtjen nga ndryshimet morfologjike dhe vijës bregdetare. Sigurimi në realizimin e reformës së decentralizimit të kompetencave në administrimin e pyjeve dhe kullotave publike dhe dixhitalizimi i hartave të fondit pyjor nën administrim mbeten pikënisjet drejt suksesit për përmirësimin e situatës aktuale. Njësitë Administrative nevojitet që nëpërmjet planeve të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave mund ti ofrojnë banorëve të tyre mundësi punësimi në periudha ku ka aktivitete të punimeve pyjore. Një, nëpërmjet mbjelljes dhe rimbjelljes së drurëve të lartë mund të përfitojnë më shumë të ardhura, mbështetje financiare në realizimin e projekteve si dhe të ardhura të vazhdueshme e të sigurta nga shitja e kapaciteteve të lira të karbonit.

Kullotat janë shpërndarë në zona të ndryshme. Në Sheldi, ndodhen 1768 ha, sipërfaqe më të kufizuara në Shosh, Shalë, Rrjoll, Shalë. Sektori pyjeve ka kaluar në forma dhe vartësi organizative të shpeshta në periudhën 1991-2015. Administrimi i pyjeve në nivel qendror, në vitin 1989, u shkëput nga Ministria bujqësisë dhe kaloi në varësi të Drejtorisë të Përgjithshme të Pyjeve e kullotave.

Administrimi dhe menaxhimi i fondit pyjor dhe kullor nga autoritetet e bashkisë Shkodër, kërkon zhvillimin e kapaciteteve menaxhuese, me qëllim ofrimin e shërbimeve të këtij ekosistemi drejt balancimit të benefiteve me shërbimet.

1.2.6 Biodiversiteti Urban

Hapësirat e gjelbëruara sigurojnë benefite për qytetet dhe banorët e tyre. Këto benefite të mëdha si: hapësira ofrojnë rekreacion për qytetarët, eksperiencë me natyrën, rritje të cilësisë së mjedisit urban dhe rrit vlerën e pronës. Bashkia Shkodër ka potencial të lartë llojesh bimore të cilat spikatin për vlerat e tyre të larta, bimë relikte që rriten në mënyrë natyrale në lulishtet e qytetit dhe oborret e shtëpive shkodrane të cilat janë trashëguar ndër vite brez pas brezi.

Në të njëjtën kohë, llojet e introduktuara bimore janë të shumta. Kultura e kultivimit të bimësisë dekorative në qytetin e Shkodrës ka spikatur që herët, e si rrjedhojë Shkodra është njohur për potencialin bimor të qytetit, që ka kontribuar në asetin natyral të tij.

Mbjellja dhe kujdesi ndaj bimëve, kryesisht lule, pemë dekorative dhe frutore përbën një traditë të trashëguar për Shkodrën. Zhvillimi natyral dhe i kultivuar i llojeve bimore është

mundësuar dhe favorizuar falë kushteve të përshtatshme klimatiko-tokësore të qytetit. Hapësirat e gjelbërta publike janë lulishtet e mëdha të qytetit, para godinave kryesore në qendër të cilat ofrojnë një pamje të bukur dhe relaksuese, thyejnë zhurmat dhe monotoninë, pastrojnë mjediset nga gazrat e pluhurat duke e bërë mjedisin më të shëndetshëm.

Lulishtet e qytetit të Shkodrës karakterizohen nga pemët e gjelbërta, shtatlarta si dhe bimët me lule shumëngjyrëshe. Mjaft interesant është prezenca e pemës së Blirit në qendër të qytetit të Shkodrës të cilat veç vlerave ekologjike dhe aromës së veçantë që lëshojnë gjatë lulëzimit kanë edhe vlera të larta mjekësore. Vlerat mjekësore të lules së blirit përfshijnë aftësinë për të përmirësuar sistemin imunitar, parandaluar disa lloje tumoresh, qetësuar organizmin, detoksifikuar atë, hequr ankthet, zvogëluar inflamacionin dhe ulur tensionin e gjakut.

Mjaft interesante dhe tërheqëse janë edhe oborret e familjeve shkodrane. Duhet theksojmë se familjet shkodrane i kanë kushtuar kujdes jo vetëm aspektit vizual të oborrit të tyre, por edhe kulturës së njohjes së llojeve bimore, rritjes dhe zhvillimit specifik të tyre duke rritur potencialin bimor natyror urban e njëkohësisht potencialin e diversitetit floristik, vlerat ekologjike dhe estetike ku bëjnë pjesë llojet relikte dhe të introduktuara bimore.

Vlerat e tyre ekologjike qëndrojnë në ndërvarësinë e llojeve nga njëri-tjetri ku zhdukja e një lloji shoqërohet edhe me zhdukjen e një ose disa llojeve të tjera. Bimët e lulishteve përfaqësohen nga larmi llojesh bimore. Disa lloje bimore janë të përfshira në Librin e Kuq si bimë të rrezikuara, duke qënë se numri i tyre është pakësuar. Hapësirat e gjelbërta ofrojnë relief vizual që përmirëson karakteristikat fizike të mjedisit si dhe luajnë funksione të rëndësishme ekologjike si rregullim të mikroklimës urbane, reduktim të stuhive, efekt të thithjes së karbonit, reduktim të ndotjes së ajrit dhe ujërave sipërfaqësore, moderim të zhurmës, ruajtje të specieve etj. të cilat rrisin në total cilësinë e jetës në zonat urbane.

Hapësirat e gjelbërta urbane ofrojnë përfitime për ekosistemet urbane që nga mirëmbajtja e biodiversitetit e deri tek rregullimi i klimës urbane. Ndryshe nga zonat rurale, në zonat urbane ndryshimet në rrezatimin diellor, rënien e shirave dhe temperaturës janë normale. Rrezatimi diellor, temperatura e ajrit, shpejtësia e erës dhe lagështia relative variojnë goxha në varësi të mjedisit të ndërtuar. Në zonat urbane, materialet e papërshkueshme të përdorura për rrugët dhe trotualet nënkuptojnë që shiu nuk absorbohet dhe mbetet pezull mbi sipërfaqe. Gjatë periudhave të shirave të rëndë, uji akumulohet dhe kur tejkalohet kapaciteti i kullimit, ndodhin përmytjet.

Ndryshe ndodh për zonat e gjelbërta.

Sipërfaqet e gjelbëruara urbane janë në gjendje të ndërpresin dhe të ruajnë ujin, duke reduktuar kështu sasinë e ujit të shiut. Rezultati është më i mirë kur pemët mbillen në gropa të cilat përmbajnë dhera të depërtueshme, të cilat mund të absorbojnë ujin shtesë. Uji gjithashtu largon edhe ndotësit nga sipërfaqja.

Ndryshimet klimatike janë shoqeruar përmytje apo rënie të cilësisë së ujrave vitet e fundit. Sakaq ekzistenca e mjediseve të gjelbërta është fasilites në reduktimin e risqeve të përmytjes në zonat urbane. Ndaj dhe zgjerimi i sipërfaqeve të gjelbërta dhe rritja e diversitetit floristik në zonën urbane të bashkisë Shkodër përben një ndër objektivat e rëndësishëm të këtij plani.

Më poshtë janë prezantuar zonat e gjelbërta në qytetin e Shkodrës, lulishtet dhe oborret e familjeve shkodrane si më poshtë:

Tabela 1.7. Inventari i sipërfaqeve të lulishteve rreth rrotullimeve		
Nr.	Hapësira publike e gjelbër	Sipërfaqja (m ²)
1	Lulishta Xhabije (tek busti i Esat Gjyli)	900
2	Lulishta Xhabije (krahu I djathtë)	571
3	Lulishta Perash (ish arka e kursimit)	1917
4	Lulishta blloqe banimi Dergut	249
5	Lulishta Perash (Sheshi Isa Buletini	4260
6	Lulishta Perash Rrethi	1425
7	Lulishta Perash para pallatit 5 kat	560
8	Lulishta Perash para pallatit 5 kat krahu majte	165
9	Lulishta te rruga 13 Dhjetori (pas pallatit 5 kat ish pasticeri Rinia)	1242
10	Lulishta Bashkia (lulishta e re ne ndertim)	750
11	Lulishta Parruc (Shatervani)	9015
12	Lulishta Gjumnazi 28 Nentori	3235
13	Rreth rrotullimi Rruga Bulevardi Skenderbeu	134
14	Lulishta "Pashko Vasa"(shkolla N. Mazi)	970
15	Sheshi Demokracia	742
16	Lulishta Blloqe banimi Xhabije	6215
17	Lulishta Blloqe banimi Bahcja Cakej	1160
18	Lulishta te Teater" Migjeni "	2626
19	Parku "Luigj Gurakuqi "	5436
20	Lulishta te busti "L.Gurakuqi	215
21	Lulishta Telekom (te Nane Tereza)	372
22	Lulishta shtepia Muze "Oso Kuka "	1000
23	Lulishta tek Hotel " Rozafa "	453
24	Lulishta te monumenti "Prek Cali "	50
25	Lulishta Tepe (te blloku I banesave)	800
26	Lulishta Zona Industriale	1850
27	Lulishta Zona Industriale 2	930
28	Lulishta Vatra Pazar	7408
29	Lulishta Nr. 2 Pazar	6343
30	Pedonalia Ura e Bunes	2650
31	Lulishta ish Pasticeri Rinia	240
32	Lulishta te blloku i pallateve rruga Faik Konica	467
33	Lulishta blloku i pallateve Ara Pashes	230
34	Lulishta te biblioteka e Universitetit	150
35	Rreth rrotullimi te Bulevardi Mehmet Pashe Plaku	314
36	Rreth rrotullimi te stadiumi	610
37	Rreth rrotullimi Parruce	346
	Siperfaqja totale (m²)	66 000

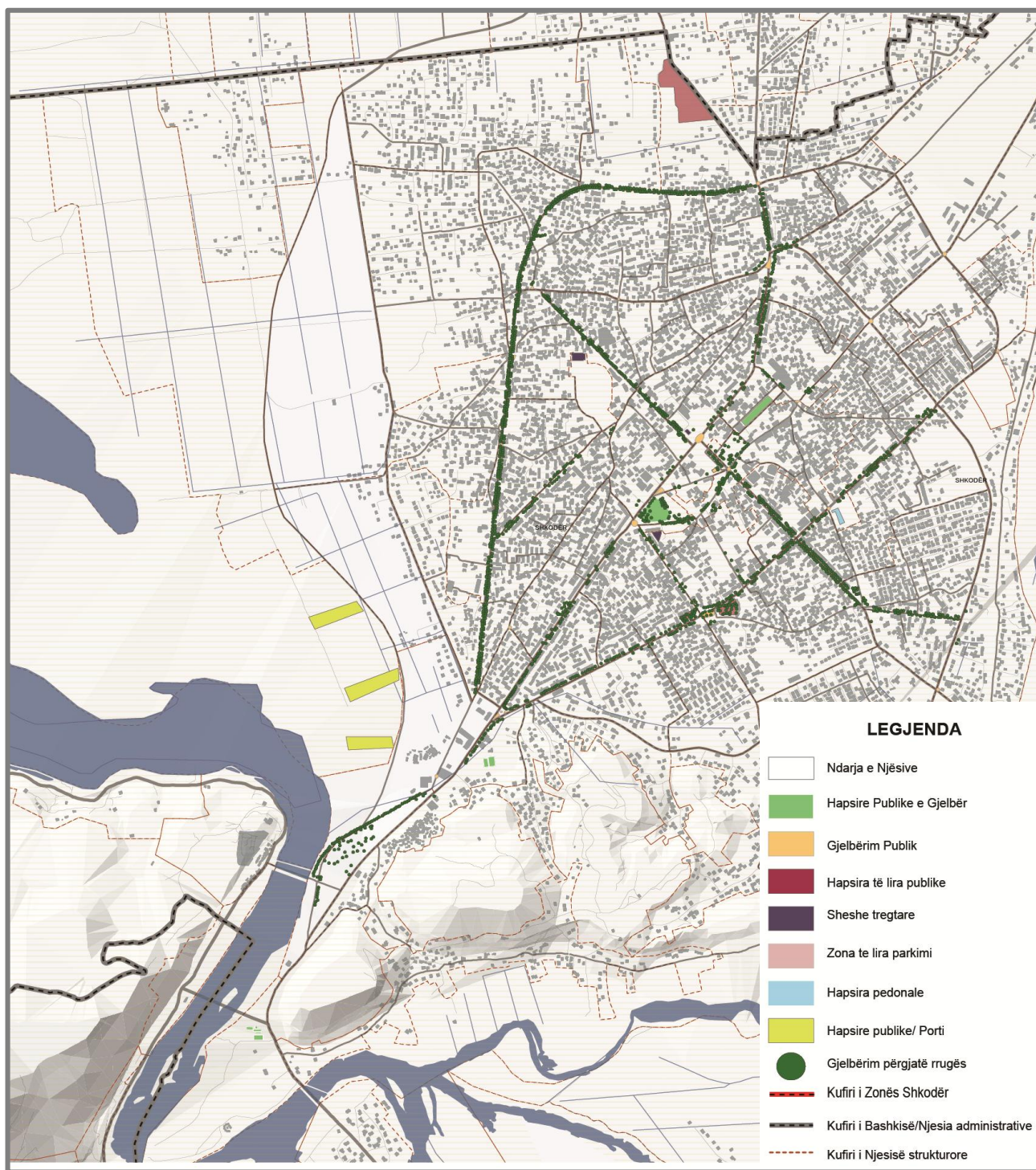

Figura 6. Harta e organizimit të hapësirës publike. Burimi Plan i Përgjithshëm VENDOR për Planifikimin e territorit të Bashkisë Shkodër.

Kreu II

ZONAT E MBROJTURA

II. ZONAT E MBROJTURA, LLOJET, PRONËSIA DHE FORMAT E QEVERISJES

2.1 Zonat e Mbrojtura, sistemi kombëtar i kategorizimit dhe qeverisjes

Zonë e mbrojtur quhet një pjesë tokësore apo ujore, me vlera të veçanta për mbrojtjen e biodiversitetit, të burimeve natyrore e kulturore të lidhura me të, për shfrytëzimin e së cilës përdoren rrugë ligjore dhe masa efektive.

Zonat e mbrojtura sipas llojit të interesit për të cilin ka marrë statusin e mbrojtjes janë:

a. **Zona të Mbrojtura me interes kombëtar;**

b. **Zona të Mbrojtura me interes nderkombëtar ku bëjnë pjesë:**

i. Zonat Ramsar;

ii. Zonat me interes për Komunitetin Europian (SACs) ku bëjnë pjesë zonat e veçanta të ruajtjes të habitateve dhe të shpendëve (SCI dhe SPAs);

iii. Zonat me Interes të Vecante Ruajtjeje (zonat Emerald)

iv. Zonat Rezervë të Biosferës.

v. Zonat e Trashegimise Natyrore dhe Kulturore të UNESCO-s

Qëllimi kryesor i shpalljes së zonave të mbrojtur është “*dhënia e të drejtës për mbrojtje*”. Kjo do të thotë që pasuritë e këtyre zonave të përdoren në mënyrë të kontrolluar, përmes parimit të shfrytëzimit të qëndrueshëm pa shkaktuar dëmtimin e pasurive natyrore, dhe biodiversitetit që ato mbartin.

Zonat e mbrojtura në territorin e Republikës së Shqipërisë janë pasuri kombëtare. Pronësia mbi zonat e mbrojtura është: (i) shtetërore, (ii) private ndaj dhe forma e qeverisjes mbi zonat e mbrojtura është (i) shtetërore, (ii) private.

Forma e qeverisjes për çdo zone konkrete përcaktohet në vendimet e Keshillit të Ministrave që miraton krijimin e zones, ndryshimin e statusit apo ndryshimin e sipërfaqes së saj. Propozimi i formës së qeverisjes që propozohet për miratim, duhet bërë pasi të jetë marrë mendimi i komunitetit të zonës, i pronarëve provatë dhe miratimi me shkrim i bashkisë përkatëse ku shtrihet zona. Në mbështetje të vlerave natyrore dhe përdorimit të qëndrueshëm të tyre sistemi kombëtar i ZM (Ligji i ZM 2016), i mbështetur në Direktivën 31992/LOO43 “*Për konservimin e habitateve natyrore dhe të flores e faunes se eger*” dhe Direktivën 32009/LO147 “*Mbi mbrojtjen e shpendëve*” ka përcaktuar disa kategori të zonave të mbrojturasi më poshtë:

- a) rezervë strikte natyrore/rezervat shkencor (**Kategoria I**);
- b) park kombëtar (**Kategoria II**);
- c) monument natyror (**Kategoria III**);
- ç) rezervat natyror i menaxhuar/park natyror (**Kategoria IV**);
- d) park natyror bashkiak (**Kategoria IV**);
- dh) peizazh i mbrojtur (**Kategoria V**);

- a) zonë e mbrojtur e burimeve të menaxhuara/zonë e mbrojtur me përdorim të shumëfishtë (Kategoria VI).

Rezerva strikte natyrore (Kategoria I): Rezervë strikte natyrore shpallen territore ose zona relativisht të vogla, që zotërojnë disa ekosisteme të veçantë, karakteristike ose përfaqësuese, dhe/ose lloje të florës dhe/ose të faunës me rëndësi shkencore, të përshtatshme për kërkime shkencore dhe/ose monitorim, dhe që janë pak ose aspak të shqetësuara nga njeriu. Kjo kategori përbëhet nga dy nënkategori kryesore: a) **Nën/Kategoria Ia** - Zonë e Mbrojtur e menaxhuar kryesisht për qëllime shkencore ose Rezervati Shkencor, e cila ruhet dhe menaxhohet për qëllime shkencore dhe mbrojtjen tërësore të botës së gjallë; b) **Nën/Kategoria Ib** Zonë e Mbrojtur e menaxhuar kryesisht për mbrojtjen e natyrës së egër ose Rezervë Strikt Natyrore, që ruhet e menaxhohet në mënyrë të atillë që të rujanë gjëndjen e tyre natyrore. **Në rezervën strikte natyrore zbatohet niveli më i lartë i mbrojtjes, pasi në të janë të ndaluara të gjitha aktivitetet njerëzore dhe ku objektivat kryesorë janë:**

- i) ruajtja e biodiversitetit të zonës duhet të jetë e arritshme nëpërmjet mbrojtjes dhe të mos kërkojë menaxhim aktiv ose manipulim të habitateve;
- ii) të minimizohen ç'rregullimet dhe shqetësimet nëpërmjet planifikimit të kujdesshëm të realizimit të kërkimit shkencor dhe të aktiviteteve të tjera të miratuara;
- iii) të kufizohen kontaktet e publikut me zonen dhe të përjashtohet përdorimi i saj për pushim e shlodhje;
- iv) të lejohet prania e vizitoreve pa mjete të motorizuara në atë nivel që t'i shërbejë sa më mirë mirëqënies fizike dhe shpirtërore të tyre dhe të ruja cilësinë e natyrës së egër të zonës për brezat e sotëm dhe të ardhshëm.

Parku kombëtar (Kategoria II): Park kombëtar shpallen territoret e gjera, zakonisht jo më të vogla se 1,000 ha, unike për nga vlerat kombëtare dhe ndërkombëtare, që ruhen dhe menaxhohen për mbrojtjen e ekosistemeve, llojeve, edukim dhe rekreacion (shlodhje, argëtim), që përjashton shfrytëzimin ose zënien me aktivitete intensive nga ana e njeriut.

Monument natyror (Kategoria III): Monument natyror shpallet formacioni natyror me sipërfaqe deri 50 ha (përfshirë edhe elementë të veçantë biologjik), formacioni i veçantë gjeologjik dhe gjeomorfologjik, një depozitë mineralese ose një habitat i një lloji të rrallë e të kërcënuar ose me rëndësi e vlerë të veçantë shkencore dhe estetike. Në një monument natyror zbatohet e njëjta shkallë mbrojtjeje si tek Rezervatet Strikte. Për vizitat ose kalimin e vizitorëve a te turistëve, Ministria e Mjedisit harton rregulla te veçanta, për afate të shkurtra kohore.

Rezervat natyror i menaxhuar ose Park Natyror (Kategoria IV): Përfaqësojnë zona me ndërhyrje aktive te njeriut për qëllime menaxhimi të llojeve dhe habitateve, në mënyrë që të garantohet ruajtja e habitateve dhe te plotësohen kërkesat specifike të llojeve me rëndësi rajonale e vendore, si dhe zonat që përdoren për qëllime studimore, edukative dhe kulturore.

Peizazh i mbrojtur (Kategoria V): Peizazh i mbrojtur shpallen territore më të mëdha se 1000 ha, me peizazh harmonik e të formuar mirë, me relief të zhvilluar karakteristik, me

larmi ekosistemesh, detare ose tokësore, sipërfaqet brenda të cilave mund të ketë edhe qendra banimi që zhvillojnë aktivitete si bujqësia, pemëtaria, pylltaria, peshkim. Kjo kategori përfshin toka/det/ujë në pronësi publike ose private. Veprimtaritë dhe aktivitetet në këto zona kanë objekt kryesorë:

- i) të fuqizohet ndërveprimi harmonik i natyrës me kulturën për mbrojtjen e cilësisë të peizazhit, përdorimit tradicional të tokës, praktikave ndërtimore dhe manifestimeve sociale e kulturore karakteristike të zonës;
- ii) të mbështesë ato mënyra jetese dhe aktivitete ekonomike që janë në harmoni me natyrën dhe ruajtjen e konstitucionit shpirtëror dhe kulturor të popullsisë lokale;
- iii) të eliminojë ku është e domosdoshme dhe të parandalojë përdorimin e tokës dhe kryerjen e aktiviteteve që janë të papërshtatshme në përmasa dhe/ose përmbajtje;
- iv) të krijojë mundësi për kënaqësi të publikut përmes çlodhjes dhe turizmit, në përputhje me karakterin dhe përmasat e karakteristikave thelbësore të zonës;
- v) të inkurajojë aktivitete shkencore dhe edukative, të cilat ndihmojnë në zhvillimin dhe mirëqënien për një kohë të gjatë të popullsisë lokale dhe në sigurimin e mbështetjes së gjërë publike për mbrojtjen e mjedisit të zonave të mbrojtura të tilla;
- vi) të sjell përfitime ekonomike dhe të kontribuojë në rritjen e mirëqënies së popullsisë lokale përmes shfrytëzimit të produkteve natyrore/si pyje dhe prodhimi i peshkut dhe shërbimeve/si uji i pastër ose të ardhura që vijnë nga format e përshtatshme të turizmit.

Zonë e mbrojtur me përdorim të shumëfishtë (Kategoria VI): Zona të mbrojtura të burimeve të menaxhuara shpallen territore që përfshijnë territore të gjëra, relativisht, të izoluara dhe të pabanuara, ku hyet me vështirësi ose territore që janë ende pak të populluara dhe që mund të jenë nën presion të vazhdueshëm për t'u populluar dhe përdorur më gjerësisht. Në këto zona shkalla e mbrojtjes ka si objekt kryesor:

- i) të mbrojnë dhe ruajnë diversitetin biologjik dhe vlera të tjera të zonës për një kohë të gjatë;
- ii) të kontribuojë në zhvillimin rajonal dhe kombëtar;
- iii) të nxisë praktika mbarështruese për qëllime të prodhimit të qëndrueshëm;
- iv) të mbrojnë resurset gjenetike ose sisteme dru frutoresh me karakteristika natyrore;
- v) të mbrojnë resurset natyrore bazë nga përdorimet për qëllime të tjera të tokës që mund të jenë dëmtoese për diversitetin biologjik të zonës.

Parqet Natyrore Bashkiake: Parku Natyror Bashkiak shpallet me Vendim të Këshillit Bashkiak, në kuptim të zonës së mbrojtur, një sipërfaqe brenda territorit administrativ të bashkisë Parqet Bashkiake sigurojnë përdorim të qëndrueshëm të territorit dhe zhvillimin e veprimtarive, që i përshtaten karakterit të zonës dhe që lidhen ekskluzivisht me nevojat e komunitetit. Miratimi i kritereve dhe procedurave të shpalljes së parqeve natyrore bashkiake bëhet me Vendim të Këshillit të Ministrave me propozim të Ministrisë.

Planet e menaxhimit të Parqeve Bashkiakë miratohen me Urdhër të ministrit dhe i dërgohet për zbatim bashkive.

Mbështetur në sistemin kombëtarë të zonave të mbrojtura, në territorin e Bashkisë Shkodër janë klasifikuar zona të mbrojtura në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar ekosistemet e prezantuara në tabelën 8.

Tabela 2.1. Zonat e Mbrojtura në Bashkinë Shkodër				
Nr	Emertimi	Kategoria	Vendimi	Sipërfaqe (ha)
1	Thethi	Park Kombëtar IUCN II	VKM nr.96 datë 21.11.1966	2,630
2	Liqeni Shkodres	Rezervat Natyror i Menaxhuar	VKM nr.684 datë 2.11.2005	26,535
	Liqeni Shkodres & Lumi Bunës	Zona RAMSAR - Zona të mbrojtura me rëndësi globale	VKM nr.683, datë 2.11.2005	49,562
3	Lumi Buna & Laguna e Vilunit	Peizazh ujor/tokësor i mbrojtur IUCN V	VKM nr.682, datë 2.11.2005	23,027

Zonat e mbrojtura në Bashkinë Shkodër zënë një sipërfaqe prej 52192 ha ose 6.5-7 % të sipërfaqes së përgjithshme të territorit të bashkisë (pa zonat RAMSAR). Sipërfaqja e ZM të Bashkisë Shkodër pritet të rritet me miratimin e Parkut Kombëtar të Alpeve.

2.2 Statusi i ZM në Bashkinë Shkodër. Aktivitete të lejuara dhe të ndaluara sipas ligjit

2.2.1 Parku Kombëtar i Thethit (Kategoria e II):

Parku Kombëtar i Thethit kufizohet me maja të larta shkëmbore deri në 2570 m lartësi. Në lartësinë 750-800m shtrihet fshati piktoresk i Thethit. Këtu buron lumi i Thethit që formon më pas lumin e Shalës dhe derdhet në lumin Drin. Lumi Shalë është shumë i pasur në troftë. Parku është pjesë e NJA të Shalës, ndodhet në qendër të alpeve shqiptare, në zonën e "Bjeshkëve të Nemuna". Parku Kombëtar i Thethit është qendra më e rëndësishme turistike e zonës veriore, ndodhet 70-75 km larg qytetit të Shkodrës, dhe ka një sipërfaqe 2630 ha. Peisazhi madhështor i parkut, ka karakteristike përroin e kristaltë të Thethit, ku rritet trofta e mermertë dhe kataraktin e Grunasit me rreth 30 metra lartësi që i japin vlera specifike natyrore dhe ekonomike. Parku shquhet për mbulesën e tij të dendur drunore ku mbizotërojnë ahishtet, disa prej të cilëve janë 200 vjeçare. Parku i Thethit është habitat i rëndësishëm për jetën e faunës së egër dhe përbën zonën më të populluar në Shqipëri *me riqebullin*, i cili është specie e pakësuar.

Parku i Thethit është kompleks, me larmi habitatesh dhe tipe vegjetacioni, ku pjesën më të madhe e zënë ato të pyjeve të ahut (*Fagus silvatica*), por ka dhe formacione shkurre me mbizotërim të boronicës (*Vaccinium myrtillus*) apo kullota alpine (*Poion alpinae*), të cilat bashkëshoqërohen dhe me shkurre xhuxhe dhe të zonave alpine si: (*Juniperus communis*; *Juniperus nana*; *Juniperus sibirica*.), driada tetëpetalshe (*Drias octopetala*), etj. Në këtë zonë gjejnë strehë dhe jetojnë rreth 1500 lloje bimësh, të cilat përfaqësojnë gati gjysmën e llojeve të florës së vendit tonë. Për t'u vlerësuar janë prania e drurit relik të tisisit (*Taxus baccata*), brenda katit drunor të pyllit të ahut, megjithëse në ekzemplarë të rrallë, si dhe bimët endemike (*Ēulfenia baldacci*; *Viola dukagjinica*; *Lilium albanicum*.), dhe bimët subendemike

(*Aquilegia dinarica* dhe *Teucrium arduin*). Në Theth gjendet edhe *Gentiana*, (*Gentiana Lutea*) e vetmja specie endemike në botë me emrin e mbretit Ilir Genti që ka marrë emrin për nder të tij dhe është përdorur gjerësisht në mjekësin popullore të asja kohe (*A. Osja. Studim floristik. 100 lule 100 foto ne alpet ilirike*). **Fauna e parkut** është e pasur dhe e larmishme. Ka rreth 20 lloje gjitarësh, 50 lloje shpendësh folenizues, afro 10 lloje zvarranikësh dhe rreth 8 lloje amfibësh. Rëndësi paraqesin gjitarët dhe shpendët e lidhur me pyjet e larta dhe ekosistemet malore e alpine. Ndër gjitarët më të mëdhej të parkut janë: ariu i murrmë (*Ursus arctos*), ujku (*Canis lupus*), Rrëqebulli (*Lynx lynx*), dhia e egër (*Rubicapra rubicapra*), dhe kaprolli (*Capreolus capreolus*), etj. Në pyllin e lartë nga shpendët mbizotërojnë kryesisht pjesëtarët e familjes së Fragillidae (4 lloje), dhe Paridae (4 lloje). Përbërës të tjerë më të rrallë janë elementë tipik të pyllit të lartë si: qukapikët (3 lloje), zvarritësi i drurëve (*Sitta europea*), etj. Në katin e shkurreve hasim lloje të tjera si: gushkuqi (*Erithacus rubecula*), mëllenja (*Turdus merula*), larashi kurrizkuq (*Lanus collurio*), etj. Gjendja e përgjithshme e habitateve është relativisht e mirë.

Në parkun kombëtare të Thethit nuk lehoven veprimtari të tilla si:

- i) **nuk lejohet** shfrytëzimi i tokës me teknologji intensive, me mjete dhe mënyra që shkaktojnë ndryshime rrënjësore në biodiversitet, në strukturën dhe funksionet e ekosistemeve ose që dëmtojnë në mënyrë të pandreqshme sipërfaqen e tokës;
- ii) **nuk lejohet** rritja dhe shpërndarja e kafshëve dhe e bimëve jovendase, kur ato sjellin ndryshime në biodiversitetin e zonës;
- iii) **nuk lejohet** ndërtimi i zonave urbane, i autostradave, hekurudhave, linjave të tensionit të lartë dhe sistemeve të naftës dhe gazit me shtrirje të gjatë;
- iv) **nuk lejohet** ndryshimi i gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;
- v) **nuk lejohet** çdo aktivitet tjetër që bije ndesh me objektivat e mbrojtjes së zonës.

Në bazë të VKM, Nr. 676, datë 20.12.2002, në parkun e Thethit dhe në afërsi të tij, janë shpallur këto monumente natyre: **Ujëvara e Thethit, Shpella e Thethit, Cirku i gropës së Jezercës, Liqeni i Jezercës, Pisha flamur e Qafës së Pejës, Burimet e Okolit, Shpella e majës së Arapit, Kalaja e shtegut të dhenve**. Në ultësirën e parkut, ulet pjerrësia e shpatit, proceset e tjera erozivo-dëmtuese mbeten me intensitet të ulët, më e veshur me mbulësime bimore dhe të pyjeve masive të ahut, halorëve dhe dushkut. Në park dominojnë toka të Murme Pyjore (MP), toka me përmbajtje humusi të veshura me pyje, ndersa në lartësi tokat livadhore malore (LM), me kullota, toka të cekta e inproduktive. Vlerat turistike të Thethit qëndrojnë jo vetëm në peizazh, por edhe në kanionin e Grunasit rreth 2 km i gjatë, 60 metra i thellë, dhe varion nga 2-3 metra deri në 30-40 metra i gjerë, shpella te shumta, liqene nëntokësore, etj.

2.2.2 Liqeni i Shkodrës, është ekosistem ujqor ndërkufitar. Ndodhet në kufirin shqiptaro-malazez, midis malit të Taraboshit, Fushës së Mbishkodrës, Fushës së Podgoricës dhe qytetit të Shkodrës. Me VKM nr.684 date 2.11.2005 pjesa shqiptare

e liqenit të Shkodrës me sipërfaqe 11944 ha shpallet “Rezervat natyror i menaxhuar”. Zona e mbrojtur në pjesën shqiptare ka këto kategori mbrojtjeje:

- i) **Zona qendrore e përbërë nga:** bregu i liqenit, që fillon nga pika ekstreme perëndimore e fshatit Zogaj deri në kufirin Shqipëri – Mal i Zi, shpati i Malit Tarabosh nga lartësia 494 m në jug, deri në 200 m në brendësi të ujërave të liqenit në segmentin ndërkufitar Zogaj-Shqipëri-Mal i Zi në veri. **Në këtë zonë aplikohet niveli i II i mbrojtjes**
- ii) **Zonë e habitateve të menaxhuara** e përbërë nga: gjithë sipërfaqja ujore e liqenit, përjashtuar zona e përfshirë në 1/a e përmendur më sipër; bregu perëndimor shqiptar nga ura e Bunës në lindje, në fshatin Zogaj në perëndim (duke rrethuar zonën 1/a të kësaj pike) duke përfshirë gjithë lartësitë e këtij segmenti deri në 300 m në shpatin e Malit Tarabosh në jug. **Në këtë zonë aplikohet niveli III i mbrojtjes**
- iii) **Zonë e zhvillimit tradicional** e përbërë nga: e gjithë sipërfaqja lindore e liqenit, kufizuar në perëndim me zonën 2/a të përmendur më sipër, deri në rrugën Shkodër-Hani i Hotit në lindje dhe qytetin e Shkodrës në fundin juglindor. **Në këtë zonë aplikohet niveli i IV i mbrojtjes**

Liqeni i Shkodrës i shpallur Rezervat Natyror i Menaxhuar dhe Zone RAMSAR bën pjesë në kompleksin ujqor “Liqeni i Shkodrës-Drini-Buna” dhe përfaqëson një nga sistemet hidrografike më të komplikuar dhe më interesante në Ballkan. Është liqeni më i madh në Gadishullin e Ballkanit, për sa i përket sipërfaqes ujore. Liqeni i Shkodrës përfshihet në pellgun ujëmbledhës të detit Adriatik. Pasqyra ujore e tij ka një sipërfaqe prej 368 km nga të cilat 149 km² përfshihen brenda territorit shtetëror të Shqipërisë, ndërsa pjesa tjetër ndodhet në Malin e Zi. Ai shtrihet në kufirin midis vendit tonë dhe Malit të Zi, në pjesën jugore të Alpeve në veri, në jug (hyrja e Bunës) dhe në lindje (ana e qytetit të Shkodrës). Liqeni i Shkodrës lidhet me Detin Adriatik nëpërmjet emisarit të vetëm të tij, Lumit Buna.

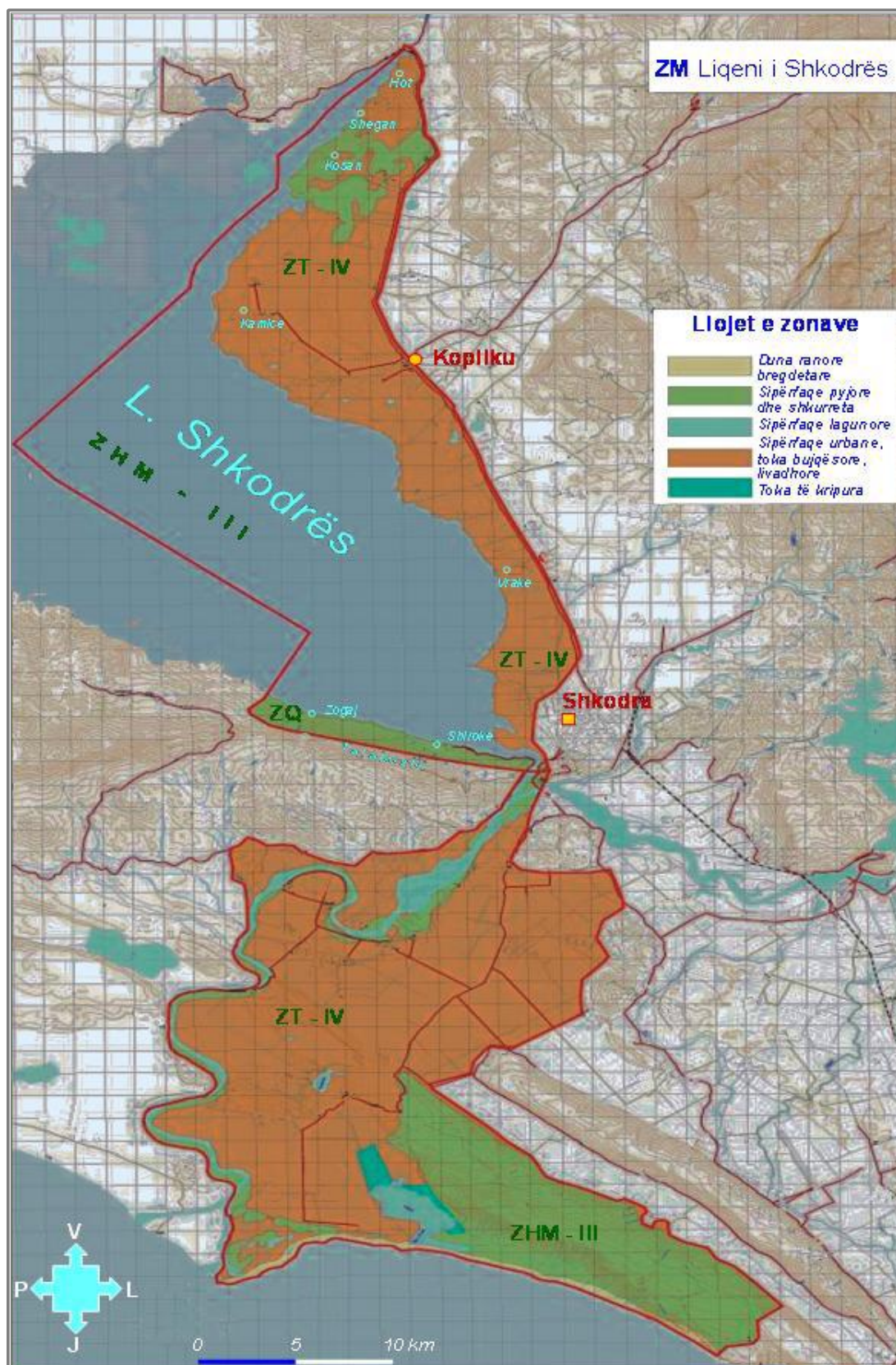

Figura 7: Harta e Zonimit të Zonës së Mbrojtur të Liqenit të Shkodrës përpunuar sipas kriterëve RAMSAR. ZQ = Zona qendrore (II); ZHM = Zona e habitateve të menaxhuara(III); ZT = Zona e zhvillimit tradicional (IV)

Sipas sistemit kombëtar të mbrojtjes në zonat e kategorisë së IV ku futet edhe Liqeni i Shkodrës janë të ndaluara veprimtaritë që kanë si objekt kryesor:

- **ndalimin e ndryshimit** të gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;
- **sigurimin dhe ruajtjen** e kushteve të habitatit të domosdoshme për mbrojtjen e llojeve të rëndësishëm, grup-llojeve, komuniteteve biotike ose karakteristikave fizike të mjedisit, që kërkon ndërhyrje të veçantë për një menaxhim optimal;
- **lehtësimin e kërkimit shkencor** dhe monitorimit mjedisor si aktivitete parësore të lidhura me menaxhimin e qëndrueshëm të resurseve natyrore;
- **ngritjen e zonave të kufizuara për edukimin mjedisor** të publikut, vlerësimin e karakteristikave të habitateve dhe të punës për menaxhimin e llojeve në natyrë;
- **eliminimin, parandalimin e shfrytëzimit** dhe zënien e zonës me aktivitete që bien ndesh me qëllimet për të cilat ajo është marrë në mbrojtje;
- **t'i japë mundësi popullsisë** lokale të përfshirë brenda zonës të sigurojnë përfitime ekonomike si një nga objektivat e menaxhimit.

Gjithsesi duhet të theksojmë që në zona qendrore që fillon nga pika ekstreme perëndimore e fshatit Zogaj deri në kufirin Shqipëri – Mal i Zi, shpati i Malit Tarabosh nga lartësia 494 m në jug, deri në 200 m në brendësi të ujërave të liqenit në segmentin nderkufitar Zogaj-Shqipëri-Mal i Zi në veri duhet zbatohet kategoria e II e mbrojtjes (së cilës i përket kjo zonë) dhe aktiviteti njerëzor duhet t'i nënshtrohet limiteve ligjore të **kategorisë së II-të¹**

2.2.3 Lumi Buna dhe territoret ligatinore përreth tij

Lumi i Bunës, së bashku me Deltën dhe rezervatin e Velipojës, luginën e Vilunit, plazhin e Baks-Rrjollit, kënetën e Domnit, si dhe territoret përreth tyre janë shpallur **“Peisazh ujor/tokësor i mbrojtur” me VKM nr. 683 datë 2.11.2005**. Ky peisazh ujor/tokësor i mbrojtur kufizohet në veri me vijën që bashkon daljen e Lumit Buna nga Liqeni i Shkodrës deri në kufirin verior me Republikën e Malit të Zi; në perëndim kufizohet me vijën e kufirit shtetëror përgjatë lumit Buna me Republikën Mali i Zi; në lindje kufizohet me vijën që bashkon daljen e lumit Buna nga liqeni i Shkodrës deri te Rana e Hedhun dhe në jug kufizohet me vijën bregdetare nga rëra e hedhur deri tek grykëderdhja e lumit Buna. Lumi Buna ka një sipërfaqe të përgjithshme 23027 ha, të përbërë nga këto sipërfaqe si në tabelën 9

Tabela 2.2. Lumi Buna dhe territoret ligatinore – Sipërfaqet në ha	
Sipërfaqe pyjore dhe shkurre	7799 ha
Sipërfaqe lagunore	346 ha
Duna ranore, bregdetare	496 ha
Toka të kripura	252 ha
Sipërfaqe të tjera (toka bujqësore, zona të banuara)	14134 ha
Sipërfaqe e përgjithshme	23027 ha

Sipas kategorisë së mbrojtjes ky ekosistem ndahet në disa zona apo nën kategori si më poshtë:
Zona qendrore (A.1) përbëhet nga: Pjesa e lumit Buna dhe brigjet e tij nga bashkimi me lumin

¹ Lutemi referohuni veprimtarive të pa lejuara të kategorisë së II (si në PKtë Thethit)

Drin deri në fshatin Obot; Brigjet e lumit Buna në pjesën perëndimore të rezervatit të Velipojës, nga grykëderdhja e lumit deri përballë skajit verior të ishullit Ada dhe 200 m në brendësi të rezervatit në lindje; Ishulli i Franc Jozefit dhe bregdeti në lindje të grykëderdhjes, në gjatësi deri 2 km dhe gjerësi 300 m në det, drejt jugut (*aktualisht ishulli është zhdukur - Ky është rasti tipik i humbjes së habitateve si pasojë e erozionit bregdetar*)

Pjesa qendrore dhe veriore e lagunës së Vilunit; Gadishulli në plazhin e Baks-Rrjollit dhe një gjerësi 300 m në jug të vijës bregdetare deri te rëra e hedhur; Pjesa qendrore e kënetave të Domnit dhe të Murtemzës. Lumi Buna, shkakton në mënyrë të vazhdueshme përmbytjen e tokave të Nën-Shkodrës, si rrjedhojë e shumë faktorëve. Në këtë kontekst, nevojiten të zbatohen një grup masash komplekse për të parandaluar këtë fenomen me ndikime të ndjeshme ekonomike, sociale e mjedisore.

Zona qendrore (A.2) e përbërë nga: pjesa e lumit Buna në një gjatësi brigjesh 3 km në anën e djathtë të lumit, në veri të fshatit Oblikë; pjesa e lumit nga fshati Obot (e kufizuar në veri me pjesën e përmendur në pikën (A.1) deri në pikën përballë skajit verior të ishullit Ada (e kufizuar në jug me pjesën e përmendur në pikën A.1), me një gjerësi 200 m drejt lindjes; gjithë sipërfaqja e rezervatit të Velipojës, me përjashtim të asaj të përfshirë në pikën A.1 më sipër; pjesa jugore e lagunës së Vilunit (e mbështetur nga pjesa e përfshirë në pikën A.1) dhe gjithë sipërfaqja kënetore, që rrethon brigjet e lagunës; zona e Baks-Rrjollit, e mbetur nga pjesa e përfshirë në pikën A.1 deri në lartësinë 335 m në shpatin e malit Kolaj, në veri; pjesa e kënetave të Domnit dhe të Murtezmës, që rrethon atë të të përmendur në pikën A.1. **Në këtë zonë zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes “Për zonat e mbrojtura”.**

Zonë qendrore (A.3) e përbërë nga: pjesa e lumit Buna, me gjatësi brigjesh 2 km, midis fshatrave Shirq dhe Obot, në anën e djathtë të lumit; në gjatë si brigjesh 2 km të lumit Buna, në veri të fshatit Dajç, në anën e majtë të lumit. **Në këtë zonë zbatohet shkalla e tretë e mbrojtjes “Për zonat e mbrojtura”.**

Zona e zhvillimit tradicional (zona B). Zona e zhvillimit tradicional (B1) është e përbërë nga: fushat e Velipojës, me sipërfaqe 2500 ha; fushat e Pentarit, me sipërfaqe 850 ha; pellgjet (ishvaskat e peshkut) e fshatit Reç, me sipërfaqe 114 ha dhe kullotat e Urës së GjoLulit dhe Domnit, me sipërfaqe 2200 ha. **Në këtë zonë zbatohet shkalla e katërt e mbrojtjes “Për zonat e mbrojtura”, ku mund të ushtrohen veprimtari me karakter rikrijues, edukativ, ekoturistik, si dhe përdorimi tradicional i tokës, në harmoni të plotë me ruajtjen e natyrës dhe të vlerave shoqërore e kulturore të komunitetit vendas.**

Zonë e zhvillimit tradicional (B2) është e përbërë nga territori i fshatit Pentar, në kufirin me Malin e Zi, vazhdon përmes kënetave të lumit Buna e kodrave të Rrencit dhe zbrit në bregdet te Rëra e hedhur, e cilësuar si korridor migrimi. **Në këtë zonë zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes “Për zonat e mbrojtura”**

Zonë e tranzicionit (zona C). Zona e tranzicionit (C 1) përbëhet nga plazhi i Velipojës, i kufizuar në perëndim nga rezervati i Velipojës, në veri nga rruga automobilistike dhe me shtrirje, në lindje, deri në 500 m përpara kanalit të komunikimit të lagunës së Vilunit me detin. **Në këtë zonë zbatohet shkalla e katërt “Për zonat e mbrojtura”.** Në këtë zonë mund të ushtrohen veprimtari bujqësore, si dhe mund të përdoren toka për qëllime të ndryshme turistike, sportive, edukative, rikrijuese etj., që nuk cenojnë natyrën dhe biodiversitetin, mbështetur në zhvillimin e qëndrueshëm dhe menaxhimin e burimeve natyrore të zonës.

Kreu III

IDENTIFIKIMI I FAKTORËVE TË DEGRADIMIT DHE KËRCËNIMIT TË HABITATEVE DHE HUMBJES SË BIODIVERSITETIT

III. INDENTIFIKIMI I FAKTORËVE TË DEGRADIMIT DHE KËRCËNIMIT TË HABITATEVE DHE HUMBJES SË BIODIVERSITETIT

3.1 Identifikimi i Faktorëve Degradues

Flora dhe fauna në territorin e Bashkisë janë të kërcënuara për shkak të keqpërdorimit, tej shfrytëzimit si dhe menaxhimit jo të mirë të këtyre burimeve me vlera të mëdha ekonomike, por edhe mjedisore e sociale. Këto probleme janë bërë shumë evidente në dekadat e fundit si rrjedhojë e përdorimit intensiv të burimeve natyrore për qëllime të përfitimit ekonomik. Në të njëjtën kohë, habitatet natyrore dhe diversiteti i habitateve kanë qenë nën presionin e lëvizjeve demografike të popullsisë (migrimit të brendshëm) në zona të pasura me vlera natyrore duke sjellë si pasojë ndryshimin e peizazheve, denatyrimit e baseneve lumore, brigjeve liqenore etj. Gjithashtu niveli i ulët i edukimit mjedisor të popullsisë ka qenë dhe mbetet tregues i shfrytëzimit intensiv të biodiversitetit përfshi këtu ekosistemet pyjore, lumore, liqenore e datare.

Identifikimi i problematikave të këtij kapitulli është rezultat i angazhimit të komunitetit të Bashkisë Shkodër në hartimin e këtij plani. Me qëllimin e mirë të identifikimit të problemeve me bazë komunitare, janë organizuar tre forume të hapura me banorët e Bashkisë Shkodër gjatë muajve mars – prill 2016 në NJA të Velipojës, Gurit të Zi dhe Bashkia Shkodër. Të gjitha problematikat e identifikuar janë shqetësime të banorëve të kësaj bashkie të cilët kanë marrë pjesë aktive në hartimin dhe miratimin e këtij plani. Varësisht nga rëndësia e problematikave të shtruar në forumet e hapura me qytetarët, grupi i ekspertëve i angazhuar për hartimin e këtij plani ka analizuar dhe finalizuar listën e faktorëve të degradimit të habitateve dhe humbjes së biodiversitetit në territorin administrativ të bashkisë Shkodër si më poshtë:

1. Ekosistemet ujore si Liqeni i Shkodrës, Lumi Buna, Laguna e Vilunit etj janë fragmentuar në një masë të konsiderueshme dhe kanë humbur habitatet për lloje të veçanta dhe të rëndësishme të florës e faunës;
2. Përmbytjet e vazhdueshme të viteve të fundit si dhe dhe erozioni kanë shkaktuar humbje direkte të habitateve;
3. Mbishfrytëzimi dhe përdorimi i mekanizmave jo ligjor në zonat me resurse të pasura natyrore ka sjellë si rrjedhojë zhdukjen e disa llojeve të peshkut dhe bimëve dhe shpendëve;
4. Rënia e numrit të llojeve si dhe fragmentimi i habitateve të brigjeve në Liqenin e Shkodrës;
5. Shkarkimet e pa trajtuara kanë sjellë si pasojë rritjen e shkallës së eutrofikimit të ujrërave të Liqenit dhe përshpejtimin e shkallës së kënetëzimit të tij.
6. Erozioni në brigjet e lumit Buna ka rrezik të shkaktojë jo vetëm humbje të sipërfaqeve të tokës dhe pyjeve, por edhe humbje të trashëgimisë kulturore;
7. Brigjet e lumenjve, janë tejshfrytëzuar për marrje inertesh kryesisht zhavorr duke shkaktuar denatyrim të shtretërve;

8. Urbanizimi dhe shtimi i ndotjes nga mbetjet urbane në zonën e bregut të liqenit, brigjeve të Bunës dhe bregdetit (zona e mbrojtur e rezervatit Velipojë dhe Delta e Bunës) ka sjellë si pasojë përkeqësimin e cilësisë së ujërave dhe pejzazheve.
9. Pakësimi dhe zhdukja e disa llojeve bimore e shtazore me shumë interes ekomonik sidomos në resurset peshkore në zonën e Lagunës së Vilunit konsiderohet një problematikë shqetësuese për zonën por edhe territorin e bashkisë së Shkodrës;
10. Dëmtimi i sipërfaqes pyjore dhe degradimi i habitateve natyrore rreth lagunës së Vilunit si dëmtimi i kallamishteve.
11. Shumë lloje të egra të bimëve mjekësore dhe atyre me interes ekonomik për banorët e zonës janë tejshfrytëzuar përfshirë këtu *sherbela, shqopa, trumëza, çaji i malit* etj duke sjellë si pasojë zhveshjen e mbulesës bimore të zonave natyrore. Në të njëjtën kohë theksojmë se cilësia e bimëve të lartpërmendura që kultivohen sot nga fermerët nuk mund të krahasohen me efektin cilësor të bimësisë së egër natyrore në fushën e mjekësisë.
12. Pyjet në zonën e Thethit janë dëmtuar, e për pasojë fauna e këtyre pyjeve ka pësuar humbje të madha në shumë popullata të llojeve me rëndësi për biodiversitetin kombëtar dhe global;
13. Zhvillimi i aktiviteteve të paligjshme në territorin e zonave të mbrojtura ka cenuar shumë territore e lloje të marra në mbrojtje nga legjislacioni kombëtar e konventat ndërkombëtare të adoptuara nga Kuvendi i Shqipërisë.
14. Hidrocentralet e propozuar për ndërtim ose të miratuar në hapësirën Theth-Valbonë, pritet të shkaktojnë pasoja, ndoshta të pakthyeshme për biodiversitetin dhe habitatete natyrore të shumë llojeve që rrezikohen globalisht.
15. Gjithashtu devijimi i rrjedhjeve natyrore të ujërave nëpërmjet tubacioneve pritet të paksojë sasinë e ujërave dhe shkaktojë tharjen e përrenjve malorë.
16. Demografia në brigjet e Liqenit të Shkodrës apo edhe në brigjet e Lumit Buna dhe Lagunës së Vilunit ka pësuar luhata të mëdha në tranzicion dhe kjo natyrisht që ka sjellë degradim të habitateve krejtësisht natyrore.
17. Nuk duhet nënvleftësuar edhe prania e njerëzve brigjeve, fare pranë habitateve të kafshëve të ndryshme në zonat me vlera natyrore të Bashkisë Shkodër. Përmes urbanizimit, ndërtimit të banesave, fermave, plantacioneve, kopshtaritë, vendbanimet njerëzore, shpyllëzimet, kullotjet, depozitimet e mbetjeve të fermave kanë ndikimin e tyre në habitatet e gjallesave. Shumë nga ndryshimet, që njerëzit po bëjnë mbi peisazhet dhe zonat me vlera natyrore si dhe mbi botën e tyre të gjallë, nuk përfshijnë thjesht reduktimin e sipërfaqeve të disa formave të vegjetacionit dhe zgjerimin e disa të tjerave, por edhe copëzimin e vegjetacionit. Ato kanë si rrjedhojë krijimin e një peisazhi, që s'është gjë tjetër veçse një mbetje e bimësisë vendase të futur në një tokë bujqësore të krijuar.

Praktikat e kaluara dhe/apo të sotme të zhvillimit kanë sjellë pasoja shpesh të pakthyeshme për rajonin pasi zinxhiri i jetës biologjike është i lidhur me sigurimin e cilësisë së jetës biologjike të ekosistemeve. Si rrjedhojë e këtyre praktikave në zonat e

mbrojtura të bashkisë Shkodër janë evidente: *humbja dhe fragmentimi i habitateve me rëndësi për riprodhimin e ushqimin e shumë llojeve; dëmtimi, varfërimi, dhe degradimi i ekosistemeve dhe habitateve; shqetësimi kafshëve të egra në natyrë si dhe zhdukje llojesh apo kërcënim për zhdukje i disa prej tyre; zoogëlimi i densitetit të mbulesës bimore për lloje të bimëve me interes mjekësor dhe ekonomik si dhe erozion gjenetik.*

Thelbin e biodiversitetit e përbëjnë llojet, habitatet dhe ekosistemet, ndaj dhe mbrojtja e tyre, duhet të favorizojë llojet më të kërcënuara si dhe ato me rëndësi kombëtare dhe ndërkombëtare. Në këtë këndvështrim, rëndësi të veçantë në menaxhimin e një zone me vlera natyrore është menaxhimi i zgjuar i biodiversitetit dhe konkretisht për:

- i) Llojet dhe habitatet e kërcënuara në mënyrë kritike me rëndësi globale, rajonale e kombëtare si Liqeni i Shkodrës dhe kompleksi ligatinor Lumi Buna - Laguna e Vilunit
- ii) Habitate dhe ekosisteme që shquhen për endemizëm apo biodiversitet të lartë si Parku kombëtar i Thethit;
- iii) Habitate ose lloje në rrezik zhdukje të pakthyeshme si ishulli i Franc Jozefit apo lloje të gjallesave si blini (*Acipenser sturio*), rriqebulli (*Lynx Lynx*), tisi (*Taxus baccata*) etj.
- iv) Habitate ose lloje, ruajtja dhe menaxhimi i përshtatshëm i të cilëve do të rezultonte me përfitime ekonomike dhe edukative lokale apo kombëtare, zona përreth Liqenit dhe Bunës, Laguna e Vilunit etj.

3.2 Identifikimi i sfidave të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave në Bashkinë Shkodër.

Me zbatimin e reformës së re administrative territoriale, pyjet dhe kullotat janë asete të transferuara në pronësi të bashkive. Me VKM nr. 433, datë 08.06.2016 “Për Transferimin në Pronësi të Bashkive të Pyjeve dhe të Kullotave Publike” në Bashkinë e Shkodrës janë transferuar 43,806.80 ha që tashmë janë asete në pronësi të kësaj bashkie. Sipërfaqet e konsiderueshme pyjore të Bashkisë Shkodër, shtrihen në zona me vlera të larta natyrore si në brigjet e lumenjve Drin, Buna, Kir dhe Shalë si dhe në zonat malore të kësaj njësie vendore. Sipërfaqet më të mëdha shtrihen në Brucaj me 2784 ha, lugina e Kirit, lugina e Shalës me 6760 ha, Sheldi 1889 ha, Drisht 5451 ha, Shosh 3175 ha dhe Shllak 955 ha.

E parë në këndvështrimin e aseteve bashkia Shkodër ka një potencial të lartë biologjik, ekonomik, turistik, natyror, alternativ dhe ekologjik i cili është në funksion të zhvillimit të qëndrueshëm të ekonomisë lokale dhe alternativave të punësimit për banorët. Në të njëjtën kohë, menaxhimi i këtyre aseteve është një sfidë më vehte për bashkinë Shkodër pasi qasja e këtij menaxhimi ka të bëjë me ngritjen e strukturave të posaçme administrative, rritjen e kapaciteteve vendore për administrimin e aseteve, hartimin e strategjive vendore dhe planeve të veprimit të cilat shoqërohen me kosto të konsiderueshme financiare. Në të njëjtën kohë gjendja aktuale e menaxhimit të pyjeve në bashkinë Shkodër ka një sërë problemesh si më poshtë vijon:

- 1 Mungesa e planit të menaxhimit të fondit pyjor për territorin e ri administrativ të bashkisë Shkodër;
- 2 Gjendje e dëmtuar e këtij fondi nga prerjet e paligjshme, kryesisht për dru zjarri;
- 3 Djegiet dhe prerje të pyllit në malin e Taraboshit;
- 4 Dëmtim të veshjes pyjore të brigjeve të lumenjve, Drin, Bunë e Kir;
- 5 Mungesë e veshjes me vegetacion të brigjeve të lumit Kir;
- 6 Zonat pyjore kanë edhe bimësinë e katit të nënpyllit të dëmtuar. Gjithashtu mungojnë mbjelljet e reja në zonat e zhveshura. Prerja e paligjshme e pyjeve ka sjellë humbjen e strehës së qëndrimit të kafshëve dhe shpendëve, reduktimin e polenizimit të bimëve etj;
- 7 Erozion masiv i tokave bujqësore në brigjet e lumenjve në ato zona e segmente pa veshje pyjore;
- 8 Mbetje urbane të përqendruara në tokat pyjore, duke shkatërruar ndotje të tokës dhe të ujërave e sidomos në Parkut të Thethit;
- 9 Mungesë e punimeve përmirësuese në kullotat të cilat shtrihen kryesisht në luginën e Kirit, Shalës, Maja e Pejës, Shosh deri në lartësitë më të mëdha. Mbrojtja nga erozioni i kullotave kërkon disa punime shtesë, me qëllim që të garantohet kapaciteti maksimal kullosor.

3.3 Identifikimi i problemeve me biodiversitetin urban

Biodiversiteti urban në bashkinë Shkodër ka pësuar ndryshime dhe është përkeqësuar si rrjedhojë e aktivitetit të shfrenuar njerëzore, urbanizimit dhe popullimit të zonave natyrore. Në të njëjtën kohë ndërtime të pa kontrolluara, zhvillimi i ekonomive të vogla apo të mesme bujqësore, blegtorale apo e peshkimit në shumë zona me vlera natyrore kanë sjellë si pasojë fragmentimin e sipërfaqëve të gjelbërta dhe ndryshimin e peizazheve natyrore. Në këtë drejtim janë identifikuar këto probleme:

- Zvogëlimi i sipërfaqeve të zonave të gjelbra urbane;
- Zvogëlim të numrit të llojeve të florës dhe faunës urbane;
- Rënie e numrit të llojeve të vjetra autoktone;
- Fragmentim habitatesh për shkak të urbanizimit;

3.4 Identifikimi i Faktorëve Kërcënues të Biodiversitetit në Territorin e Bashkisë Shkodër

Krahas faktorëve degradues, **larmia biologjike përballet edhe me faktor kërcënues të cilët duhet të njihen dhe konsiderohen për shfrytëzimin e zgjuar të resurseve natyrore në territorin e bashkisë Shkodër.** Faktorët kërcënues përbëjnë shkallën më të lartë të riskut për të cilën autoritetet vendore duhet të planifikojnë aktivitetet në terma afatgjatë për të siguruar të ardhmen e qëndrueshme biologjike të rajonit. Ndër faktorët kërcënues të identifikuar janë:

- i) **Shkarkimi i ujërave të pa trajtura në ekosistemet ujore Liqeni i Shkodrës, Lumi Buna apo Lumi Drin është një ndër faktorët prioritarë që kërcënon eutrofikimin**

në Liqenin e Shkodrës. Tashmë, ndotjet e përqëndruara të ujërave të zeza janë faktor kërcënues dhe problem mjedisor shumë të mprehtë. Duke qenë se shkaku kryesor i eutrofikimit dhe ndotjes së ujërave mbetet derdhja e ujërave të zeza të patrajtuara, ndërtimi i impiantit të ujrave të zeza merr një prioritet të veçantë në listen e të gjithë aksioneve që planifikohen të ndërmerren nga Bashkia e Shkodrës në kuadër të këtij plani.

- ii) **By Pass-i perëndimor i Shkodrës është shndërruar në një problem serioz, jo vetëm për Liqenin e Shkodrës dhe Lumin Buna, por edhe për vetë qytetin.** Sot ky projekt i porealizuar është gjithashtu faktor kërcënues i diversitetit të llojeve, habitateve, eutrofikimit dhe përmbytjeve pasi pengon fryrjen dhe shfryrjen e Liqenit. By Passi perëndimor i Shkodrës ka krijuar situata problematike përgjatë bregut të Lumit Buna dhe Liqenit të Shkodrës. Ai ka prishur ndjeshëm ekuilibrat ekologjikë në Liqen, është shumë kërcënues për biodiversitetin si dhe qarkullimin e lëndëve në Liqen. Moçalishtja në breg të Liqenit nuk mund të shërbejë më si një sitë ku të mbeten lëndët ndotëse që shpëllajnë tokat bujqësore. Përveç të tjerash sasi e madhe e inerteve që është depozituar në breg ka ndikuar dhe do të ndikojë edhe më shumë në cektimin e Liqenit dhe rritjen e nivelit të tavanit të tij për shkak të shtimit të sedimenteve me grimca të ngurta. Kjo rrit edhe me shumë mundësinë e kënetizimit si dhe mbathjes së Liqenit duke favorizuar vende -vende edhe rritjen e shkurretës apo drurëve të lartë si shelgjet. Në vargun e prioriteteve të mëdha të bashkisë Shkodër, rehabilitimi mjedisor i by-passit (vepër e papërfunduar) është kërcënim madhor që kërkon zgjidhje.
- iii) **Mbetjet e ngurta të ndërtimeve vlerësohen ndotje kritike në zonat përgjatë bregut të Liqenit dhe Lumit Buna** duke krijuar vatra informale depozitimesh që kërkojnë investime të mëdha për heqjen dhe transportimin e tyre. Depozitimi i mbetjeve të ngurta të ndërtimeve është kërcënim për të ardhmen e qëndrueshme të ekosistemeve ujore pasi ato shkaktojnë ndotjen, cektimin si dhe prishjen e habitateve të shumv gjallesave e për rrjedhojë diversitetin e jetës biologjike. Identifikimi, studimi dhe miratimi i një vend depozitimi për mbetjet e ndërtimit / mbetjet inerte mbetet prioritet madhor për bashkinë Shkodër.
- iv) **Gjuetia e peshkut dhe kafshëve të rralla:** Në ekosistemet ujore Liqeni i Shkodrës, Lumit Buna, Delta Bunës, Laguna e Vilunit si dhe zonave të tjera natyrore me vlera brenda territorit të bashkisë së Shkodrës është ushtruar gjueti intensive e peshkut, e kafshëve dhe e shpendëve. Pas viteve 90^ë, për më shumë se dy dekada, **gjuetia e peshkut është zhvilluar jashtë kontrollit dhe me mjete shfarosëse** duke shkaktuar dëme të pa kthyeshme për resurset peshkore të ekosistemeve të ujërave të ëmbla. Ende sot, gjuetia e peshkut mbetet sfidë pasi nuk janë sporadike rastet e peshkimit me mjete të ndaluara dhe në periudha të riprodhimit të peshkut, etj. Kjo qasje ka bërë që struktura e popullatave të peshkut të ndryshojë drejt popullatave jo të dëshiruara dhe jo me interes ekonomik si resurs peshkor.

Po kështu, **gjuetia e kafshëve** që është një nga aktivitetet me ndikim të madh në gjendjen e biodiversitetit llojor është zhvilluar jashtë kufijve të ligjshmërisë. Kjo ka sjellë rënie të numrit të individëve në popullatat e llojeve të egra, objekt gjuetie

dhe sidomos shpendëve, pjesa më e madhe e të cilëve kanë pësuar rënie. Gjuetia e shpendëve, shpesh jashtë kriterit është ndër faktorët që ka çuar në uljen e efektivëve të popullatave dhe zvogëlimin e numrit të atyre që folezojnë në brigjet e Lumit Buna dhe të Liqenit të Shkodrës. Situata është përmirësuar pas vitit 2014 me vendosjen dhe zbatimin e Moratoriumit të Gjuetisë së Kafshëve e Shpendëve të egra.

- v) **Marrja dhe nxjerrja prej habitateve e llojeve të rralla e të kërcënuara.** Ky fenomen konsiderohet si një nga faktorët më kërcënues të biodiversitetit gjenetik. Lloje të ndryshme të gjallesave janë gjuajtur pa kriter, me mjete shfarosëse të jashtëligjshme dhe popullatat e tyre kanë ulur ndjeshëm numrin e individëve. Kjo ka bërë që ato të konsiderohen lloje të kërcënuara apo në rrezik zhdukje. Kjo dukuri nuk ka munguar në zonat natyrore të bashkisë së Shkodrës me gjithë tendencën në ulje gjatë viteve të fundit.
- vi) **Prerjet e drurëve dhe dëmtimet e bimëve të nënpyllit:** Prerjet e drurëve në sipërfaqet me pyje bregut të liqenit, prerja e kallamishtes, frysës dhe zhavarit, dëmtimi i sipërfaqeve bimore nën ujë dhe ato notuese, kanë sjellë shkatërrime në shoqërimet bimore e sidomos në rrezikimin e zhdukjes së llojeve bimore, por edhe kërcënimin për zhdukje të shumë llojeve shtazore të cilat jetojnë dhe riprodhohen aty. Të shfrytëzuara nga aktiviteti i njeriut sidomos për ngrohje, prodhime kashte, mobiljesh ato shpesh janë keqpërdorur duke rënë pre e mizorisë së njeriut dhe kjo ka çuar në degradim sipërfaqesh të tëra, erozion toke dhe humbje të llojeve të katit të nënpyllit me interes kryesisht mjekësor, pra ekonomik. Jo më pak kërcënuese janë zjarret e përvitëshme në pyje që kërcënojnë jetën biologjike.
- vii) **Ndryshimet e regjimit uhor basenit të Drinit dhe pellgut të tij ujëmbledhës:** Qysh kur Drini filloi të derdhet në Bunë, Liqeni i Shkodrës ka pësuar regjim hidrologjik të shqetësuar. Kur prurjet e janë të mëdha, liqeni gati e dyfishon sipërfaqen e vet, sepse pengohet edhe derdhja e tij në lumin Bunë. Mbushja e lumit Buna ka sjellë reduktimin e llojeve migratore për në det. Të dy lumenjt Drin dhe Bunë kanë brigje të dëmtuar për shkak të erozionit, nxjerrjes së inerteve si dhe ndërtimeve të pa kontrolluara. Rreziqet që kanosen sot prej erozionit kanë detyruar banorët që të mbjellin përsëri drurë pyjorë ose të kujdesen për lastarët e rinj të dalë nga trungjet e prera. Sot mund të llogaritet një sipërfaqe pyjore prej rreth 20 ha me moshë relativisht të re, e cila gjendet përgjatë këtyre lumenjve. Megjithatë ende duhet treguar kujdes për mbathjen e tokave e pengimin e erozionit të brigjeve.
- viii) **Introduktimi i llojeve të reja ne basen:** Në Liqenin e Shkodrës gati 1/3 e llojeve të peshqve janë aloktone. Gati gjysma e këtyre llojeve është introduktuar nga njeriu para disa dekadash. Këto janë lloje ekzotike, të cilët riprodhohen në mënyrë artificiale. Të gjitha këto zhvillime, kanë lënë pasojë në popullatat e llojeve të tjera autoktone të peshqve të liqenit. Shumë lloje peshqish autoktonë tani janë zhdukur ose janë në rrezik zhdukje. Introduktimi i llojeve të reja në Liqenin e Shkodrës si

Iloje jo me shumë interes ekonomik ka sjellë edhe humbjet në popullatat autoktone dhe në ekuilibrat gjenetikë të tyre.

- ix) **Lëndët ndotëse:** Lëndët ndotëse janë faktorë me ndikim të madh në cilësinë e jetës biologjike dhe shëndetit të njeriut. Këto lëndë kalojnë në trupin e gjallesave përmes ciklit të transferimit të lëndës dhe bëhen shkak intoksimin e njeriut gjatë përdorimit të tyre si ushqim. Ndotjet më të mëdha të ujërave sipërfaqësore të pellgut të Liqenit, vijnë kryesisht nga shkarkimet e ujërave të zeza të papërpunuara në bashkinë Shkodër, si dhe nga shkarkimet e ujërave të papërpunuar të Fabrikës së Aluminit në Malin e Zi. Lëndët kimike bujqësore, e sidomos pesticidet, të cilët aktualisht përdoren në pellgun e Liqenit, infiltrojnë në liqen dhe shkaktojnë gjithashtu ndotje të ujërave. Mbetjet komunale, janë faktor eutrofizues dhe me pasoja të mëdha në shëndetin e njeriut, për shkak të përmbajtjes së patogjenëve dhe detergjenteve në to.
- x) **Ndryshimet e temperaturës nxitin copëtimin e shkëmbinjve,** duke shkaktuar mungesën e zhvillimit të mbulesës bimore të tokës, karakteristikë kjo e PK të Thethit, bregut shkëmbor të liqenit etj. Mungesa e fondeve për realizimin e projekteve rehabilituese dhe mbrojtëse, për llojet e habitatet përbën kërcënim për qëndrueshmërinë e habitateve.
- xi) **Ndryshimet klimatike** janë së fundmi faktor kërcënues në nivel global por natyrisht edhe në nivel lokal për larminë biologjike. Në fushën e ndryshimeve klimatike, Shqipëria ka ratifikuar Konventën e Vjenës dhe Protokollin e Montrealit, në Tetor 1999, si dhe është anëtare e Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike (UNFCCC). Parlamenti Shqiptar ratifikoi Marrëveshjen e Parisit nëpërmjet Ligjit nr. 75, datë 14.07.2016 “Për ratifikimin e Marrëveshjes së Parisit”. Në këtë kontekst, autoritetet vendore luajnë rol shumë të rëndësishëm në parandalimin e kërcënimeve ndaj ndryshimeve klimatike.

Nisur nga vlerësimi i faktorëve degradues dhe kërcënues për biodiversitetin e Bashkisë Shkodër grupi i punës u ndal edhe në një analizë vlerësuese SËOT që e kemi prezantuar në tabelën më poshtë:

Tabela 3.1. Analiza SËOT për biodiversitetin. Bashkia Shkodër

Pikat e forta	Pikat e dobëta
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Shkodra është e pasur me ekosisteme natyrore; ▪ Territori në zotërim të Bashkisë ka biodiversitet të lartë llojor si dhe diversitet ekosistemesh; ▪ Autoritetet lokale e kombëtare që punojnë në drejtim të ruajtjes së biodiversitetit kanë potenciale njerëzore për menaxhim; ▪ Në zonat me vlera natyrore janë zbatuar dhe vazhdojnë të zbatohen programe në me fokus ruajtjen e biodiversitetit; ▪ Në Bashkinë e Shkodrës ka institucion akademik (Universiteti “Luigj Gurakuqi”) dhe shkallë të lartë profesionalizmi për çështjet e biodiversitetit. ▪ Ekziston një bazë ligjore e fuqishme për ruajtjen e mjedisit dhe të biodiversitetit; ▪ Bashkia Shkodër ka Drejtorinë e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave që punon për ruajtjen dhe mbrojtjen e diversitetit biologjik në territorin e saj administrativ; ▪ Sistemi hidrologjik unikal i Shkodrës ndihmon ruajtjen e diversitetit biologjik ujor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ndotja kimike dhe mikrobiologjike e ekostemeve ujore është prezente si pasojë e shkarkimeve të ujrave te zeza; ▪ Ekosistemi ujore Liqeni i Shkodrës po përballen me eutrofikimin dhe ka tendencë në rritje; ▪ By-passi në brigjet e Liqenit ka krijuar jo vetëm një barrierë për ekologjinë e Liqenit, por rrezikon të kthehet në një venddepozitim mbetjesh; ▪ Vazhdon prerja e pyjeve dhe dëmtimet e florës dhe faunës në ekosistemet tokësore; ▪ Ende nuk është ndaluar plotësisht peshkimi dhe gjuetia e jashtëligjshme; ▪ Mungesë e bashkëpunimit mes institucioneve shtetërore dhe organizatave të shoqërisë civile; ▪ Mungesë e fondeve të konsiderueshme për biodiversitetin; ▪ Ka mungesa të theksuara në zbatimin e ligjeve; ▪ Ka mungesa të theksuara në Mungese ne shkëmbimin e informacionit mes aktorëve; ▪ Ka mungesë të punës në terren; ▪ Mungesë të sistemit të monitorimit të parametrave biologjik, kimik e toksikologjik si dhe publikimin e të dhënave; ▪ Ka mungesë së besueshmërisë për saktësinë e të dhënave;
Mundësitë	Kërcënimet
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozita e favorshme gjeografike në rajon dhe diversitet i lartë i ekosistemeve natyrore; ▪ Ka potenciale për zhvillimin e ekoturizmit, agroturizmit dhe bujqësisë organike; ▪ Ekzistojnë rrjete bashkëpunimi mes disa Organizatave si “Rrjeti për Mbrojtjen e Natyrës” me 8 Organizata të Shoqërisë Civile që operojnë në nivel lokal (Shkodër) dhe nivel kombëtar; ▪ Ka sensibilizim të komunitetit për shërbimin e ekosistemeve; ▪ Ka prani të donatorëve dhe fondeve për ruajtjen dhe menaxhimin e biodiversitetit; ▪ Ka potencial dhe ekspertizë lokale për çështjet e biodiversitetit pasi kërkuesit e rinj shkencor të Universitetit Luigj Gurakuqi mund të angazhohen dhe impenjohen në këtë fushë; ▪ Ekzistojnë programe dhe strategji për zhvillimin e rajonit të Shkodrës; ▪ Ka zona të mbrojtura me status kombëtar dhe ndërkombëtar që rrisin mundësitë e financimeve në zonë dhe tërheqin donatorët; ▪ Autoriteti më i lartë i bashkisë Shkodër, (kryetari aktual i Bashkisë dhe nën/kryetari) njohin problemet e biodiversitetit dhe kanë njohuri të mira në hartimin dhe implementimin e projekteve; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mungesa e fondeve dhe donatorëve potencial për prioritetet që kërcënojnë biodiversitetin; ▪ Mungesa e transparencës në vendimmarrjet mjedisore; ▪ Mungesa e personelit teknik për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në administratën e bashkisë; ▪ Mos zbatimi i saktë i legjislacionit mjedisor në projektet e zhvillimit; ▪ Mungesa e fondeve për zbatimin e planeve brenda afateve të planifikuara; ▪ Mbivendosja e strategjive apo planifikimit pa finalizuar pararendësin; ▪ Mungesa e buxhetimit për shërbimin e ekosistemeve; ▪ Buxheti i limituar i bashkive;

Autoritetet vendore, kanë një rol shumë të rëndësishëm në zbatimin e procedurës së VSM-së dhe në përmbushjen e detyrimeve për informimin dhe pjesëmarrjen e publikut në vendimmarrje mjedisore, veçanërisht për sa i përket hartimit të planeve dhe programeve që janë objekt i procesit të VSM-së, si edhe për përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga paketa e ligjore për VNM-në për projekte të mëdha publike.

Në fushën e mbrojtjes së natyrës, njësitë vendore duhet të angazhohen për të garantuar (i) marrjen e masave për ndalimin e veprimtarive të paligjshme si prerja e drurëve dhe ndërtimet pa leje në zonat e mbrojtura, (ii) forcimin e kapaciteteve administrative të drejtorive përgjegjëse për mjedisin, pyjet dhe administrimin e ujërave si dhe drejtorinë e turizmit.

Kreu IV

SHFRYTËZIMI I QËNDRUESHËM I BIODIVERSITETIT OBJEKTIVAT PLANI I VEPRIMEVE

IV. SHFRYTËZIMI I QËNDRUESHËM I BIODIVERSITETIT OBJEKTIVAT, PLANI I VEPRIMEVE

4.1 Shfrytëzimi i qëndrueshëm i biodiversitetit

Në territorin e Bashkisë së Shkodrës për shkak të klimës, tokës së butë, burimeve natyrore të ujrave të ëmbla ka kushte të favorshme edhe për banimin e njerëzve. Ky rajon është banuar që nga prehistoria dhe të gjitha fazat e tjera të qytetërimeve të njerëzimit në Evropën Jugore kanë lënë gjurmë në këtë territor. Territoret me vlera natyrore në përgjithësi si dhe ato me vlera të larta të biodiversitetit në veçanti janë parë jo vetëm si shumë ndihmëse, por si të pandara nga zhvillimi i shumë ekonomive lokale. **Shumë nga vlerat e biodiversitetit shfrytëzohen në mënyrë të drejtpërdrejtë.** Një prej sektorëve ekonomike të zhvilluar ka qënë peshkimi. **Popullsia lokale e zonave rreth Liqenit e Lumit Buna, por në zonën e Lagunës së Vilunit merren me peshkim për konsum familjar dhe tregtim. Zonat e moçaleve rreth Liqenit sigurojnë mundësinë më të mirë për pllenimin e krapit një lloj ky komercial shumë i rëndësishëm dhe me interes ekonomik e turistik.**

Benefit i drejtpërdrejtë ekonomik nga shfrytëzimi i biodiversitetit është **përdorimi i pyjeve** dhe i katit të nënpyllit si dhe bimëve tanifere. Pyjet e zonës janë shfrytëzuar për lëndë për ngrohje por edhe si material ndërtimi. Bimësia e zonës së lagësht është shfrytëzuar për prodhim artizanal, sot nuk ka të dhëna që këto të mund të shfrytëzohen ende, p.sh prodhimi i shportave me xunth, apo produktet me thuprat e shelgut.

Bimët mjekësore janë një tjetër kategori e biodiversitetit me shumë vlerë për përfitime ekonomike. Aktivitetet e biznesit të grumbullimit apo të përpunimit të këtyre bimëve janë akoma të limituara. Numërohen rreth 9 biznese të vogla dhe pak individë që punojnë për grumbullimin dhe tharjen e bimëve mjekësore si sherbela, çaji i malit, apo etorovajoret të por përpunimi i tyre në rajon mbetet sfidë për mungesë të teknologjive dhe kapaciteteve të përpunimit.

Shpesh zonat me vlera natyrore kanë edhe vlera të shërbimeve jo të drejtpërdrejta që ato ofrojnë për komunitetet që jetojnë në to. Këtu mund të pohojmë faktin që zonat ligatinore shërbejnë si parandaluese të përmytjeve. Përmytjet në zonat moçalishte janë një dukuri e rregullt në sezone, vegjetacioni i zonave të lagëta është filtri fillestar i mbajtjes së ujrave. Kjo është arsyeja që përdorimi i pesticideve në bujqësi dhe i lëndëve të tjera fertilizuese sjell ndotjen e këtyre tokave moçalishte duke parandaluar depërtimin e tyre në zonën e ujit dhe duke parandaluar në këtë mënyrë edhe eutrofikimin e ekosistemeve ujore. Liqeni i Shkodrës cilësohet si një nga torfat më të rëndësishme të Evropës Juglindore ndaj duhet ruajtur nga efektet afatgjata të ndryshimeve klimatike.

Vlerat rekreatike dhe estetike të biodiversitetit të rajoneve brenda Bashkisë së Shkodrës janë shfrytëzuar dhe mund të vazhdojnë të shfrytëzohen më së miri për shkak të peizazheve, zonave ishullore, pasurisë së biodiversitetit si dhe elementëve kulturorë të shtuar në rrjedhën e viteve për shkak të ngritjes së fshatrave piktoreske si në Liqen e Bunë, ashtu edhe në zonën malore të Thethit. Vizitorët i tërheq peizashi, lundrimi si dhe ecjet në natyrë, vëzhgimi i zogjve që mund të jetë një premisë shumë e mirë për zhvillimin e ekoturizmit. Ky tip i turizmit të qëndrueshëm mund të jetë një premisë shumë e mirë për pasurimin edhe të komuniteteve lokale dhe zonave të mbrojtura.

Turizmi në nivel ndërkombëtar, konsiderohet si një industri shumë e rëndësishme që me potencialin e vet ka kontribuar dhe kontribuon në zhvillimin ekonomik, por që ai të ndikojë edhe në zhvillimin e qëndrueshëm duhet të merren në konsideratë dhe të zbatohen dy parime bazë, të cilat lidhin qëndrueshmërinë e zhvillimit me ekoturizmin: prurjet për ekonominë lokale dhe mbështetja në ruajtje të mjedisit.

Ekoturizmi, ose ndryshe turizmi që zhvillohet në zonat e mbrojtura me ligj, apo në zonat me vlera natyrore vitet e fundit është përhapur shumë. Ky lloj turizmi edhe në vendin tonë po bëhet gjithnjë e më shumë i pranishëm, pasi fluksi i turistëve sa vjen e po priret drejt këtyre zonave. Ekoturizmi arrin të gjenerojë të ardhura të larta e të vazhdueshme për ekonominë vendore dhe rajonale, po në të njëjtën kohë ai synon që të nxitë qëndrimin publik dhe atë zyrtar në drejtim të ruajtjes së mjedisit. Të ardhurat kryesore që realizohen nga ekoturizmi janë taksat e hyrjes në këto zona, si dhe shpenzimet që turistët kryejnë brenda tyre. Këto të ardhura janë një burim për mbështetjen e studimeve ekologjike në këto zona, por, në shumicën e rasteve, ato janë të pamjaftueshme, pasi parqet që ndodhen nën administrimin publik kanë taksë mjaft të ulëta, ose nuk kanë fare.

Për të zhvilluar ekoturizmin dhe për ta bërë atë një faktor të rëndësishëm ekonomik, duhet të sigurohen shërbimet bazë të transportit, përmirësimi i infrastrukturës, si dhe kushtet e qëndrimit, në mënyrë që edhe kërkesa për këtë lloj turizmi në të ardhmen të jetë edhe më e madhe. Kështu, duke vlerësuar potencialin natyror të zonave të veçanta të rajonit tonë, bukuritë peisazhike por edhe atraksionet e trashëgimisë natyrore e kulturore mund të thuhet se Shkodra ka premisa të medha për zhvillimin e ekoturizmit.

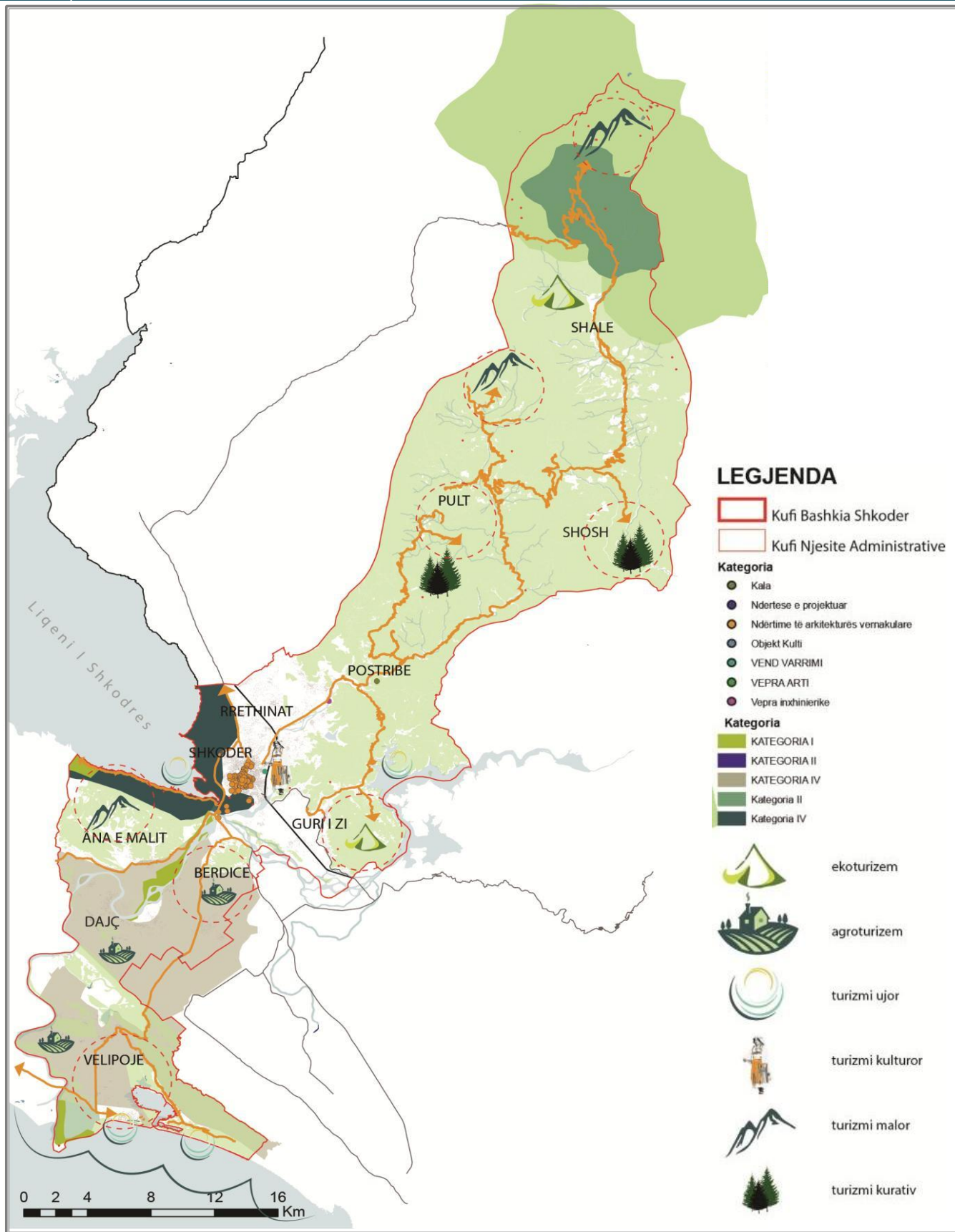

Figura 8 : Harta e mundësive të shfrytëzimit të eco turizmit (Burimi:Strategjia territoriale e Planit të Përgjithshëm Vendor, Bashkia Shkodër, 2016)

Në territorin e Bashkisë Shkodër dhe në zonat me vlera natyrore gjatë viteve të fundit ka pasur zhvillime të shpejta socio-ekonomike të cilat kanë shkaktuar rënien e numrit të popullsisë në zonat rurale, rritjen e moshës mesatare të popullsisë, ndryshimet në mënyrën e përdorimit të tokës dhe burimeve të tjera natyrore. Bujqësinë tradicionale e kanë zëvendësuar më shumë turizmi dhe shërbimet e marra prej zonave natyrore. Ka në fakt ritme të ulëta të zhvillimit ekonomik dhe kjo i çon shpesh njerëzit edhe në veprimtari të paligjshme qoftë të gjuetisë ilegale apo jashtë sezonit ashtu edhe ndërtimet turistike pa leje përmes të cilave njerëzit kërkojnë të përfitojnë pa konsideruar faturat e pakthyeshme të ndikimit në mjedis dhe në biodiversitet. Kjo është arsyeja që rekomandohet zhvillimi i qëndrueshëm në këto zona përmes krijimit të shërbimeve të ekosistemit duke sjell në vëmendjen e komunitetit zhvillimin e aktiviteteve social - ekonomike si agro-turizmi dhe eko-turizmi. Kjo është arsyeja që rekomandohet zhvillimi i qëndrueshëm në këto zona përmes krijimit të shërbimeve të ekosistemit duke sjell në vëmendjen e komunitetit zhvillimin e aktiviteteve social - ekonomike si agro-turizmi dhe eko-turizmi. **Disa nga praktikrat që mund të aplikohen në mbështetje të agroturizmit dhe ekoturizmit në bashkinë Shkodër prezantuar më poshtë:**

1. Ndërtimet e platformave natyrore për vëzhgimin zogjve në afërsi të Deltës së Lumit Buna, Liqenit të Shkodrës etj;
2. Ndërtimin e shtigjeve natyrore për aplikimin e eko-guidave dhe aktiviteteve në natyrë;
3. Zhvillimin e sporteve dhe festivaleve ujore;
4. Ngritja e eko-fermave dhe strukturave agro-turistike si dhe atyre eko-sociale në bashkinë Shkodër;
5. Ngritja e shtëpive mikpritëse në breg të Liqenit (Shirokë e Zogaj) si dhe në zonat malore (Theth);
6. Përfshirje e ekoturizmit dhe agroturizmit në paketat turistike të rajonit;
7. Krijimi i rregjistrimit dhe hartave të Sistemit Informativ Gjeografik (GIS) për prodhuesit e produkteve artizanale në zonë;
8. Zhvillimi i produktit biologjik (bujqësore e blegtorale) të markuara dhe të certifikuara;
9. Krijimi i subvencioneve për paketat ekoturistike dhe agroturistike;
10. Krijimi i rrjeteve për eko dhe agro-aktivitete
11. Aktivitete për të promovuar traditën ekologjike në ushqim;
12. Kultivimi i bimëve tradicionale dhe rikthimi tek tradita;

Edukimi mjedisor

1. Edukimi mjedisor i nxënësve dhe i prindërve të tyre;
2. Mbjella e një peme për çdo lindje;
3. Aksione vullnetare me fokus edukimin mjedisor;
4. Kultivimi tek njerëzit i sjelljeve miqësore me mjedisin.

Reabilitimi i mjediseve natyrore dhe minimizimi i ndotjes

1. Menaxhimi i mbetjeve urbane dhe ujërave të përdorur;
2. Rregullime urbane të planifikuara dhe të mirë studiuar;
3. Përdorimi i burimeve natyrore në favor të mjedisit

Ngritja e kapaciteteve manaxhuese në ekoturizëm dhe agroturizem

1. Specializim i studentëve në këto fusha;
2. Trainim i fermereve dhe ngritja e kapaciteteve të tyre;
3. Forcimi i kapaciteteve të specialistëve të fushës së mjedist dhe turizmit

Aksione alternative në zonat e mbrojtura

1. Ruajtja e florës dhe faunës në territorin e zonave të mbrojtura;
2. Shfrytëzim i qëndrueshëm i katit të nënpyllit;
3. Krijimi i kooperativave dhe fermave ekosociale;
4. Krijimi i zinxhirit të produkteve në shumë zona të mbrojtura

4.2 Objektivat strategjike të PLMB

Në përmbushje të detyrimeve dhe në ofrimin e zgjidhjeve afatgjate, afatmesme dhe afatshkurta ky plan parashton disa objektiva për përmirësimin dhe ruajtjen e biodiversitetit si një ndër elementet më të rëndësishëm të mjedisit. Objektivat strategjike janë rrjedhojë logjike e identifikimit të problematikave të biodiversitetit në nivel lokal por edhe kombëtar e global pasi degradimi dhe kërcënimet ndaj biodiversitetit janë fenomene që reflektohen zinxhir. Mbështetur në analizën e identifikimeve, plani i mbrojtjes së biodiversitetit për bashkinë Shkodër parashton këto objektiva staregjik:

1. **Zhvillimi i kornizës ligjore dhe institucionale sipas standardeve të BE-së, nëpërmjet zbatimit të konventave ndërkombëtare të ruajtjes së biodiversitetit, në të cilat Shqipëria është pjesë.**
2. **Sigurimi i mbrojtjes së integruar të mjedisit përmes bashkëpunimit me sektorët tjerë.**
3. **Ndërthurja e parimeve dhe i politikave të nevojshme për përdorimin e qëndrueshëm të biodiversitetit.**
4. **Përcaktimi i praktikave më të mira manaxhuese në mënyrë që të krijohet një mbështetje e re në drejtim të ruajtjes së biodiversitetit.**
5. **Nxitja e zhvillimit të qëndrueshëm dhe ekoturizmit në territorin e Bashkisë Shkodër.**
6. **Përditësimi dhe integrimi i informacionit mjedisor me atë të biodiversitetit.**
7. **Zgjerimi i zonimit të zonave të mbrojtura.**
8. **Integrimi i kutikulave mjedisore për një edukim më të mirë mjedisor të komunitetit.**
9. **Rritja efektive e pjesëmarrjes së publikut në planifikim, vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe dëgjesa publike për projekte që kanë ndikim në biodiversitetin e zonës.**

4.3 Objektivat specifike afatshkurtër, afatmesëm dhe afatgjatë

Ruajtja e llojeve dhe ekosistemeve me vlera natyrore për biodiversitetin e Shkodrës është domosdoshmëri për sigurimin e ekonomisë së qëndrueshme të komuniteteve që banojnë rreth këtyre ekosistemeve si dhe sigurimin e jetës biologjike për të ardhmen e qëndrueshme të ekosistemeve ujore Liqeni i Shkodrës, Lumi Buna, Delta e Bunës, Laguna e Vilunit dhe ekosistemeve tokësorë parku Kombëtar i Thethit etj. Ndaj dhe objektivat specifik të mbrojtjes së biodiversitetit për bashkinë Shkodër janë hartuar si më poshtë:

1. **Mbajtja nën kontroll e shfrytëzimit të tokës dhe resurve të saj si dhe parandalimi i vazhdueshëm i erozionit dhe degradimit të pyjeve;**
2. **Reabilitimi i brigjeve të lumore dhe monitorimi e kontrolli i nxjerrjes së inerteve;**
3. **Ruajtja e biodiversitetit llojor brenda territorit të ekosistemit urban Bashkia Shkodër;**
4. **Nxitja e ekoturizmit si një shërbim i ekosistemit me impakt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e ekonomik e social;**
5. **Promovimi i produkteve të pastra biologjikisht në tregjet e Shkodrës;**

Objektivat specifike afatgjatë

1. **Ulja e sasisë së karbonit, nëpërmjet pyllëzimit dhe ripyllëzimit, objektiv ky i vendosur sipas dakortësisë së palës shqiptare për zbatimin e protokollit të Kiotos;**
2. **Sigurimi i përfitimeve ekonomike nga ekosistemi urban i Shkodrës si dhe ruajtja e parametrave të biodiversitetit brenda treguesve të qëndrueshmërisë;**
3. **Sigurimi i shfrytëzimit të qëndrueshëm dhe afatgjatë të vlerave të biodiversitetit në territorin e Bashkisë së Shkodrës;**
4. **Ruajtja e llojeve endemike dhe subendemike të gjallesave bimore e shtazore të përfshira në listat e kuqe të Shqipërisë e Ballkanit;**
5. **Nxitja e trendit për të zvogëluar gjurmën ekologjike në ekosistemin urban të Shkodrës.**

4.4 Plani i Veprimeve

Plani i veprimit identifikon masat dhe veprimet që do të ndërmerren për përmbushjen e objektivave strategjike dhe objektivave afatshkurtra e afatmesme të planit. Plani i veprimeve është në përputhje me objektivat e hartuara, aktorët dhe burimet potenciale për përmbushjen e objektivave. Ndërkohë plani i veprimeve ka konsideruar prioritetet e programit të bashkisë Shkodër dhe Planit të Përgjithshëm Vendor 2016. Gjithashtu hartimi i këtij planit të veprimeve është në përputhje me kapacitetet njerëzore dhe financiare dhe synon përdorimin e teknikave për gjetjen e fondeve apo donatorëve kombëtarë e ndërkombëtarë. Plani i veprimeve mbështet veprimtari dhe projekte me

ndikim në mbrojtjen e mjedisit në përgjithësi dhe me ndikim të drejtpërdrejtë në ruajtjen dhe mbrojtjen e biodiversitetit në territorin e Bashkisë Shkodër.

Zbatimi i këtij plani është parashikuar të kryhet në 3 faza referuar veprimeve kryesore: i) Faza e parë afatshkurtër (2017-2019), ii) Faza e dytë afatmesme (2020-2022), iii) Faza e tretë afatgjatë (2023-2025)

Këto aktivitete janë paraqitur në matricën e planit të veprimit të hartuar nga grupi i ekspertëve të nominuar nga bashkia Shkodër me vendim nr 12842/1 datë 21.10.2016.

MATRICA E ZGJIDHJEVE:

1) Rivlerësimi dhe statusit të mbrojtjes së ekosistemit ligatinor liqeni i Shkodrës - lumi Buna.

Dhënia e statusit Park Kombëtar

Problemi	Veprimet	Prioriteti	Aktoret & bashkëpunëtorët potencial	Kostoja	Efekti
Degradim i habitateve, peizazhit dhe mjedisit natyror të Liqenit të Shkodrës dhe Lumit Buna	Rikualifikimi dhe përmirësimi i statusit të mbrojtjes për ekosistemin ligatinor Liqeni i Shkodrës - Lumi Buna. Dhënia e statusit Park Kombëtar - kategori e II-të	****	Ministria e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Bashkia Shkodër, Universiteti, "FORUMI Shqiptar Liqeni i Shkodrës" OSC, Komuniteti etj.	30.000 €	Mbrojtja e biodiversitetit, përmirësimi i cilësisë biologjike të jetës, shfrytëzimi i qëndrueshëm i vlerave dhe rritje e vëmendjes së donatorëve.

2) Identifikimi, studimi dhe miratimi i fushës së depozitimit të mbetjeve të ngurta në bashkinë Shkodër

Problemi	Veprimet	Prioriteti	Aktoret & bashkëpunëtorët potencial	Kostoja	Efekti
Rritja e ndotjeve nga depozitimet e ngurta (materiale ndërtimi) në brigjet lumore e liqenore si dhe cektësimi i ekosistemit.	Identifikimi, studimi dhe miratimi i fushës së depozitimit të mbetjeve të ngurta në bashkinë Shkodër Ndërtimi dhe menaxhimi i vend depozitimit të mbetjeve të ngurta.	****	Bashkia Shkodër, Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës, Biznesi vendas, Programe & Donator	N/a €	Shmangia e ndotjeve të ngurta, përmirësimi i cilësisë së jetës biologjike dhe qytetarëve të bashkisë Shkodër. Reduktimi i sasisë së depozitimit të mbetjeve ngurta në vende të pa kontrolluara, shmangia e ndotjes nga Burimet e Shpërndara.

3) Rivlerësimi i projektit By Passi perëndimor i Shkodrës.

Problemi	Veprimet	Prioriteti	Aktoret & bashkëpunëtorët potencial	Kostoja	Efekti
Diversiteti i llojeve dhe habitateve i kërcënuar. Rritje e probabilitetit të përmytjeve dhe eutrofikimit të ekosistemit.	Rivlerësimi i projektit By Passi perëndimor i Shkodrës. Studimi i alternativave për rikthimin e zonës së invaduar në identitet (brigjet e Liqenit dhe Bunës të zëna nga ndërtimi)	*****	Bashkia Shkodër, Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës, Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura Biznesi vendas, Programe & Donator (BE, BB, KFË, IUCN, BERZH, GEF)	N/a €	Shmangia e eutrofikimit të ekosistemit; reduktimi i përmytjeve; kthimi i peizazhit në identitet; ruajtja e ekuilibrave ekologjik në Liqen, si dhe qarkullimi i lirë i lëndëve.

4) Ndërtimi i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza Bashkia Shkodër

Problemi	Veprimet	Prioriteti	Aktoret & bashkëpunëtorët potencial	Kostoja	Efekti
Rritja e përqendrimit të azotit dhe lendeve organike në ekosistemin ligatinor Liqeni i Shkodrës - Lumi Buna.	Rivlerësimi i projektit By Passi perëndimor i Shkodrës. Studimi i alternativave për rikthimin e zonës së invaduar në identitet (brigjet e Liqenit dhe Bunës të zëna nga ndërtimi)	*****	Bashkia Shkodër, Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës, Agjencia kombëtare e Zonave të Mbrojtura Biznesi vendas, Programe & Donator (BE, BB, KFË, IUCN, BERZH, GEF)	21,000,000 €	Shmangia e eutrofikimit të ekosistemit; reduktimi i e përmytjeve; kthimi i peizazhit në identitet; ruajtja e ekuilibrave ekologjik në Liqen, si dhe qarkullimi i lirë i lëndëve.

5) Sigurimi i mbrojtjes së integruar të natyrës përmes bashkëpunimit me sektorët tjerë. Regjistrimi i përdorimit të sipërfaqeve tokësore dhe ujore.

Nr	Prioriteti	Treguesit	Situata e vlerësuar	Vlera baze e treguesit Janar 2017	Situata e synuar		Institucioni	Buxheti	Burimi i Financimit
					2017	2022			
1	Realizimi i kadastrës GIS së tokës pyjore & kulllosore	sasia (%) e tokës se regjistruar ne regjistrin elektronik/hartografik	Ka të dhëna në format hard/i printuar.	0%	20%	100%	Bashkia	20.000€	Bashkia MM Donatore
2	Realizimi i kadastrës GIS së tokës bujqësore	sasia (%) e tokës se regjistruar ne regjistrin elektronik/hartografik	Ka të dhëna në format hard/i printuar.	0%	25%	100%	Bashkia	20.000€	Bashkia MBAU Donatore
3	Realizimi i kadastrës GIS se ujërave (mbi e nëntokësore si edhe pikat e nxehta)	sasia (%) e tokës se regjistruar ne regjistrin elektronik/hartografik	Ka të dhëna në format hard/i printuar.	3%	30%	100%	Bashkia	10.000€	Bashkia MBAU MM Donatore

6) Mbajtja nën kontroll e shfrytëzimit të tokës në përgjithësi dhe asaj bujqësore e pyjore në veçanti. Parandalimi i erozionit dhe degradimit të tokës

Nr	Prioriteti	Treguesit	Situata e vlerësuar	Vlera baze e treguesit Janar 2017	Situata e synuar		Institucioni	Buxheti	Burimi i Financimit
					2017	2022			
1	Rehabilitimi, pyllëzimi dhe ripyllëzim të sipërfaqeve të degraduara, djegura pyjore. Rehabilitimi i kullotave përmes praktikave silvopastorale. Parandalimi i erozionit të mëtejshëm të tokës pyjore dhe kullimore.	Hartimi i Planeve të menaxhimit të Pyjeve/ kullotave dhe projekteve të veçanta për pyllëzim/ripyllëzim etj. E shprehur në nr planesh gjithsej 9 ose për 43.000 ha pyje/kullota	Ekzistojnë Plane Menaxhimi të cilat duhen rishikuar / përditësuar dhe do hartohen Plane të reja për zonat ku nuk ka.	1 plan ose 10 % e sipërfaqes	2 plane ose 20% e sipërfaqes 100% pyjore e kullimore	100%	Bashkia	218.000.000 ALL	Bashkia MM Donatore
2	Hartimi i Planit Rikualifikimi mjedisor i kanaleve kulluese të zonës së Nënshkodrës	Plan për rreth 6000 ha	Ekzistojnë projekte për 1500 ha	Projekte për 30% të sipërfaqes	30%	100%	Bashkia	20.000 €	Bashkia/ MBAU/ Donatore

7) Integrimi i mbrojtjes së biodiversitetit në planin dhe projektet e bashkisë Shkodër

Nr	Prioriteti	Treguesit	Situata e vlerësuar	Vlera baze e Treguesit Janar 2017	Situata e synuar		Institucioni	Buxheti	Burimi i Financimit
					2017	2022			
1	Parimet e ruajtjes së biodiversitetit dhe përdorimin e qëndrueshëm të përfshihen në planin/projektet e bashkisë	Parimet e mbrojtjes së biodiversitetit të jone pjesë e dokumenteve si VSM , VNM etj	Ekziston VSM për PPV por duhen integruar për projektet në zbatim të PPV	VSM për PPV	100% për projektet e vitit	100% për projektet	Bashkia	0	Bashkia/ MM/ Donatore
2	Nxitja dhe mbështetja e përfshirjes së aktorëve në vendimmarrje në lidhje me biodiversitetin	Bashkëpunimi me aktorët kyç mjedisor si MM, REC AL, AKZM AKM, FSL, Qendra Aarhus etj	Ekziston një bashkëpunim me institucionet publike.	Krijimi i agjendës	100% për projektet e vitit	100% për projektet e vitit.	Bashkia	0	Bashkia/MM /Donatore etj

8) Nxifja dhe inspirimi i ndryshueshmërisë bujqësore

Prioritete	Treguesi	Situata e vlerësuar	Vlera baze e Treguesit Janar 2017	Situata e synuar		Institucioni	Buxheti	Burimi i Financimit
				2017	2022			
Realizimin e një projekti pilot për, fermerët mbi vlerën e shtuar të produktit përmes përpunimit, etiketimit rajonal, paketimit dhe promovimit për të rritur cilësinë e produktin.	Promovimi i ndryshueshmërisë bujqësore.	Nuk ekziston asnjë studim apo projekt.	nuk ka informacion	Lista e fermerëve dhe mbledhja e informacionit	realizimi i 1 (një) projekti pilot	Bashkia	25.000€	Bashkia MBAU Donatore

9) Përfshirja e sistemit të certifikimit të produkteve pyjore për të garantuar menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve

Prioritete	Treguesi	Situata e vlerësuar	Vlera baze e treguesit Janar 2017	Situata e synuar		Institucioni	Buxheti	Burimi i Financimit
				2017	2022			
Rivlerësimi/vlerësimi i certifikimit të produkteve pyjore që prodhohen në luginën e Shale-Kir. (Gështenja etj)	Hartimi i një projekti pilot për Certifikimin e produkte pyjore që premtojnë "biodiveristet miqësor"	Nuk ekziston asnjë studim apo projekt.	Studimi i fizibilitetit për zonën e përcaktuar.	Hartimi i projektit për zonën e përcaktuar	Certifikimi i prodhimit pyjor (gështenjë) zonës së marre në studim	Bashkia	75.000 €	Bashkia MM Donatore

10) Identifikimi i ndikimeve negative sektoriale ne biodiversitet dhe marrja e masave për minimizimin e ndikimeve.

Nr	Projekte	Treguesi	Situata e vlerësuar	Vlera baze e treguesit Janar 2017	Situata e synuar		Instituci	Buxheti	Burimi i Financimit
					2017	2022			
1	Ndërtimi i impiantit të trajtimit të ujërave të zeze për zonën urbane Bashkia Shkodër	Analiza qe përcakton NBO5 (nevoja biologjike për O2)	208 mlg/1	208 mg/1%	Zvogëlim 20%	25mg/1	Bashkia	21.000.000 €	Bashkia MM Donatore
2	Sistemi mjedisor , pastrimi dhe mirëmbajtja e brigjeve lumore.	168.7 km vije lumore	1%	1%	5%	35%	Bashkia	30.000.000 ALL	Bashkia MBAU Donatore
3	Rikualifikimi mjedisor i gurorëve në Tarabosh	Sipërfaqe pyjore e degraduar	mbi 12 ha e dëmtuar	nuk ka asnjë projekt/investim	Hartimi i projektit	100%	Bashkia	108.000.000 ALL	Bashkia MBAU MM, Donatore
4	Pyllëzimi i sipërfaqeve pyjore të shkatërruara.	rreth 43.000 ha pyje pronësi e Bashkisë	rreth 210 ha pyje dushku te degraduara	Kosto për ha/ pyllëzim	Hartimi i projektit për një sip' 50ha	100%	Bashkia	126.000.000 ALL	Bashkia,MM Donatore Shogata e Pyjeve etj
5	Rehabilitimi mjedisor i vend depozitimit të mbejeve pranë varrezave të dëshmorëve	Ka projekt zbatimi për këtë projekt	Nuk ka te realizuar VSM	Nuk ka te realizuar VSM	Realizimi i VSM për këtë projekt	Aplikim për grant	Bashkia	227.000.000 ALL	Bashkia MM Donatore
6	Nxjtja e dhe promovimi i përdorimit të energjive të rinovueshme duke shkuar drejt energjisë zero	Realizimi i 2 projekteve pilot	Nuk ka asnjë projekt	0	Realizimi i 1 projekti	zbatimi i 1 projekti	Bashkia	90.000.000 ALL	Bashkia/MM/Donatore

Kreu V

PERFUNDIME DHE REKOMANDIME

V. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

5.1 Përfundime

Në përfundim të hartimit të këtij studimi mund të pohojmë:

- Bashkia Shkodër ka potenciale të mëdha natyrore që ofrojnë mundësi zhvillimi ekonomik, mjedisor, kulturor dhe sportive;
- Uniteti ekologjik i zonës së Shkodrës (përfshi të gjitha ekosistemet natyrore) nënvizon nevojën për një qasje gjithëpërfshirëse ndër-institucional për ruajtjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të këtij rajoni;
- Mbrojtja dhe ruajtja e cilësisë së jetës biologjike dhe qëndrueshmërisë së ekosistemeve në bashkinë Shkodër kërkon zgjidhjen e tre prioriteteve të rëndësishme si: i) ndërtimi i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza për bashkinë Shkodër; ii) rishikimi i projektit By Passi perëndimor i Shkodrës dhe iii) ndërtimi i fushës së depozitimit të mbetjeve të ngurta (materialet e ndërtimit)
- Burimet natyrore dhe veprimtaritë e zhvillimit në zonë, menaxhohen dhe kontrollohen nga struktura të ndryshme, detyrat dhe përgjegjësitë e të cilëve janë ndonjëherë të mbivendosura dhe jo të qarta. Është e nevojshme që të vendosen funksione dhe përgjegjësi të qarta për secilën strukturë manaxhuese që vepron në zone;
- Statusi aktual i ekosistemit Liqeni i Shkodrës – Lumi Buna kërkon rishikim dhe ndryshim në një kohë jo më të gjatë se dy-vjeçare drejt shpalljes Park Kombëtar;
- Zbatimi i Praktikave më të mira manaxhuese përmes përfshirjes së të gjithë aktorëve, janë mekanizma të domosdoshme për ruajtjen dhe mbrojtjen e vlerave dhe diversitetit biologjik të këtij rajoni i njohur dhe listuar në listën e zonave me rëndësi ndërkombëtare;
- Kostoja financiare e përlllogaritur për zbatimin e të gjitha Praktikave të propozuara në këtë Plan është vlerë mjaft e përafërt dhe ka karakter orientues, pasi përlllogaritja kërkon detaje shtesë dhe në disa raste ekspertizë të thelluar inxhinierie;
- Harku kohor i parashikuar për zbatimin e Planit për mbrojtjen e biodiversitetit 2017 - 2023 është në varësi të gjetjes së fondeve pasi tre nga prioritetet e këtij plani kërkojnë kosto të larta për zbatim;

Tabela 5.1. Tabelë përmbledhëse e gjithë Praktikave të propozuara për zbatimin e këtij plani, kostot për zbatimin e tyre dhe e harku kohor i realizimit

Praktika e propozuar	Rezultati i pritur	Kosto në €	Afati kohor
Rivlerësimi i statusit të mbrojtjes së ekosistemit ligatinor liqeni i Shkodrës - lumi Buna.	Përmirësimi i statusit të mbrojtjes nga kategori e IV në kategorinë e II-të të mbrojtjes. Kompleksi ligatinor Liqeni i Shkodrës – Lumi Buna shpallen Park Kombëtar	€ 30,000.00	2017-2019
Identifikimi, studimi dhe miratimi i fushës së depozitimit të mbetjeve të ngurta në bashkinë Shkodër.	Ndërtimi dhe menaxhimi i vend depozitimit të mbetjeve të ngurta. Shmangia e ndotjeve të ngurta, përmirësimi i cilësisë së jetës biologjike dhe qytetarëve të bashkisë Shkodër.	N/a	2018 – 2020
Rivlerësimi i projektit By Passi perëndimor i Shkodrës. Studimi i alternativave për rikthimin e zonës së invaduar në identitet (brigjet e Liqenit dhe Bunës të zëna nga ndërtimi)	Heqja dhe/apo largimi i inerteve të depozituara nga ish projekti By Pass. Rikthimi në gjendjen natyrale të segmentit në brigjet e liqenit dhe lumit Buna për shmangien e eutrfikimit të ekosistemit dhe reduktimin e shkallës së përmbetjeve; qarkullimi i lirë i lëndëve. dhe kthimi i peizazhit në identitet.	N/a ² Rekomandohet pa kosto.	2017-2020
Ndërtimi i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza Bashkia Shkodër.	Ndërtimi i impiantit të trajtimit të ndotjeve të përqendruara të bashkisë Shkodër. Shmangia e lëndëve organike /eutrfikimit.	€ 21,000,000.00	2017 – 2019
Sigurimi i mbrojtjes së integruar të natyrës përmes bashkëpunimit me sektorët tjerë. Regjistrimi i përdorimit të sipërfaqeve tokësore dhe ujore.	Realizimi i kadastrës GIS së tokës pyjore & kullimore Realizimi i kadastrës GIS së tokës bujqësore; Realizimi i kadastrës GIS se ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore	€ 50,000.00	2017 – 20122
Mbajtja nën kontroll e shfrytëzimit të tokës në përgjithësi dhe asaj bujqësore e pyjore në veçanti. Parandalimi i erozionit dhe degradimit të tokës	Hartimi i 9 Planeve të menaxhimit ose planifikim për 43.000 ha pyje/kullota dhe projekte specifike për pyllëzim/ripyllëzim etj.	€ 1,591,240.00	2017 – 2022
Hartimi i Planit “Rikualifikimi mjedisor i kanaleve kulluese të zonës së Nënshkodrës”	Plan për rreth 6000 ha. Projekte për 30% të sipërfaqes.	€ 20,000.00	2017 - 2022
Integrimi i mbrojtjes së biodiversitetit në planet dhe projektet e Bashkisë Shkodër	Parimet e mbrojtjes së biodiversitetit janë pjesë e dokumenteve të VSM dhe VNM për çdo projekt.	€ 0,00	2017 - 2023

² Lutemi referohuni rekomandimit nr. 4 në Plani I Mbrojtjes së Biodiversitetit bashkia Shkodër.

Nxitja dhe inspirimi i ndryshueshmërisë bujqësore	Projekti pilot për fermerët mbi vlerën e shtuar të produktit përmes përpunimit, etiketimit rajonal, paketimit dhe promovimit për të rritur cilësinë e produktin.	€ 25,000.00	2017 - 2023
Përfshirja e sistemit të certifikimit të produkteve pyjore për të garantuar menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve.	Hartimi dhe zbatimi i një projekti pilot për Certifikimin e produkte pyjore që premtojnë "biodiveristet miqësor"	€ 75,000.00	2017 -2023
Sistemin mjedisor , pastrimi dhe mirëmbajtja e brigjeve lumore (168.7 km vije lumore).	Sistemin dhe rehabilitim i 168.7 km vije lumore	€ 218,978.10	2017 -2023
Rikualifikimi mjedisor i gurorëve në malin e Taraboshit	Projekt për rehabilitimin e 12 ha zonë e degraduar/dëmtuar e pyllit.	€ 788,321.17	2017 -2023
Pyllëzimi i sipërfaqeve pyjore të degraduara, djegura dhe dëmtuara	Mbjellja e rreth 43.000 ha pyje në pronësi e Bashkisë.	€ 919,708.03	2017 -2023
Rehabilitimi mjedisor i vend depozitimit të mbetjeve pranë varrezave të dëshmorëve	Realizimi i VSM dhe zbatimi i projektit.	€ 1,656,934.31	2017-2023
Nxitja e dhe promovimi i përdorimit të energjive të rinovueshme drejt energjisë zero.	Hartimi dhe zbatimi i 2 projekteve pilot	€ 656,934.31	2017-2023
Kostoja e përgjithshme për zbatimin e Planit për mbrojtjen e Biodiversitetit bashkia Shkodër		€ 27,032,115.91	

Zbatimi i Planit për Mbrojtjen e Biodiversitetit në bashkinë Shkodër përfshin gjithsej mbi 12 masa apo praktika, ku 6 prej tyre janë Praktika Menaxhuese Strukturore/investime (gjithsej rreth 87%), 3 praktika janë të blerta si pyllëzime, ngritje habitatesh etj (gjithsej rreth 7%) dhe 3 të tjera janë me karakter njohës, inventarizues dhe ndërgjegjësuese, ose që lidhen me përforsimin e legjislacionit dhe masave mbrojtëse (gjithsej rreth 6%). Kostoja totale e zbatimit të këtij plani shkon afërsisht **27,032,115.91€** nga të cilat rreth 12% janë planifikuar në buxhetin e vitit 2017³ ndërsa pjesa tjetër do kërkohet nga fondet e Zhvillimit të Rajoneve, Fondi shqiptar i Zhvillimit, fondet e BE, BB, KFË, MM, AKM, AKZM, SDC, SIDA, GIZ, organizata dhe donator të tjerë potencial.

Grafiku i shprehur në % sipas llojit të investimeve është prezantuar si në figurën 9

³ Lutemi referohuni në Aneksin 5 të fish projekteve të hartuara nga bashkia Shkodër bashkangjitur këtij botimi.

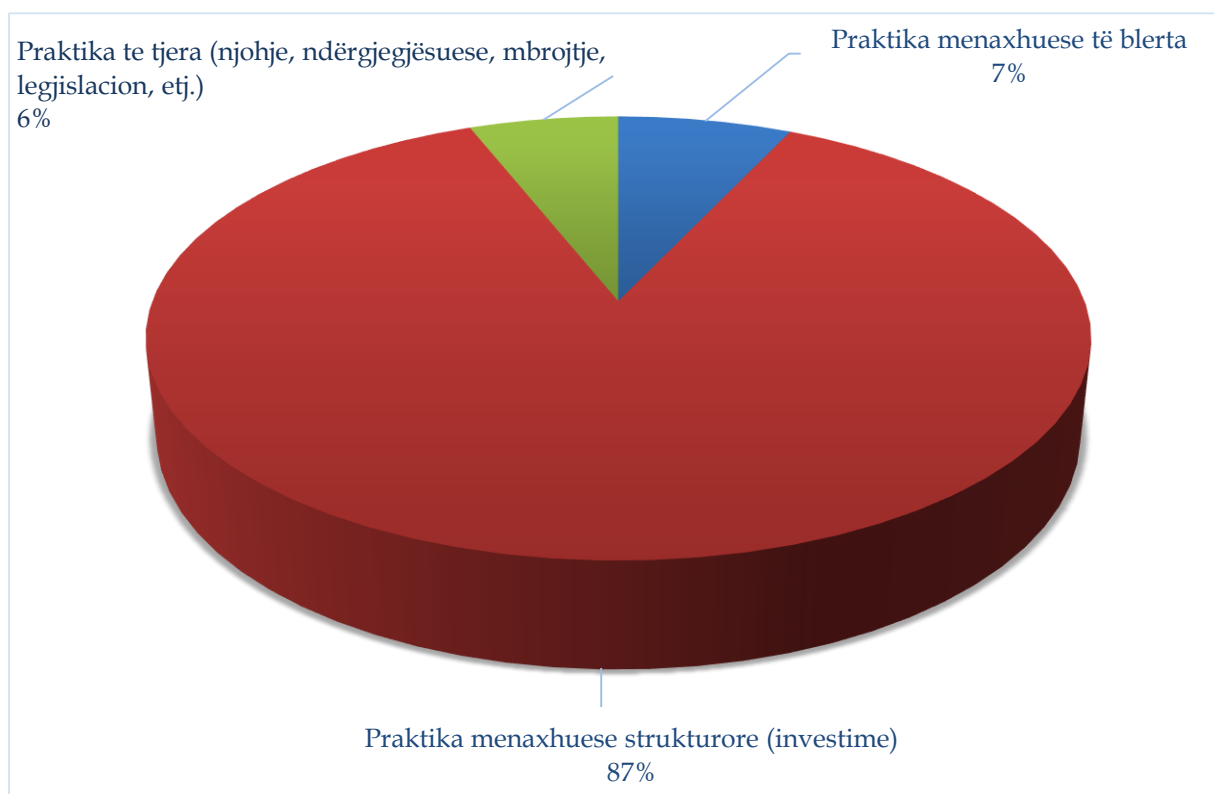

Figura9. Grafik përmbledhës i përqindjes së grupeve kryesore të Praktikave Menaxhuese të propozuara sipas Objektivave të Planit për Mbrojtjen e Biodiversitetit dhe shërbimet e ekosistemeve në territorin administrativ Bashkia Shkodër.

5.2 Rekomandime

1. Ky Plan nënvizon rekomandimin e pa tjetërsuar dhe të domosdoshëm për ngritjen e impiantit të trajtimit të ujërave të zeza të bashkisë Shkodër si një ndër prioritetet kyçe që ka impakt të lartë në cilësinë e jetës biologjike dhe të vetë ekosistemeve;
2. Impianti i trajtimit të ujërave të zeza duhet të jetë i përshtatur me nivelin e trajtimit të shkallës së tretë që të dhe mund të sigurojë trajtimin e të paktën 80% të ujërave të zeza që derdhen si ndotje të përqendruara në ekosistemet ujore të bashkisë Shkodër;
 Specifikimi i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza është në varësi të kapacitetit prodhues ditor që ka bashkia Shkodër. Mbështetur në mundësitë ekzistuese të trajtimit të ujërave urbane, kërkesës për sipërfaqen e nevojshme të tokës për ndërtimin e impiantit si dhe studimit ekzistues të fizibilitetit (*Anonymos 2007*), rekomandojmë që të ndërtohet impianti me **LLUMRA TË AKTIVIZUARA MË AJRIM TË ZGJERUAR**, në një sipërfaqe toke rreth 6 ha. Përmes kësaj metode ujërat e zeza përqendrohen në një sipërfaqe të caktuar përmes trajtimit të centralizuar si në figurën 10

Figura 10. Model i trajtimit të përqendruar të ujërave të zeza me anë të llumrave të aktivizuara me ajrim të zgjeruar në hyrje (A) dhe në dalje (B).

Burimi: (<http://ëëë.acmeenviro.com/product-ëët-sbr.asp>)

3. Plani rekomandon që vendndodhja më e përshtatshme për ngritjen e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza do të ishte zona ndërmjet Bërdicës së Mesme dhe lumit Buna;
4. Në lidhje me rishikimin dhe rivlerësimin e projektit By Passi perëndimor i Shkodrës, plani rekomandon përqendrimin e të gjitha bizneseve me aktivitet nxjerrjen e inerteve pranë brigjeve të liqenit dhe lumit Buna, segmenti ku janë hedhur qindra ton inerte për zbatimin e këtij projekti. Bashkia Shkodër duhet të propozojë miratimin e një VKM-je me objekt “Mbi rishikimin dhe rivlerësimin e projektit By Passi perëndimor i Shkodrës” dhe me vendim të Këshillit Kombëtar të Ujit të zhvendosi të gjitha aktivitetet ekzistuese të nxjerrjes së inerteve në bashkinë Shkodër pranë segmentit të By Passit perëndimor të Shkodrës deri në largimin e plotë të inerteve në këtë segment dhe rehabilitimin e brigjeve në gjendjen e para fillimit të projektit.
5. Lidhur me fushën e depozitimit të mbetjeve të ngurta nga ndërtimi, plani rekomandon ndërtimin e saj në zonën periferike të NJA Rrethina ku mund të organizohet jo vetëm depozitimi por edhe përpunimi dhe kthimi i saj në lëndë të parë për ndërtim. Kjo qasje jo vetëm do të reduktonte ndotjen e mjedisit por do të sigurojë edhe riciklimin e mbetjeve të ngurta në zbatim të planit kombëtar dhe rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve. Gjithsesi përcaktimi i zonës, studimi pedologjik dhe miratimi i sheshit mbeten detyrë e bashkisë Shkodër.
6. Informimi dhe përfshirja e publikut në planifikimin mjedisor dhe zgjidhjen e problemeve që lidhen me ekosistemet natyrore rekomandohet të jete proces i vazhdueshëm dhe efektiv me qëllim zbatimin e ligjit të informimit dhe pjesëmarrjes publike por më e rëndësishme mbetet ndryshimi i sjelljes / qasjes së njeriut ndaj mjedisit dhe shërbimit të ekosistemeve.

5.3 Fishë projektet e planit të veprimeve

Projekti	Realizimi i kadastrës GIS të ujërave mbi e nëntokësore si edhe pikat e nxehta	Sigurimi i mbrojtjes së integruar të natyrës përmes bashkëpunimit me sektorët tjerë. Regjistri elektronik të sipërfaqeve tokësore dhe ujore.				
a) Përshkrimi i shkurtër i projektit: Realizimi i kadastrës GIS se ujërave sipërfaqësore, nëntokësore si dhe pikat e nxehta.						
i. Situata						
Hidro-geologjia e Shkodrës përfaqësohet nga pellgu ujëmbajtës i zonës së Shkodrës. Sistemi uJOR i Liqenit të Shkodrës, Lumit Buna dhe Drin është pjesë e pellgut ujëmbledhës të Drinit dhe Alpeve Shqiptare. Ujërat nëntokësore nga depozitimet e reja përbëjnë potencialin ujëmbajtës të Shkodrës, zonë e cila është furnizues kryesor me ujë të pijshëm të qytetit të Shkodrës dhe fshatrat përreth tij. Ka shumë studime të kryera në këtë fushë jo vetëm nga institucione shtetërore por edhe nga programe e organizata të ndryshme. Mbledhja dhe krijimi i të dhënave bazë dhe pasaportave teknike për ujërat dhe cilësinë e tyre, organizimi eficient i të dhënave i për basenin uJOR të Shkodrës do të shërbente për një menaxhim më të mirë të tij dhe njohjen e problematikave që prezantohen.						
ii. Synimi i projektit						
Qëllimi themelor i këtij projekti është përmirësimi dhe zhvillimi i informacionit në funksion të ruajtjen dhe menaxhimit të burimeve ujore të bashkisë Shkodër. Qeverisje e mirë në shërbimet e ekosistemit.						
iii. Aktivitetet kryesore të projektit						
Mbledhja e informacionit të nevojshëm për hartimin e të dhënave bazë për pellgun ujëmbledhës të sistemit uJOR të Shkodrës. (Lumi Drin, Buna , Liqeni i Shkodrës), si dhe burimeve të tjera nëntokësore.						
b) Rezultatet e pritshme						
Të dhëna bazë mbi inventarin e ujerave si burim për planifikimin dhe menaxhimin e burimeve ujore në përgjithësi si edhe për parandalimin e situatave që krijohen në raste të veçanta.						
c) Aktorët potencial që lidhen me projektin dhe që ndikohen				d) Kontributet e mundshme financiare për këtë projekt		
Bashkia Shkodër Ministria e Mjedisit Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave Agjencia Kombëtare e Mjedisit Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura Agjencia Rajonale e Mjedisit Organizatat Mjedisore etj				Bashkia Shkodër		
e) Shpenzimet e llogaritura (për çdo aktivitet të mësipërme (pika iii)						
Shpenzimet për çdo aktivitet 2017		Totali €	Nga kjo:			
			Paga	Sig.	Operative	Transferime
Mbledhja e informacionit të nevojshëm për hartimin e të dhënave bazë për pellgun ujëmbledhës të sistemit uJOR të Shkodrës		10.000 €				0
Shuma		10.000 €				0
f) Periudha e zbatimit (kur fillon, kur përfundon) Janar 2017 – Dhjetor 2017				g) Përgatiti dhe ndjek realizimin e projektit: Drejtorja e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave/Drejtorja e Shërbimeve bujqësore e pyjore.		

Titulli/Emërtimi i Projektit	Rehabilitimi mjedisor i ish-vend Depozitimit të mbetjeve Shkodër
Tipi i Projektit	Mjedis
Vendndodhja e projektit	Shkodër
Buxheti total I projektit	Për tu vendosur në projektin teknik
Kontributi ne rastin e bashkëfinancimit nga Qeveria Vendore	Fondi për Zhvillimin e Rajoneve Ministria e Mjedisit Agjencia Rajonale e Mjedisit Bashkia Shkodër Donatorë
Përshkrimi i projektit	Vend Depozitimi i vjetër i mbetjeve urbane pranë Varrezave të Dëshmorëve në Shkodër është një ndër pikat më të nxehta mjedisore në Bashkinë Shkodër. Pas mbarimit të funksionit të këtij ish vend depozitimi janë marrë masat e nevojshme për rehabilitimin mjedisor. E ndodhur pranë Lumit Kir kjo fushë është burim i vazhdueshëm ndotjesh dhe kontaminimi. Në këtë kontekst projekti synon rehabilitimin e plotë të kësaj zone duke e kthyer atë në një hapësirë rekreative e natyrore. Projekti do të konsistojë në pastrimin e mbetjeve nga zona. Marrjen e masave për reduktimin e ndotjes dhe rrjedhjes në lumenj. Mbjelljen e saj me bimë.
Qëllimi dhe objektivat	Rehabilitimi i ish vend depozitimit të mbetjeve Shkodër
Rezultatet e pritshme	- Përmirësim i cilësisë në mjedis - Zvogëlim i nivelit të ndotjes në ujë - Zgjerim i hapësirave të gjelbra
Prioriteti	Shumë i Lartë
Qëndrueshmëria e projektit	Projekti është i ndërlidhur me rikualifikimin e ballinës ujore të Lumit Kir dhe me rigjenerimin e Stacionit të Trenit.
Aktivitetet e projektit	36 Muaj Vlerësim i gjendjes aktuale të ndotjes Hartim i projektit teknik Gjetja e fondeve Zbatim i projektit
Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis	Projekti ka një ndikim pozitiv në mjedis
Përshkrim për gatishmërinë e projektit për zbatim.	Projekti është në fazë ideje.
Planifikimi vendor, ndër- vendor, kombëtar	Projekti është në përputhje me strategjitë kombëtare të mjedisit dhe me PPK

PROJEKTI		Rehabilitimi, pyllëzimi dhe ripyllëzimi i sipërfaqeve të degraduara, të djegura si dhe rehabilitimi i kullotave nëpërmjet praktikave silvo-pastorale. Parandalimi i erozionit të mëtejshëm të tokës pyjore dhe kullimore .				
a) Përshkrimi i shkurtër i projektit : Rehabilitimi, pyllëzim dhe ripyllëzim të sipërfaqeve të degraduara, djegura dhe rehabilitimin e kullotave nëpërmjet praktikave silvo-pastorale. Parandalimi i erozionit të mëtejshëm të tokës pyjore dhe kullimore .						
i. Situata						
Mbrojtja dhe Administrimi i Pyjeve /Kullotave ka kaluar si veprimtari e Njësisë së Qeverisjes Vendore-Bashkia Shkodër nëpërmjet Ligjit nr 139/2015 “ Për vetëqeverisjen vendore”. Realizimi i shërbimit të Administrimit të Pyjeve /kullotave bazohet në Ligin nr 9385/2005 (i ndryshuar) “ Për Pyjet dhe Shërbimin pyjor “.						
Në kuadër të mbrojtjes dhe ripërtëritjes së pyjeve dhe shërbimit ndaj tyre Bashkia Shkodër planifikon të kryejë punime të pyllëzimit kryesisht në zonë të dëmtuara dhe shumë të dëmtuara.						
ii. Synimi i projektit						
Zhvillimin e një kapitali mjedisor, social e kulturor që do të garantojë kushtet për zhvillim të qëndrueshëm. Sensibilizimin e komunitetit për fushatën e pyllëzimeve si edhe rëndësinë nëpërmjet ndërhyrjeve me punime rehabilituese pyllëzimi, do të rritet sipërfaqja e gjelbër/banore të zonës, rritja e ndikimeve pozitive në mjedis në ruajtjen e tokës, ujërave dhe të ajrit dhe së fundi ndikimi i pyllit mbi kushtet social ekonomike të komunitetit dhe agro-turizëm.						
Masivi pyjor që do të krijohet,do të përmirësoj ndjeshëm kushtet eko-mjedisore të Qytetit të Shkodrës e me gjere duke përmirësuar ndjeshëm anën shëndetësore të popullsisë të zonës përreth.						
Ndërhyrja që propozohet të kryhet në këtë zonë ka të bëjë me gjelbërimin e kurorës së qytetit.						
Pyllëzimi si një faktor shumë i rëndësishëm në cilësinë e ajrit, jetën e shëndetshme, mbrojtjen e tokës etj.						
iii. Aktivitetet kryesore projektit						
Hartimi i projektit						
Zbatimi i projektit sipas fazave të parashikuara.						
b) Rezultatet që prisni						
- Pyllëzimi i sipërfaqeve të dëmtuara dhe shumë të dëmtuara. - Gjelbërimi i kurorës së qytetit - Përmirësimi i cilësisë së ajrit..						
c) Aktoret e POTENCIAL				d) Kontributet e mundshme në projekt		
Bashkia Shkodër Komuniteti i zonave Shoqatat e pyjeve Shoqatat mjedisore				Bashkia Shkodër Shoqatat e pyjeve Shoqatat Mjedisore Vullnetare		
e) Shpenzimet e llogaritura						
Shpenzimet për çdo aktivitet 2017		Totali (mije lekë)	Nga kjo:			
			Paga	Sigurime	Operative	Transferime
A.1	Rehabilitimi, pyllëzimi dhe ripyllëzim të sipërfaqeve, të degraduara, djegura dhe rehabilitimin e kullotave nëpërmjet praktikave silvo-pastorale. Parandalimit të gërryerjes së mëtejshme të tokës pyjore dhe kullimore .	218.000.000 ALL				
	Shuma	218.000.000 ALL				0

PROJEKTI		Hartim i projektit "Rikualifikimi mjedisor/social i guroveve në malin e TARABOSHIT			
a) Përshkrimi i shkurtër i projektit : Pyllëzim i Sipërfaqeve pyjore. NjA Rrethina , Guri i Zi.					
i. Situata					
Gërmimet e kryera ndër vite dhe çarjet e krijuara për nxjerrje inertesh kanë bërë që shumë nga drurët pyjor të dëmtohen plotësisht duke çuar drejt zhdukjes së tyre. Ndër të tjera ky gërmim ka qenë burim ndotje për mjedisin e zonës, ka dëmtuar peizazhin dhe ka zhvilluar fenomenin e erozionit të tokës duke shkaktuar dëmtime serioze të mjedisit.					
ii. Synimi i projektit					
Zhvillimin e një kapitali mjedisor, social e kulturor që do të garantojë kushtet për zhvillim të qëndrueshëm. Sensibilizimin e komunitetit që banon rreth zonës në fjalë për fushatën e pyllëzimeve si edhe rëndësinë nëpërmjet ndërhyrjeve me punime rehabilituese pyllëzimi, do të rritet sipërfaqja e gjelbër/banore, rritja e ndikimeve pozitive në mjedis në ruajtjen e tokës,ujërave dhe të ajrit dhe se fundi ndikimi i pyllit mbi kushtet social ekonomike të komunitetit dhe agro-turizëm. Sipërfaqja pyjore do të përmirësoj ndjeshëm kushtet ekologjike - mjedisore të jetës biologjike dhe diversitetit të habitateve por do të përmirësojë edhe cilësinë e jetës së qytetarëve të bashkisë Shkodër. Ndërhyrja që propozohet të kryhet në këtë zonë ka të beje me gjelbërimin e kurorës së qytetit. Propozohet të mbillet pisha mesdhetare si një lloj druri që rritet në këtë zonë. Bazuar në normativat e pyllëzimit nevojiten rreth 2500 pisha për 1 ha. Realizimi i projektit do të kryhet me etapa sepse edhe menaxhimi është me i mire. Pyllëzimi është një faktor shumë i rëndësishëm në përmirësimin e cilësisë së ajrit, jetën e shëndetshme, mbrojtjen e tokës nga erozioni, vendstrehim për gjallesat dhe akumulimin e karbonit etj.					
iii. Aktivitetet kryesore					
Hartimi i projektit Zbatimi i projektit sipas fazave të parashikuara.					
b) Rezultatet e pritshme					
Pyllëzimi i sipërfaqeve të dëmtuara dhe shume të dëmtuara. Gjelbërimi i kurorës së qytetit Përmirësimi i cilësisë së ajrit.					
c) Aktoret potencial		d) Kontributet e mundshme në projekt			
Bashkia Shkodër Komuniteti i zonave Shoqatat e pyjeve Shoqatat mjedisore		Bashkia Shkodër Shoqatat e pyjeve Shoqatat Mjedisore Vullnetare			
e) Shpenzimet e llogaritura					
Shpenzimet për çdo aktivitet		Totali (000 lek)	Nga kjo:		
			Paga, sig	operativ e	kapitale
Shuma ALL		108.000.000			
f) Periudha e zbatimit(kur fillon, kur përfundon) Janar- Dhjetor 2017		g) Përgatiti dhe ndjek realizimin e projektit: Drejtoria e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave/ Drejtoria e Shërbimeve Bujqësore e Pyjore			

PROJEKTI	Hartim i projektit te zbatimit " Impianti i Trajtimit te Ujërave te Zeza" qyteti Shkodër.	PROGRAMI STRATEGJIK: Identifikimi i ndikimeve negative sektoriale ne biodiversitet dhe marrja e masave për minimizimin apo reduktimin e ndikimeve.
-----------------	--	---

a) Përshkrimi i shkurtër i projektit : Kapaciteti i kërkuar i ITUZ është rreth 120.000 p.e (popullsia dhe popullsia ekuivalente) për horizontin e planifikimit te vitit 2015 dhe 190.000 horizontin e planifikimit te vitit 2030. Ne materialin bashkëlidhur është interesante te shohësh qe rrjedha ditore e ujërave te zeza ne mot te thate pothuajse ngelet e pandryshuar nga situata aktuale deri ne horizontin e planifikimit te vitit 2030, për shkak konsumit te reduktuar te ujit dhe përqindjes se ujërave te huaja. Si rrjedhim, përqindjet e ujërave te zeza çdo ore janë gjithashtu pothuajse konstante nga tani deri ne vitin e planifikimit te vitit 2030. Ne te kundërtën, ngarkesat me ndotje si dhe rritja e përqendrimeve nga viti ne vit, për shkak te rritjes se popullsisë se lidhur dhe ngarkesave specifike te rritura. Për planifikimin e horizontit te vitit 2030, ngarkesa BOD e parashikuara pothuajse i trefishuar krahasuar me situatën aktuale.

i. Situata (Shpjego problemin, aspektet negative, te dhëna për zonën)

Aktualisht Bashkia Shkodër ka te miratuar "Studimin e besueshmërisë" të Ujit dhe Ujërave të përdorura te qytetit te Shkodres, studim ky i cili ka bere studimin e gjendjes aktuale te ujërave te përdorura si edhe propozimet për ndërtimin e Impiantit të Trajtimit të Ujërave te Zeza. Studimi i besueshmërisë është i qarte dhe shërben si baze për hartimin e projektit teknik te zbatimit për ndërtimin e ITUZ. Me poshtë janë te dhënat mbi situatën aktuale dhe disa aspekte negative te situatës. Konsumi i ujit te pijshëm, rritja ne te ardhmen e konsumit te ujit te pijshëm për përdorim familjare, industritë e vogla, tregtaret dhe institucionet është vlerësuar si me poshtë:

	Njësia	Viti					
		2006	2010	2015	2020	2025	2030
Konsumi familjar i ujit	l / c · d	250	200	180	150	130	120
Industritë e vogla, tregu dhe institucionet	l / c · d	40	35	30	25	20	20

Tabela 1: Parashikimi për konsumin e ujit për periudhën 2006 - 2030

Rrjedha e ujërave të zeza

% e prodhimit te ujërave te zeza: 90%

% e lidhjeve në sistemin e KUZ. (ne zonat e shërbyera nga sistemi KUZ) 100%

%. e rrjedhës se UZ prej vendbanimeve: $p_h = 1,5 + 2,5/\sqrt{Q_{SE\ av}}$, ku $Q_{SE\ av}$ = mesatarja ditore e rrjedhës se UZ te vendbanimeve [in l/s];

Piku i rrjedhës se UZ industriale (për sipërfaqen e zonës industriale) 0,5 l/s ha

Rrjedha e Ujërave te Huaja. Ujërat e huaja ne mot te thate.

Bazuar ne rezultatet e fushatës se matjeve, përqindja e ujërave te huaja ne mot thate është konsideruara si me poshtë.

	Njësia	Viti					
		2006	2010	2015	2020	2025	2030
Rrjedha e ujërave te huaja ne mot te thate	l / s · ha	0,20	0,18	0,15	0,12	0,10	0,10

Për projektimin e ITUZ, përqindja e ujërave te huaja është vlerësuar ne baze te rrjedhës shtese ne ulje prej 60 % (viti 2006) ne zbritje 40 % (viti 2030) te mesatares se rrjedhës se ujërave te zeza ($Q_{SE\ av}$). Rezultatet janë te ngjashme se llogaritjet e bazuara ne përqindjen e rrjedhës se ujërave te huaja te lartpërmendura.

ii. Synimi i projektit

Hartimi i një projekti zbatimi për Impiantin e trajtimit te Ujërave te Zeza. (ITUZ) . Objektivi i trajtimit të ujërave të zeza është të reduktojë ngarkesën ndotëse të ujërave të zeza të mbledhura nga rrjeti i kanalizimit në mënyrë që ndikimi i ujërave të zeza të trajtuara të cilat derdhen të reduktohen në një nivel të pranueshëm për mjedisin, cilësinë dhe përdorimin e ujërave marrëse.

Kërkesat e rrjedhës janë te vendosura ne legjislacion kombëtar dhe/ose ndërkombëtar në funksion të karakteristikave të cilësisë së ujërave marrëse dhe eventualisht në funksion të llojit të menduar të ripërdorimit të ujërave të zeza.

iii. Aktivitetet kryesore të projektit (Veprimet qe do te ndërmerrni për te prodhuar rezultate)

Kriteret kryesore për përzgjedhjen e procesit të teknologjisë më të përshtatshme janë të përmbledhura siç vijon me poshtë:

Sigurimi i një procesi trajtimi të përgjithshëm duke lejuar zbatim të kualifikuar në realizimin e kërkesave minimale të përshtatshme të standardeve Shqiptare;

Përzgjedhje e një impianti trajtimi që operon me efikasitet – të paktën në fazën e parë të zbatimit – nëpërmjet një game të gjere të ngarkesës hidraulike dhe organike;

Aplikim i procesit sa më të thjeshtë që të jete e mundur dhe, sa më shume që të jete e mundur, që nuk kërkojnë punonjës me kualifikim të lartë;

Zbatim i teknologjive loë-tech të miratuara dhe të përdorura gjerësisht;

Sigurim i pasjeve që nuk shpenzojnë për mirëmbajtjen e tij dhe që konsumojnë minimumin e energjisë në mënyrë që të ketë kosto të ulët të operimit;

Sigurimi i një procesi trajtimi që operon qëndrueshëm në ndryshime relative të theksuara të motit;

Prodhim i lumrave për t'u transportuar lehtë, kjo për opsionin e përdorimit bujqësor;

Proces trajtimi që ruan dhe përmirëson faktorët mjedisor si dhe burimet natyrore.

Përveç kësaj impianti i trajtimit duhet të projektohet në mënyrë të tillë që fazat e ndryshme të përputhen me rritjen e rrjedhave dhe ngarkesat e ndotjeve për shkak të rritjes në zonën që shërbehet dhe shifrën e popullsisë. Prandaj, përmasa dhe numri i moduleve për zgjerimin e impiantit duhet pasur parasysh me shume kujdes.

Në anën tjetër, duhet të shmangen sasi të mëdha të tejkalimit të kapacitetit gjatë viteve të fillimit të operimit. Për të përmirësuar qëndrueshmërinë e procesit dhe për të lejuar operimin e nën kushtet normale dhe të pafavorshme të njësive të rëndësishme të procesit duhet të projektohen të paktën dy forma.

Procesi i trajtimit të ujërave të zeza ndahet në këto etapa të njëpasnjëshme trajtuese:

Trajtimi paraprak (para-trajtimi) zakonisht përbëhet nga grilimi, largimi i rërës dhe yndyrës;

Trajtimi primar: trajtimi mekanik, zakonisht sedimentimi primar;

Trajtimi sekondar: trajtimi biologjik për largimin e ndotjes karbonike;

Trajtimi terciar: kryesisht largimi i nitrogjenit dhe fosforit dhe, ndonjëherë, në rast të ripërdorimit të ujërave të zeza për ujitje, dezinfektim.

Sipas kërkesave të rrjedhës, buxhetit në dispozicion për procesin e investimit, operimit dhe trajtimit, vetëm një pjesë e të gjitha këtyre etapave trajtuese mund të përfshihen në një impiant për trajtimin e ujërave të zeza.

b) Rezultatet

Të reduktojë ngarkesën ndotëse të ujërave të zeza të mbledhura nga rrjeti i kanalizimit në mënyrë që ndikimi i ujërave të zeza të trajtuara të cilat derdhen të reduktohen në një nivel të pranueshëm për mjedisin, cilësinë dhe përdorimin e ujërave marrëse.

c) Aktoret e mundshëm (grupet që lidhen me projektin dhe që ndikohen)

Qeveria Shqiptare
Bashkia Shkodër
Donatore
Shoqatat Mjedisore
Ministria e Mjedisit

d) Kontributet e mundshme në projekt për këtë projekt,

Qeveria Shqiptare
Bashkia Shkodër
Donatore
Shoqatat Mjedisore
Ministria e Mjedisit

e) Shpenzimet e llogaritura (për çdo aktivitet të mësipërme (pika iii)

Shpenzimet për çdo aktivitet		Totali (000 lek)	Nga kjo:		
			Paga, sig	operative	kapitale
1	N/a	N/a	N/a	N/a	N/a
2	N/a	N/a	N/a	N/a	N/a
3	Shuma	0			

f) Periudha e zbatimit 2017 - 2019.

g) Përgatiti dhe ndjek realizimin e projektit:
Drejtoria e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave/
Drejtoria e Shërbimeve Publike

PROJEKTI	Krijimi i kadastrës GIS të fondit pyjorë/kullosorë	PROGRAMI STRATEGJIK: Sigurimi i mbrojtjes së integruar të natyrës përmes bashkëpunimit me sektorët tjerë. Regjistri i përdorimit të sipërfaqeve tokësore dhe ujore.					
a) Përshkrimi i shkurtër i projektit : Krijimi i kadastrës GIS se tokës pyjore/kullosore							
<p>Kadastra vendore e Pyjeve dhe Kullotave, do jetë regjistri zyrtar me bazën e të dhënave, në të cilin do pasqyrohet tërësia e informacioneve të nevojshme për administrimin dhe qeverisjen e fondit pyjor e kullosor vendor, shoqëruar me sistemin e informacionit gjeografik(GIS). Bashkia Shkodër do regjistroj dhe mbajë të dhënat kadastrale për fondin pyjor dhe kullosor publik dhe privat brenda territorit të saj administrativ duke i përditësuar ato në mënyrë periodike.</p> <p>Ministria e Mjedisit, në kuadër të “Projekti i Shërbimeve Mjedisore” ne bashkëpunim me pushtetin vendore do realizojë këtë proces. Pjese e këtij procesi shume te rëndësishëm do te jete edhe bashkia Shkodër/Drejtoria e Mjedisit , Pyjeve dhe Administrimit te Ujërave.</p>							
<p>Në kuadër te Ligjit nr 115/2014 “Për ndarjen administrative – territoriale të njërive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë”, Bashkia Shkodër përbëhet: nga 11 njësi administrative, të cilat janë: Shkodër, Ana e Malit, Bërdicë, Dajç, Guri i Zi, Postribë, Pult, Rrethinat, Shalë, Shosh dhe Velipojë. Pjesë e pronave të Bashkisë aktuale jane edhe pyjet/kullotat. Me VKM nr 433/2016 është bere Transferimi ne pronësi te Bashkisë Shkodër i pyjeve dhe kullotave publike te cilat kane qene nen administrim te MM dhe ish komunave.</p> <p>Regjistrimi i të gjithë pyjeve/kullotave përveçse një sfidë, është edhe detyrim ligjor. Kjo kërkon hartimin/përgatitjen e dokumentacionit për rlevimet topografike për të realizuar regjistrimin e këtyre pronave. Ne bashkëpunim me aktoret e tjerë ne këtë proces do te përcaktohen edhe NJA për te cilat do te realizohet ky regjistrim/inventarizim.</p>							
b)Synimi i projektit.							
<p>Hedhja e të dhënave dhe informacionit në regjistrin elektronik të sipërfaqeve të pyjeve dhe kullotave bashkiake /regjistrim ne ZVRPP si dhe orientim i drejte i financimeve ne fushën e shërbimeve mjedisore/pyje. Të arrihet menaxhim sa më i mire i pyjeve, sipas udhëzimeve të përcaktuara dhe në funksion të zhvillimit të qëndrueshëm dhe përdorimit shumë funksional të tyre me ndikim të fuqishëm në rritjen ekonomike të Bashkisë, kryesisht të komunitetit që i përdor ato.</p> <p>Të përmirësohet qeverisja vendore dhe ofrimi i shërbimeve ndaj qytetarëve.</p> <p>Qëllimi themelor i këtij projekti është regjistrimi pranë ZVRPP Shkodër i të gjitha pyjeve/kullotave të cilat janë pronë e bashkisë Shkodër sipas Vendimit të Këshillit të Ministrave për inventarin e pyjeve/kullotave që kalojnë në pronësi të bashkisë.</p> <p>Ky është një projekt qe ka një kohëzgjatje te paktën 3 vjeçare.</p>							
c)Aktivitetet kryesore të projektit .							
<p>Bashkëpunimi me Ministrinë e Mjedisit / Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura / Organizatat e tjera si CNVP , Shoqatat e Pyjeve etj. Përgatitja e materialeve hartat, relacione, dokumentacion për të regjistruar pranë ZVRPP Shkodër.</p>							
d)Rezultatet e pritshme							
<p>Regjistrimi i pronave pyje/kullota dhe marrja e certifikatës/Vërtetimit Hipotekar për pasuritë e regjistruara.</p>							
e) Aktorët e mundshëm (grupet që lidhen me projektin dhe që ndikohen)				f) Kontributet e mundshme në projekt (kush do të kontribuojë për këtë projekt, financiarisht etj.)			
<p>Bashkia Shkodër Ministria e Mjedisit CNVP Shoqatat e përdorimit të pyjeve Organizata të tjera të Shoqërisë Civile</p>				<p>Bashkia Shkodër</p>			
Buxheti	Totali	Paga	Sig`	Operative	Transferime	Kapitale	
Përgatitja e materialeve hartat, relacione, dokumentacion për të regjistruar pranë ZVRPP Shkodër pyjet dhe kullotat e transferuara.	20.000 €						
Shuma	20.000 €						

Projekti	Nxiti dhe Promovimi i Përdorimit të Energjive të Rinovueshme drejt Energjisë Zero	PROGRAMI STRATEGJIK: Identifikimi i ndikimeve negative sektoriale ne biodiversitet dhe marrja e masave për minimizimin apo reduktimin e këtyre ndikimeve.				
<p>a) Përshkrimi i shkurtër i projektit : Ky projekt konsiston në vlerësimin e humbjeve energjetikeve të banesave publike dhe dhënien e zgjidhjeve eficientë të simulimit të energjisë duke përdorur teknologjinë ekologjike (energjinë e rinovueshme), për plotësimin e nevojave për ngrohje, ndriçim, në reduktim maksimal të energjisë elektrike</p>						
i. Situata						
<p>Koncepti i “energjisë zero” në banesa nuk është përfaqëuar akoma nga banesat e qytetit. Në përgjithësi banesat e vjetra apo dhe ato te reja private nuk janë të termo-izoluara. Kohët e fundit ka një tendencë drejt termo-izolimit të tyre, ku veçanërisht vërehen tek pallatet e reja. Vihen re shumë pak ndërtesa ku kanë filluar të përdorin panelet diellore për ngrohje apo ujë të ngrohtë sanitar.</p> <p>Në mënyrë të veçantë këto teknologji në objektet publike nuk janë të pranishme. Mungesa e termo-izolomi ne banesa sjell humbje të mëdha të energjisë, humbjen e komfortit termik dhe kosto më e lartë për ngrohje. Përdorimi i sistemeve eficientë të ngrohjes, me përbormin dhe te energjive të rinovueshme realizojmë komfortin termik me një kosto me të ulët.</p>						
ii. Synimi i projektit						
Promovimi i “Energjisë Zero” në banesa me qëllim reduktimin e koston për ngrohje dhe përdorimin e energjisë së rinovueshme duke zëvendësuar përdorimin e lëndëve djegëse për ngrohje.						
iii. Aktivitetet kryesore të projektit						
Monitorimi energjetik dhe simulimi i sistemeve eficientë të energjisë, në shtëpinë e fëmijëve / konvikti “Safet Spahija” Shkodër						
b) Rezultatet e pritshme						
Studimi dhe projektim energjetik i objektit dhe nxjerrja e përfundimeve teknike në lidhje me propozimet e bëra në simulimin termik. Ky studim do të shërbeje si reference për projektim apo ndërhyrje në përmirësimin energjetik të objekteve publike.						
c) Aktorët potencial		d) Kontributet e mundshme në projekt				
Bashkia Shkodër Ministria e Mjedisit Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura Agjencia Kombëtare e Mjedisit Agjencia Rajonale e Mjedisit REC, FSLs, GIZ, dhe të tjera OSC		Bashkia Shkodër				
e) Shpenzimet e llogaritura						
Shpenzimet për çdo aktivitet 2017	Totali	Nga kjo:				
		Paga	Sig`	Operative	Transferime	Kapitale
a) Auditim Energjetik dhe simulim i sistemeve eficientë të energjisë në objektet publike , pronë e Bashkisë Shkodër.	90.000.000 ALL					
Shuma	90.000.000 ALL					

5.4 Korniza Ligjore dhe Prioritetet ne Fushën e Mbrojtjes së Mjedisit

Mbrojtja e mjedisit dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore është pjesë e rëndësishme e Planit Kombëtar për Integrimin Evropian 2017–2020. Kuadri i politikave të planifikuara për periudhën 2017 – 2020 kërkon jo vetëm zbatimin e përpiktë të kuadrit ligjor ekzistues por edhe një sërë masash ligjore të parashikuara për integrimin e Shqipërisë në familjen e madhe të Evropiane. Sakaq, Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe agjenda 2030 shtrojnë sfidat e përmbushjes së objektivave të mëdha edhe për Shqipërinë që tashmë ka ratifikuar marrëveshjen e Parisit. Më poshtë po prezantojmë kuadrin ligjor për mbrojtjen e larmisë biologjike dhe zhvillimit të qëndrueshëm të mjedisit në Shqipëri.

- Ligji nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për mbrojtjen e biodiversitetit” (hyrja në fuqi 24.08.2006);
- Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008 “Për mbrojtjen e faunës së egër”; (hyrja në fuqi 15.11.2008);
- Ligji nr. 10253, datë 11.03.2010 “Për gjuetinë” (hyrja në fuqi 28.4.2010);
- Ligji nr. 68/2014 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9587, datë 20.7.2006 “Për mbrojtjen e biodiversitetit”, të ndryshuar 10.08.2014;
- Ligj nr. 31/2013 Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”;
- Ligj nr. 156 date 10.10.2013 Për disa ndryshime ne ligjin nr.10463, date 22.9.2011 Per menaxhimin e integruar te mbetjeve;
- Ligji nr. 10431, datë 09.06.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, (hyrja në fuqi 30.12.2013);
- Ligji nr. 91, datë 28.02.2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (hyrja në fuqi 04.04.2013);
- VKM nr. 247, datë 30.04.2014 “Për përcaktimin e rregullave dhe kërkesave të procedurave për informimin dhe përfshirjen e publikut në vendimmarrjen mjedisore; (hyrja në fuqi 21.05.2014);
- VKM nr. 866, datë 10.12.2014 “Për miratimin e listave të habitateve natyrore, bimëve, kafshëve dhe shpendëve me interes për Bashkimin Evropian”.
- Ligji nr. 8672, datë 26.10.2000 “Për Ratifikimin e Konventës së Aarhusit për të drejtën e publikut për të pasur informacion, për të marrë pjesë në vendimmarrje dhe për t’iu drejtuar gjykatës për çështjet e mjedisit”; 10.11.2000;
- VKM nr. 994, datë 02.07.2008 “Për tërheqjen e publikut në vendimmarrje për mjedisin”; (hyrë në fuqi 24.07.2008);
- Ligji nr. 119/2014, datë 18.09.2014 “Për të drejtën e informimit”; 02.11.2014;
- VKM nr. 16, datë 04.01.2012 “Për të drejtën e publikut për të pasur informacion mjedisor”. 02.11.2014;
- Dokumenti i Politikave Strategjike për Mbrojtjen e Biodiversitetit Deri në vitin 2020
- Ligji 10463/2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve” janë miratuar 17 aktet nënligjore duke bërë më të plotë kuadrin ligjor në fushën e menaxhimit të mbetjeve;
- VKM nr. 246, miratuar me datë 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”;

- VKM nr. 267, datë 07.05.2014 “Për miratimin e listës së substancave parësore në mjediset ujore”;
- VKM nr. 63, datë 27.1.2016 “Për riorganizimin e operatorëve që ofrojnë shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm, grumbullimin, largimin dhe trajtimin e ujërave të ndotura”.
- Ligji nr. 111/2012 “Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore”, ka transpozuar edhe disa prej dispozitave të Direktivës së Ujërave të Ndotur Urban.;
- VKM nr. 662, datë 21.09.2016 “Për miratimin e tarifave të përdorimit të ujit dhe të shkarkimeve të lëngëta”,
- VKM nr. 342, datë 4.05.2016 “Për miratimin e kufijve territorial dhe hidro-grafik të baseneve ujore në RSH dhe qendrën dhe përbërjen e këshillit të secilit prej tyre”;
- VKM nr. 416, datë 13.5.2015 “Për miratimin e kushteve të përgjithshme e të posaçme, dokumenteve shoqëruese, afatit të vlefshmërisë, formularëve të aplikimit për autorizim dhe leje, procedurave të shqyrtimit e vendimmarrjes dhe formateve të autorizimit e lejes për përdorim të burimeve ujore”;
- Në fushën e mbrojtjes së natyrës, VKM nr. 866, datë 10.12.2014 “Për miratimin e listave të habitateve natyrore, bimëve, kafshëve dhe shpendëve me interes për Bashkimin Evropian”.
- Shqipëria ka ratifikuar Konventën e Vjenës dhe Protokollin e Montrealit, në Tetor 1999, si dhe është anëtare e Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike (UNFCCC), që nga Janari 1995 dhe Protokollit të Kiotos që prej vitit 2005.
- Ligji nr. 75, datë 14.07.2016 “Për ratifikimin e Marrëveshjes së Parisit”. Angazhimet për reduktimin e emisioneve të Gazeve me Efekt Serrë (GES)
- Adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike është integruar në disa dokumenta strategjik sikurse janë (i) Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim, (ii) Strategjia Kombëtare për Menaxhimin e Burimeve Ujore, (iii) Strategjia e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural , (iv) Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit, si dhe (v) Plani i Integruar Ndër-sektorial për Bregdetin.

Prioritetet në fushën e Mbrojtjes së Mjedisit janë sfida kombëtare dhe njëkohësisht lokale e rajonale. Përmbushja e objektivave për menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit ka disa prioritete që kanë të bëjnë me

- i) zbatimin e legjislacionit kombëtar “Për vlerësimin e pasojave në mjedis të planeve dhe programeve të caktuara”;
- ii) forcimin e zbatimit të legjislacionit mjedisor,
- iii) garantimin e informimit dhe pjesëmarrjes së publikut në vendim-marrje duke përmbushur detyrimet që rrjedhin nga Konventa e Aarhusit,
- iv) ndërgjegjësimin dhe ngritjen e kapaciteteve të pushtetit vendor për rolin e tyre në mbrojtjen e mjedisit, natyrës dhe administrimit të pyjeve,
- v) edukimin e brezave të rinj për ruajtjen e mjedisit dhe minimizimin e ndotjes.

Bazuar në burimet e pasura ujore që ka territori administrativ i bashkisë Shkodër më poshtë po japim prioritetet kombëtare në fushën e menaxhimit të integruar të burimeve ujore dhe cilësisë së ujërave si vijon:

- i) zbatimi i Ligjit për menaxhimin e integruar të burimeve ujore;

- ii) vlerësimi i shkallës së dëmtimit të baseneve të lumenjve si rezultat i aktiviteteve të subjekteve që shfrytëzojnë inertet lumore dhe ndërmarrjen e masave ndëshkuese;
- iii) krijimi i regjistrit kombëtar të burimeve ujore e si rrjedhojë edhe regjistrit lokal të burimeve ujore;
- iv) Përmirësimi i menaxhimit të burimeve ujore në nivel baseni;
- v) Krijimi i kadastrës elektronike kombëtare të burimeve ujore;
- vi) Hartimi i planit të menaxhimit të baseneve të lumenjve Drin-Bunë;
- vii) hartimi i planeve lokale të veprimit për përmirësimin e cilësisë së ajrit të mjedisit;

Sigurimi i investimeve të reja mbetet kusht për implementimin e kornizës ligjore në fushën e mbrojtjes së mjedisit në përgjithësi dhe ruajtjes së diversitetit biologjik në veçanti në bashkinë Shkodër.

- Strategjia ndërsektoriale e mjedisit
 - Strategjia dhe plani i veprimit për biodiversitetin
 - Strategjia për zhvillimin e sektorit të pyjeve dhe kullotave
 - Strategjia dhe plani i veprimit për zhvillimin e turizmit kulturor dhe mjedisor
 - Draft strategjia e zhvillimit të peshkimit dhe akuakulturës“
 - Strategjia e pyjeve dhe kullotave
 - Plani Kombëtar i veprimit për mjedisin
 - Konventa e Aarhusit
- Ligji nr 10431, datë 09.6.2011 Per mbrojtjen e mjedisit
 - Ligji Nr. 9587, datë 20.7.2006 Për mbrojtjen e biodiversitetit
 - Ligji nr. 10440, date 7.7.2011, "Per Vleresimin e Ndikimit ne Mjedis"
 - Ligji nr. 10463, "Per Menaxhimin e Integruar te Mbetjeve"
 - Ligji nr.8897, date 16.05.2002 “Per mbrojtjen e ajrit nga ndotja”.
 - Ligji nr.8905, date 06.06.2002 “Per mbrojtjen e mjedisit detar nga ndotja dhe demtimet”
 - Ligji nr.8906, date 06.06.2002 “Per zonat e mbrojtura”
 - Ligji nr.9385, datë 04.05.2005 "Për pyjet dhe shërbimin pyjor

5.5 Lista e oganizmave me kompetenca në mbrojtjen e biodiversitetit

INSTITUCIONE KOMBËTARE

- Ministria e Mjedisit
- Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura
- Agjencia Kombëtare e Mjedisit
- Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit
- Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore
- Agjencia Kombëtare e Bregdetit
- Agjencia Kombëtare e Turizmit
- Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave
- Ministria e Shtetit për Çështjet Vendore
- Ministria e Energjisë dhe Industrisë
- Ministria e Zhvillimit Urban
- Ministria e Shëndetësisë
- Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës
- Ministria e Arsimit dhe Sportit
- Ministria e Integritimit Evropian

INSTITUCIONE LOKALE

- Bashkia Shkodër, Drejtoria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave
- Inspektorati Shtetëror i Mjedisit, Pyjeve dhe Ujërave Shkodër
- Administrata e Zonave të Mbrojtura Shkodër
- Agjencia e Basenit Drin – Bun
- Agjencia Rajonale e Mjedisit
- Inspektorati Shtetëror Shëndetësor

ORGANIZATA NDËRKOMBËTARE

- UN - United Nations
- UNEP - United Nations Environment Programme
- IUNC- International Union for Nature Conservation
- UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
- ËHO - World Health Organization

ANEKS 1: LISTA E PESHQVE, SHPENDEVE DHE BIMEVE NE RAJON

Lista e specieve të bimëve në pellgun ujor të Shkodrës	
Emri shkencor	Emri në shqip
<i>Acer monspessulanum</i>	Krekëza fletëngushtë
<i>Agrostis alba</i>	Barimëzame stolone
<i>Agrostis canina</i>	Barimza e qenit
<i>Alisma plantago - aquatica</i>	Këlkoja e ujit
<i>Alnus glutinosa</i>	Verri i zi
<i>Alopecurus rendlei</i>	Pungaca me kacekth
<i>Beckmannia eruciformis</i>	Bekmania si vemje
<i>Bidens cernua</i>	Dydhëmbëshi i varur
<i>Bidens tripartita</i>	Dydhëmbëshi trepjesësh
<i>Butomus umbellatus</i>	Bliqini
<i>Caldesia parnassifolia</i>	Kaldesia gjethe parnasie
<i>Callitriche stagnalis</i>	Kalitriku i pellgjeve
<i>Callitriche verna ?</i>	Kalitriku pranveror
<i>Carex pseudocyperus</i>	Presja zubërreme
<i>Carex riparia</i>	Presja e buzëujit
<i>Carex acuta</i>	Presja me majë
<i>Carex distans</i>	Presja e larguar
<i>Carex paniculata</i>	Presja melthore
<i>Ceratophyllum demersum</i>	Gjethbriri i zhytur
<i>Ceratophyllum submersum</i>	Gjethbriri gati i zhytur
<i>Chaetophora pisciformis</i>	Ketofora si peshk
<i>Chaetophora incrassata</i>	Ketofora e trashur
<i>Chara fragilis</i>	Hara e brishtë
<i>Chara fragifera</i>	Hara me thyerje
<i>Chara vulgaris</i>	Hara e rëndomtë
<i>Chara rudis</i>	Hara purtekë
<i>Chara Kokeilii</i>	Hara e Kokeilit
<i>Chara tenuisiima</i>	Hara e vogël
<i>Chara aspera</i>	Hara e ashpër
<i>Chara connivens</i>	Hara picëruese
<i>Cladium mariscum</i>	Kladi fik i egër
<i>Crataegus monogyna</i>	Murrizi njëbërthamor
<i>Eleocharis palustris</i>	Heleochari i kënetës
<i>Epilobium hirsutum</i>	Epilobi me qime
<i>Epilobium palustre</i>	Epilobi i kënetës
<i>Equisetum fluviatile</i>	Këputje e lumit
<i>Equisetum palustre</i>	Këputje e kënetës
<i>Eupatorium cannabinum</i>	Eupatori kërpore
<i>Euphorbia palustris</i>	Rilla e kënetës
<i>Fraxinus angustifolia</i>	Frashri gjethengushtë
<i>Fontinalis antipyretica</i>	Shatërvanja antipiretike
<i>Galium palustre</i>	Ngjitësja e kënetës
<i>Glyceria aquatica</i>	Gligeri i ujit
<i>Glyceria fluitans</i>	Gligeri pluskues
<i>Gratiola officinalis</i>	Dërnoku mjekësor
<i>Greolandia densa</i>	Groelandia e shpeshtë
<i>Hippuris vulgaris</i>	Hipuri i rendomtë
<i>Holoschoenus vulgaris</i>	Zuba e rendomtë
<i>Hydrocharis morsus</i>	Lapagrethi i bretkocës

<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Hidrokotili i rëndomtë
<i>Iris pseudocorus</i>	Badra e ujit
<i>Juncus effusus</i>	Zhuga e butë
<i>Juncus acutus</i>	Zunkthi i butë
<i>Juncus articulatus</i>	Kulmaku i nyjëtuar
<i>Juncus conglomeratus</i>	Kulmaku në tufë
<i>Lemna minor</i>	Manërosa e vogël
<i>Lemna gibba</i> ?	Manërosa gungaçe
<i>Leucojum aestivum</i>	Zëmbaku i kënetës
<i>Lippia nodiflora</i>	Lipja lulenyje
<i>Ludëigia palustris</i>	Ludvigia e kënetës
<i>Lychnis flos - cuculi</i>	Lulengjitësja luleqyçe
<i>Lythopus europaeus</i>	Këmbëujku european
<i>Lythrum hyssopifolia</i>	Barëgjaku gjethehisop
<i>Lythrum flexuosum</i>	Barëgjaku i përkuishëm
<i>Lythrum salicaria</i>	Barëgjaku shëlgjesh
<i>Lysimachia vulgaris</i>	Lisimackia e rëndomtë
<i>Lysimachia nummularia</i>	Bargjergji
<i>Marsilea quadrifolia</i>	Marsilea katërgjethëshe
<i>Mentha aquatica</i>	Mendra e ujit
<i>Molinia coerulea</i>	Molina e kaltërt
<i>Mougegotia sp.</i>	Muzhegotia
<i>Myosotis scorpioides</i>	Lulemiza bishtakrep
<i>Myosotis sicula</i> ?	Lulemiza e varur
<i>Myriophyllum verticillatum</i>	Mijëgjethëshi qertullor
<i>Myriophyllum spicatum</i>	Mijëgjethëshi kalli
<i>Najas minor</i>	Lapagrethi i vogël
<i>Najas marina</i>	Lapagrethi i detit
<i>Nasturtium officinale</i>	Purqarku mjekësor
<i>Nitella gracilis</i>	Nitela e hollë
<i>Nitella batrachosperma</i>	Nitela farëbretkocë
<i>Nitella capillaris</i>	Nitela leshtake
<i>Nitella opaca</i>	Nitela e zeshkët
<i>Nitella syncarpa</i>	Nitela mbështjelljebashkuar
<i>Nitella confervacea</i>	Nitela e ndezur
<i>Nitella flexilis</i>	Nitela e përkuishme
<i>Nitella mucronata</i>	Nitela e thimthuar
<i>Nitellopsis obtusa</i>	Nitela e topitur
<i>Nuphar luteum</i>	Lëkua uji i verdhë
<i>Nymphaea alba</i>	Lëkua uji i bardhë
<i>Nymphoides peltata</i>	Nimfoidi shytak
<i>Oenanthe aquatica</i>	Barëujca
<i>Oenanthe fistulosa</i>	Luledhria fyll
<i>Orchis laxiflora</i>	Salepi luleçlirët
<i>Paspalum distichum paspalodes</i>	Krisja e ujit
<i>Phalaris arundinacea</i>	Kokëmadhja e kallamit
<i>Phragmites australis</i>	Kallamishjtja
<i>Polygonum amphibium</i>	Nejca amfibe
<i>Populus alba</i>	Plepi i bardhë
<i>Potamogeton lucens</i>	Potamogetoni i ndritshëm
<i>Potamogeton perfoliatus</i>	Potamogetoni i përgjethur
<i>Potamogeton nodosus</i>	Potamogetoni me nyje

<i>Potamogeton natans</i>	Potamogetoni notues
<i>Potamogeton pectinatus</i>	Potamogetoni krehëror
<i>Potamogeton crispus</i>	Potamogetoni kaçurrel
<i>Potamogeton gramineus</i>	Potamogetoni gramor
<i>Potamogeton acutifolium</i>	Potamogetoni i Bertolit
<i>Potamogeton pusillus</i>	Potamogetoni i hollë
<i>Pulicaria dysenterica</i>	Plenëra e dizenterisë
<i>Pycreus flavescens</i>	Kashta e verdhë
<i>Pycreus longus</i>	Kashta e gjatë
<i>Ranunculus aquatilis</i>	Zhabina e ujit
<i>Ranunculus baudotti</i>	Zhabina e Baudotit
<i>Ranunculus flammula</i>	Zhabina flakore
<i>Ranunculus ophioglossifolius</i>	Zhabina gjethe gjuhë gjarpri
<i>Ranunculus trichophyllus</i>	Zhabina gjethe qimore
<i>Ranunculus circinathus</i>	Zhabina e spërdredhur
<i>Ranunculus fluitans</i> ?	Zhabina pluskuese
<i>Rorippa amphibia</i>	Roripa amfibe
<i>Rorippa silvestris</i>	Roripa e pyllit
<i>Rubus ulmifolus</i>	Manaferra
<i>Sagittaria sagittifolia</i>	Shtanga gjethe shpatë
<i>Salix purpurea</i>	Shelgu i kuq
<i>Salix alba</i>	Shelgu i bardhë
<i>Salix fragilis</i>	Shelgu i thyeshëm
<i>Salix pentandra</i>	Shelgu pesë thekësh
<i>Salix incana</i>	Shelgu thinjosh
<i>Samolus valerandi</i>	Samoli i valerandit
<i>Schoenoplectus lacustris</i>	Kryekuqja e liqenit
<i>Serapis vomeracea</i>	Serapia vjellëse
<i>Sium latifolium</i>	Siumi gjethegjërë
<i>Sparganium ramosum</i>	Sparganja e ngritur
<i>Spirodella polyrhiza</i>	Spirodela rrënjëshumë
<i>Spyrogira</i> sp.	Spirogira
<i>Stachys palustris</i>	Sarusha e kënetës
<i>Tamarix parviflora</i>	Marina lule vogël
<i>Thalichtrum lucidum</i>	Pipanola e ndritshme
<i>Tolypella glomerata</i>	Tolipela lëmshore
<i>Tolypella prolifera</i>	Tolipela me filiza
<i>Trapa natans</i>	Arra e ujit
<i>Typha angustifolia</i>	Shavari gjethegushtë
<i>Typha latifolia</i>	Shavari gjethegjërë
<i>Utricularia minor</i>	Utrikularia e vogël
<i>Utricularia vulgaris</i>	Utrikularia e rëndomtë
<i>Vallisneria spiralis</i>	Valisneria spirale
<i>Vitex agnus-castus</i>	Konopica
<i>Zannichellia palustris</i>	Xanikela e kënetës
<i>Zygnema</i> sp.	Zygnema

LISTA E SHPENDEVE

1. *Gavia stellata* Pontoppidan
2. *Gavia arctica*
3. *Gavia immer* Brunnich
4. *Tachybaptus ruficollis* Pallas
5. *Podiceps cristatus*
6. *Podiceps grisegena* Boddaert
7. *Podiceps auritus*
8. *Podiceps nigricollis*
9. *Phalacrocorax carbo*
10. *Phalacrocorax aristotelis*
11. *Phalacrocorax pygmeus* Pallas
12. *Pelecanus onocrotalus*
13. *Pelecanus crispus* Bruch
14. *Botaurus stellaris*
15. *Ixobrychus minutus*
16. *Nycticorax nycticorax*
17. *Ardeola ralloides* Scopoli
18. *Bubulcus ibis*
19. *Egretta garzetta*
20. *Egretta alba*
21. *Egretta gularis* Bosc
22. *Ardea cinerea*
23. *Ardea purpurea*
24. *Ciconia nigra*
25. *Ciconia ciconia*
26. *Plegadis falcinellus*
27. *Platalea leucorodia*
28. *Phoenicopterus ruber*
29. *Cygnus cygnus*
30. *Anser fabalis* Latham
31. *Anser albifrons* Scopoli
32. *Anser erythropus*
33. *Anser anser*
34. *Tadorna tadorna*
35. *Anas penelope*
36. *Anas strepera*
37. *Anas crecca*
38. *Anas platyrhynchos*
39. *Anas acuta*
40. *Anas querquedula*
41. *Anas clypeata*
42. *Netta rufina* Pallas
43. *Aythya ferina*
44. *Aythya nyroca* Guldenstadt
45. *Aythya fuligula*
46. *Aythya marila*
47. *Clangula hyemalis*
48. *Melanitta nigra*
49. *Melanitta fusca*
50. *Bucephala clangula*
51. *Mergus albellus*
52. *Mergus serrator*
53. *Mergus merganser*
54. *Pernis apivorus*
55. *Milvus migrans* Gmelin
56. *Milvus milvus*
57. *Haliaeetus albicilla*
58. *Neophron percnopterus*
59. *Gyps fulvus* Hablizl
60. *Circus gallicus* Gmelin
61. *Circus aeruginosus*
62. *Circus cyaneus*
63. *Circus macrourus* Gmelin
64. *Circus pygargus*
65. *Accipiter gentilis*
66. *Accipiter nisus*
67. *Accipiter brevipes* Severtzov
68. *Buteo buteo*
69. *Buteo rufinus* Cretzschmar
70. *Aquila pomarina* C.L. Brehm
71. *Aquila clanga* Pallas
72. *Aquila heliaca* Savigny
73. *Aquila chrysaetos*
74. *Hieraetus pennatus* Gmelin
75. *Hieraetus fasciatus* Vieillot
76. *Pandion haliaetus*
77. *Falco naumanni* Fleischer
78. *Falco tinnunculus*
79. *Falco vespertinus*
80. *Falco columbarius*
81. *Falco subbuteo*
82. *Falco eleonora* Gene
83. *Falco biarmicus* Temminck
84. *Falco cherrug* Grey
85. *Falco peregrinus* Tunstall
86. *Alectoris graeca* Meisner
87. *Perdix perdix*
88. *Coturnix coturnix*
89. *Phasianus colchicus*
90. *Rallus aquaticus*
91. *Porzana porzana*
92. *Porzana parva* Scopoli
93. *Porzana pusilla* Pallas
94. *Crex crex*
95. *Gallinula chloropus*
96. *Fulica atra*
97. *Grus grus*
98. *Tetrax tetrax*
99. *Otis tarda*
100. *Haematopus ostralegus*
101. *Himantopus himantopus*
102. *Recurvirostra avosetta*
103. *Burhinus oediconemus*
104. *Glareola pratincola*
105. *Charadrius dubius* Scopoli
106. *Charadrius hiaticula*
107. *Pluvialis apricaria*
108. *Pluvialis squatarola*

109. *Vanellus vanellus*
 110. *Calidris minuta* Leisler
 111. *Calidris ferruginea* Pontoppidan
 112. *Calidris alpina*
 113. *Limicola falcinellus* Pontoppidan
 114. *Philomachus pugnax*
 115. *Lymnocyptes minimus* Brunnich
 116. *Gallinago gallinago*
 117. *Gallinago media*
 118. *Scolopax rusticola*
 119. *Limosa limosa*
 120. *Numenius phaeopus*
 121. *Numenius tenuirostris* Vieillot
 122. *Numenius arquata*
 123. *Tringa erythropus* Pallas
 124. *Tringa totanus*
 125. *Tringa stagnatilis* Bechstein
 126. *Tringa nebularia* Gunnerus
 127. *Tringa ochropus*
 128. *Tringa glareola*
 129. *Actitis hypoleucos*
 130. *Stercorarius parasiticus*
 131. *Larus melanocephalus* Temminck
 132. *Larus minutus* Pallas
 133. *Larus ridibundus*
 134. *Larus canus*
 135. *Larus fuscus*
 136. *Larus cachinnans*
 137. *Sterna hirundo*
 138. *Sterna albifrons* Pallas
 139. *Sterna caspia*
 140. *Chlidonias hybridus* Pallas
 141. *Chlidonias niger*
 142. *Chlidonias leucopterus* Temminck
 143. *Columba livia* Gmelin
 144. *Columba oenas*
 145. *Columba palumbus*
 146. *Streptopelia decaocto* Fridevaldszky
 147. *Streptopelia turtur*
 148. *Clamator glandarius*
 149. *Cuculus canorus*
 150. *Otus scops*
 151. *Bubo bubo*
 152. *Athene noctua* Scopoli
 153. *Strix aluco*
 154. *Asio otus*
 155. *Asio flammeus* Pontoppidan
 156. *Caprimulgus europaeus*
 157. *Apus apus*
 158. *Apus melba*
 159. *Alcedo atthis*
 160. *Merops apiaster*
 161. *Coracias garrulus*
 162. *Upupa epops*
 163. *Jynx torquilla*
 164. *Picus viridis*
 165. *Dendrocopos major*
 166. *Dendrocopos syriacus* Hemprich & Ehrenberg
 167. *Dendrocopos medius*
 168. *Dendrocopos minor*
 169. *Melanocorypha calandra*
 170. *Calandrella brachydactyla* Gmelin
 171. *Galerida cristata*
 172. *Lullula arborea*
 173. *Alauda arvensis*
 174. *Riparia riparia*
 175. *Hirundo rustica*
 176. *Hirundo daurica*
 177. *Delichon urbica*
 178. *Anthus campestris*
 179. *Anthus trivialis*
 180. *Anthus pratensis*
 181. *Anthus cervinus* Pallas
 182. *Anthus spinoletta*
 183. *Motacilla flava*
 184. *Motacilla cinerea* Tunstall
 185. *Motacilla alba*
 186. *Bombycilla garrulus*
 187. *Cinclus cinclus*
 188. *Troglodytes troglodytes*
 189. *Prunella modularis*
 190. *Erithacus rubecula*
 191. *Luscinia luscinia*
 192. *Luscinia megarhynchos* C.L. Brehm
 193. *Phoenicurus ochruros* Gmelin
 194. *Phoenicurus phoenicurus*
 195. *Saxicola rubetra*
 196. *Saxicola torquata*
 197. *Oenanthe oenanthe*
 198. *Oenanthe hispanica*
 199. *Monticola saxatilis*
 200. *Monticola solitarius*
 201. *Turdus torquatus*
 202. *Turdus merula*
 203. *Turdus pilaris*
 204. *Turdus philomelos* C.L. Brehm
 206. *Turdus viscivorus*
 207. *Cettia cetti* Temnick
 208. *Cisticola juncidis*
 209. *Acrocephalus schoenobaenus*
 210. *Acrocephalus palustris* Bechstein
 211. *Acrocephalus melanopogon* Temminck
 212. *Acrocephalus scirpaceus* Hermann
 213. *Acrocephalus arundinaceus*
 214. *Hippolais pallida* Hemprich & Ehrenberg
 215. *Hippolais olivetorum* Strickland
 216. *Hippolais icterina* Vieillot
 217. *Sylvia cantillans*
 218. *Sylvia melanocephala*
 219. *Sylvia hortensis* Gmelin

220. *Sylvia curruca*
221. *Sylvia communis* Latham
222. *Sylvia borin* Booddaert
223. *Sylvia atricapilla*
224. *Phylloscopus sibilatrix* Bechstein
225. *Phylloscopus collybita* Vieillot
226. *Phylloscopus trochilus*
227. *Regulus regulus*
228. *Regulus ignicapillus* Temminck
229. *Muscicapa striata* Pallas
230. *Ficedula albicollis* Temminck
231. *Ficedula hypoleuca* Pallas
232. *Panurus biarmicus*
233. *Aegithalos caudatus*
234. *Parus palustris*
235. *Parus lugubris* Temminck
236. *Parus caeruleus*
237. *Parus major*
238. *Sitta europaea*
239. *Sitta neumayer* Michahellis
240. *Tichodroma muraria*
241. *Certhia brachydactyla* C.L. Brehm
242. *Remiz pendulinus*
243. *Oriolus oriolus*
244. *Lanius collurio*
245. *Lanius minor* Gmelin
246. *Lanius excubitor*
247. *Lanius senator*
248. *Garrulus glandarius*
249. *Pica pica*
250. *Corvus frugilegus*
251. *Corvus corone*
252. *Corvus corax*
253. *Sturnus vulgaris*
254. *Passer domesticus*
255. *Passer hispaniolensis* Temminck
256. *Passer montanus*
257. *Petronia petronia*
258. *Fringilla coelebs*
259. *Fringilla montifringilla*
260. *Serinus serinus*
261. *Carduelis chloris*
262. *Carduelis carduelis*
263. *Carduelis spinus*
264. *Carduelis cannabina*
265. *Coccothraustes coccothraustes*
266. *Emberiza citrinella*
267. *Emberiza cirlus*
268. *Emberiza cia*
269. *Emberiza schoeniclus*
270. *Emberiza melanocephala* Scopoli
271. *Miliaria calandra*

LISTA E SPECIEVE TË PESHQEVE

EMRI SHKENCOR	EMRI SHQIP
PISCES	PESHQIT
<i>Acipenser naccarii</i>	Blini i Drinit
<i>Acipenser sturio</i>	Blini
<i>Anguilla anguilla</i>	Ngjala
<i>Alosa agone</i>	Kubla
<i>Barbatula zetensis</i>	Tufëza e Zetës
<i>Cobitis ohridana</i>	Mrena e egër e Ohrit
<i>Alburnoides ohridanus</i>	Barkgjera e Ohrit
<i>Alburnus scoranza</i>	Gjuca
<i>Barbus rebeli</i>	Mrena e Fanit
<i>Carassius gibelio</i>	Karasi prusian
<i>Chondrostoma nasus</i>	Njila
<i>Chondrostoma scodrensis</i>	Njila e Shkodrës
<i>Ctenopharyngodon idella</i>	Amuri i bardhë
<i>Cyprinus carpio</i>	Krapi
<i>Gobio skadarensis</i>	Mrena e Shkodrës
<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>	Ballëgjeri i bardhë
<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>	Ballëgjeri laraman
<i>Megalobrama terminalis</i>	Pellëmbëza e zezë
<i>Mylopharyngodon piceus</i>	Amuri i zi
<i>Pachychilon pictum</i>	Skorta e zezë
<i>Parabramis pekinensis</i>	Pellëmbëza e bardhë
<i>Pelagus minutus</i>	Grunci i vogël
<i>Phoxinus lumaireul</i>	Cigani italian
<i>Pseudorasbora parva</i>	Notaku
<i>Rhodeus amarus</i>	Idhnaku
<i>Rutilus karamani</i>	Skorta e Drinit
<i>Rutilus ohridanus</i>	Skorta e Ohrit
<i>Scardinius knezevici</i>	Lloska e Shkodrës
<i>Squalius platyceps</i>	Mlyshi kokështypur
<i>Telestes montenigrinus</i>	Mlyshi malazez
<i>Tinca tinca</i>	Lina
<i>Gambusia holbrooki</i>	Barkuleci
<i>Gasterosteus gymnurus</i>	Gjembraçi
<i>Liza ramada</i>	Qefulli i vjeshtës
<i>Mugil cephalus</i>	Qefulli i verës
<i>Salaria fluviatilis</i>	Barburiqi i lumit
<i>Pomatoschistus montenegrensis</i>	Burdullaku i Shkodrës
<i>Dicentrarchus labrax</i>	Levreku
<i>Perca fluviatilis</i>	Sharmaku
<i>Sander lucioperca</i>	Sharmaku heshtor
<i>Citharus linguatula</i>	Paroshja
<i>Platichthys flesus</i>	Shojza
<i>Oncorhynchus mykiss</i>	Trofta e ylbhtë
<i>Salmo dentex</i>	Trofta e gjuhçës
<i>Salmo fario</i>	Trofta e Drinit
<i>Salmo marmoratus</i>	Trofta e mermertë
<i>Salmo montenegrinus</i>	Trofta malazeze
<i>Salmo obtusirostris</i>	Trofta buzë butë

<i>Salmo trutta</i>	Trofta e Zetës
<i>Salvelinus fontinalis</i>	Trofta e artë
<i>Thymallus thymallus</i>	Freskori
<i>Ameiurus nebulosus</i>	Peshk macja kafe

ANEKS 2: BIBLIOGRAFIA

- AKM/NEA (ed.) (1999): Shqipëria: Konventa mbi Larminë Biologjike. Strategjia dhe Anonymous (2006): Information Sheet on Ramsar Eëetlands (RIS) – Albania, Lake Shkodra & River Buna - Velipoja Coast. 1-21 http://ëëë.ëetlands.org/reports/ris/3AL003_RISen06.pdf
- Anonymous (2006): Lake Skadar/Shkodra Integrated Ecosystem Management Project. Transboundary Diagnostic Analyses (TDA) Albania & Montenegro. Royal Haskoning, MoTE, MEFËA, GEF & Eorld Bank (ËB) (Eds.). 1-220.
- Anonymous (2007): Feasibility Study “Eater and Seëage Project Shkodra”. KFËKreditanstalt für Eiederaufbau. Ujësjellës – Kanalizime – Qytet Shkodër., KITTELBERGER Consult., Projection sh.p.k. April 2007. Shkodër. P. 1-35.
- Anonymous (2007a): Easteëater treatment and disposal - domestic systems. Eater quality protection note 70. Government of Eestern Australia. June 2007. <http://ëëë.ëater.ëa.gov.au/PublicationStore/first/93698.pdf>
- Anonymous (2016): Bashkia Shkodër. Plani i Përgjithshëm Vendor – Bashkia Shkodër 2016.
- Anonymous (2001): Biodiversity database of the Shkodra/Skadar lake (Checklist of
- Anonymous (2016): Vlerësimi Strategjik Mjedisor, i PPV-së, 2016.
- Anonymous (2016): Plani i Përgjithshëm Vendor. Bashkia Shkodër 2016
- Bego F. (2002): Biodiversity Database. List of Shkodra lake fauna species. REC HO. Promotion of Netëork and Cooperation betëeen SEE Countries. Biodiversity database of Lake Shkoder. REC Shkodër 2002.
- Bejko D. (2010): Promoting Environmental Protection through the management of shared natural resources betëeen Albania and Montenegro. Case of Shkodra Lake Eatershed. NATO Science for Peace and Security series – C: Environmental security. Environmental Security in South–Eastern Europe. Venice, Italy 2009. ISBN 978-94-007-0245-5 (PB); ISBN 978-94-007-0227-1 (HB): 197-213 http://ëëë.springer.com/laë/international/book/978-94-007-02271?cm_mmc=Google-_-Book%20Search-_-Springer-_-0
- Bejko D., Bushati B. (2009): Transboundary cooperation through the management of shared resources. The case of the Shkoder/Skadar Lake. International Conference on freshëater management. Greece, Thesalonici. P.299- 3004. <http://ëëë.inëeb.gr/tëm4/abs/BEJKODjana.pdf>
- Bejko. D (2012): Plan Menaxhimi për cilësinë e ujërave në pellgun e Liqenit të Shkodrës (pjesa shqiptare). Disertacion. Fq. 1-196. Tiranë 2012. ëëë.fshn.edu.al/doktorata-dhe-publikime/djana-bejko
- Bino. T., Zoto. H., Bego F. (2006): Shpendët dhe Gjitarët e Shqipërisë. Tiranë: 1-304.
- Demiri M. (1985): Flora Ekskursioniste Shqiptare. Fq 14-65
- Dhora Dh. (2016): Liqeni i Shkodrës. Fq. 82-105
- Dhora, Dh. & Rakaj, M. (2010): Lista e specieve të bimëve dhe kafshëve të Liqenit të Shkodrës (List of Plant an Animal Species of Shkodra Like). Universiteti i Shkodrës “Luigj Gurakuqi” Shkodër, C & P. Fq. 96.
- Dhora, DH. 2005: Liqeni i Shkodrës. Camaj - Pipa. 252 fq.
- Dokumenti i Politikave Strategjike për Mbrojtjen e Biodiversitetit ëëë.mjedisi.gov.al/.../Biodiversiteti/DPSMB-Janar_2016-final
- Kashta L. (1996): Bimët e Liqenit. – Sektori i Bioekologjisë së Liqenit të Shkodrës. Shkodër, 24pp.
- Kashta L. (1999): Përhapja e disa bimëve të rralla dhe të kërcënuara në Liqenin e Shkodrës. Bio &Eko, nr. 2: 7-10.
- Kashta L., (2000): Mbi përhapjen e disa bimëve të rralla dhe të kërcënuara në hidrobiotope në afërsi të Liqenit të Shkodrës. – Bio &Eko, nr. 3: 12-16.
- Ligji Nr. 10431, dt. 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”

- Miho A., Cullaj A., Hasko A., Lazo P., Kupe L., Schanz F., Brandl H., Bachofen R., BarajB. (2005): Environmental state of some rivers of Albanian Adriatic Loëland. Evaluation report / Raport vlerësues. Maj 02 – Mars 04 / Maj 02 – Mars 04. SCOPES program (SNSF), Tirana (ëith a summary in English). 1-235.
- Ministria e Mjedisit (2015): Dokumenti i Politikave Strategjike për Mbrojtjen e Biodiversitetit
- Ministria e Mjedisit (2015): Raport për gjendjen e mjedisit 2015. http://ëëë.akm.gov.al/cil%c3%absia-e-mjedisit.html#raporte_publicime
- Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave (2011): Plani i menaxhimit të peshkimit dhe akuakulturës. Blue Action, 2011 – 2013.
- Pano N., Hoti M. (1996): Bashkëveprimi i veçorive fiziko-gjeografike të pellgut ujëmbledhës të Liqenit të Shkodrës dhe regjimit limnologjik. Studime Gjeografike. Nr 8.
- Planit Kombëtar për Integrimin Evropian 2017–2020. Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 42, datë 25.1.2017
- Qosja, Xh., Papparisto, K., Demiri, M., Vangjeli, J.& Balza, E. (1992): Flora e Shqipërisë, Vol. 2. – Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë, Qendra e Kërkimeve Biologjike, Tiranë, 456pp.
- Qosja, Xh., Papparisto, K., Vangjeli, J.& Ruci, B. (1996): Flora e Shqipërisë, Vol. 3. – Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë, Qendra e Kërkimeve Biologjike, Tiranë, 331 pp.
- Rakaj, M. & Kashta L. (2010): The Threatened and Rare Plant Species of the Lake Shkodra – Buna Delta hydrological system. Proceedings on the Fourth International Conference on Èater Observation and Information System for Decision Support BALËOIS 2010 Ohrid, Republic of Macedonia, 25 to 29 May 2010.
- Rakaj, M. & Kashta, L. (2010): Floristic and chorological records for monocots of the Lake Shkodra. Proceedings of ICE – International Conference of Ecosystems, Albania, 4-6 June 2001.
- Rakaj, M. (2009): Macrophytes for the flora of Albania from the Lake Shkodra, Drini and Buna basins. J. Int. E environmental Application & science. Vol 4 (3): 278-284. Special Issue for Alb lakes 09, Pogradec-Albania.
- Rakocević – Nedović, J. (2001): The checklist of Algae of the Lake Skadar/Shkodër. REC HO. Promotion of Netëork and exchanges in the countries of the South Eastern Europe. REC Office Shkoder.
- REC HO (2001): Bibliography on Shkodra / Skadar Lake. REC Project: Promotion of netëorks and exchanges betëeen countries of the South Eastern Europe.
- Ruci B. (1983): Të dhëna mbi vegjetacionin dhe florën e Liqenit të Shkodrës. Buletini i Shkencave Natyrore. FShN, UT, Tiranë, nr. 3-4
- Sokoli, F. 2003. Laguna e Vilunit GEF/sgp. Shkodër.
- Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020. VKM 348, date 11.5.2016. Fletore Zyrtare Nr.86
- Strategjia territoriale e Planit të Përgjithshëm Vendor, Bashkia Shkodër, 2016.